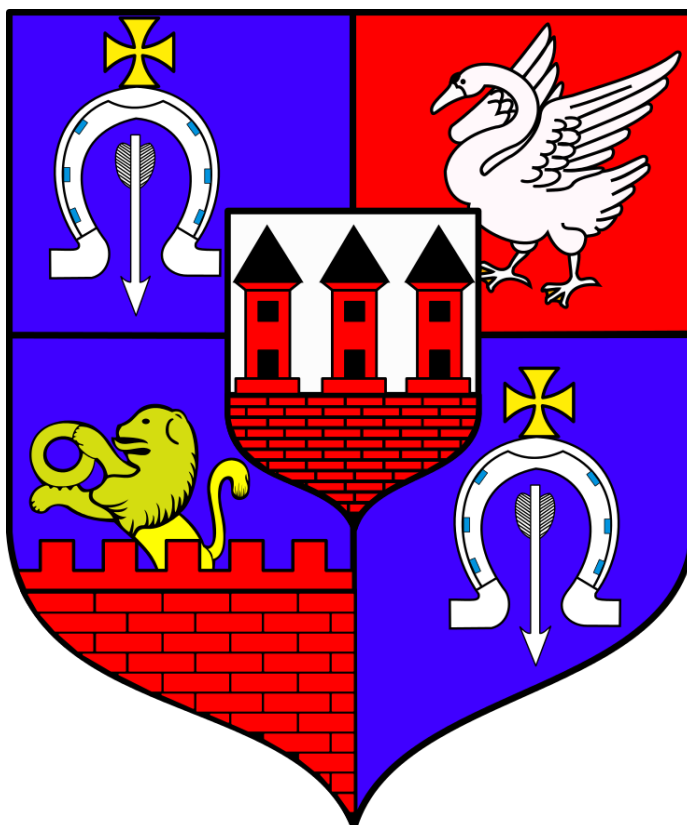

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

Załącznik do uchwały Nr XXVII / 207 / 2017
Rady Gminy Przasnysz z dnia 23.05.2017 r.

**Lokalny Program Rewitalizacji
Gminy Przasnysz na lata 2017-2023**

Przasnysz, maj 2017 r

Spis treści

Spis treści.....	2
1. Wstęp	4
1.1. Wprowadzenie	4
1.2. Terminologia	5
1.3. Podstawa prawna	6
2. Nawiązanie do dokumentów strategicznych	8
3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych Gminy Przasnysz.....	13
3.1. Ogólne informacje o gminie	13
3.2. Sfera społeczna	16
3.3. Sfera gospodarcza	33
3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	37
3.5. Sfera środowiskowa	51
4. Założenia LPR.....	58
4.1. Metodologia	58
4.2. Obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji i metodyka ich wyznaczenia	60
4.3. Wizja i cele rewitalizacji	73
4.4. Komplementarność i mechanizmy integrowania działań	75
5. Plan finansowy	79
6. System wdrażania, monitoringu i oceny LPR	83
6.1. Konsultacje społeczne	83
6.2. Wdrażanie	88
6.3. Monitoring i ocena LPR	90
7. Interesariusze LPR	94
8. Projekty rewitalizacyjne	95
8.1. Podstawowe projekty rewitalizacyjne	95

8.2. Pozostałe projekty rewitalizacyjne	108
9. Ocena oddziaływania na środowisko	112
10. Spis rysunków	117
11. Spis tabel	118
12. Załączniki	120

1. Wstęp

1.1. Wprowadzenie

Rewitalizacja definiowana jest jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Celem programu rewitalizacji jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałania zjawiskom wykluczenia społecznego na zagrożonych patologiami obszarach. Realizacja programu rewitalizacji ma umożliwić tworzenie warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju przedsiębiorczości, działalności kulturalnej i edukacyjnej. W działaniach tych brane pod uwagę są zagadnienia ochrony stanu środowiska naturalnego i zrównoważony rozwój gospodarczo-społeczny.

Program rewitalizacji jest kompleksowym dokumentem służącym przeciwdziałaniu degradacji niektórych obszarów oraz trwałej marginalizacji określonych grup społecznych. Ma na celu wyznaczenie długofalowych działań na przyszłość poprzez wskazanie zadań inwestycyjnych i skorelowanie ich z polityką regionalną oraz osadzenie w realiach finansowych, które będą zmierzać do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu i stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Zadania infrastrukturalne dotyczące rewitalizowanych obszarów są wdrażane w powiązaniu z projektami w zakresie żywienia gospodarczego oraz rozwiązywania problemów społecznych

Do opracowania programu rewitalizacji niezbędne jest przeprowadzenie pełnej diagnozy społeczno-gospodarczej gminy służącej wyznaczeniu obszarów zdegradowanych, zdefiniowaniu dotyczących je problemów oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tych obszarów. Diagnoza powinna łącznie objąć kwestie społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, infrastrukturalne, środowiskowe oraz kulturowe. Dobrze przygotowany program rewitalizacji jest dokumentem prognostycznym i jednocześnie narzędziem pomocniczym dla monitorowania wykonania określonej strategii gminy.

Diagnoza *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023 (LPR)* zawiera aktualne dane o sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Przasnysz oraz wskazuje potrzeby rewitalizacyjne Gminy, spójne z zapisami *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* oraz jej celami, takimi jak: podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy, skuteczna promocja gminy, poprawa infrastruktury drogowej, wodno-ściekowej, wsparcie osób bezrobotnych, niepełnosprawnych oraz pozostających w trudnych warunkach życiowych, tworzenie oferty edukacyjnej, poprawa dostępności i różnorodności oferty kulturalnej, przebudowa centrum wsi, budowa miejsc do wypoczynku i rekreacji,

rozwój infrastruktury mieszkaniowej, edukacyjnej (w tym termomodernizacja budynków), kulturalnej, sportowo – rekreacyjnej, rewitalizacja i remont obiektów kultury oraz obiektów zabytkowych.

Od 2024 r. realizacja procesu rewitalizacji będzie możliwa jedynie w oparciu o gminny program rewitalizacji przygotowywany na podstawie ustawy o rewitalizacji. Do końca 2023 r. ustawa daje możliwość opracowania programu rewitalizacji w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym oraz *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. Powyższe rozwiązanie umożliwi realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych zarówno ze środków budżetu jednostki samorządu lokalnego, jak i środków prywatnych, czy też z wykorzystaniem funduszy unijnych i środków krajowych dedykowanych rewitalizacji.

Do opracowania diagnozy stanowiącej element *LPR* wykorzystano informacje pochodzące z następujących źródeł: Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu, *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023*, *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015-2020*, *Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2017*, *Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Przasnysz na lata 2017-2028*, *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Przasnysz*, *Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego*.

1.2. Terminologia

Program rewitalizacji - wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, inicjowany, opracowywany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.).

Obszar zdegradowany¹ – Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, na którym występuje ponadto co najmniej jedno z następujących zjawisk:

1. gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
2. środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub

¹ Ustawa z 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777)

3. przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
4. technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji² - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne - przedsięwzięcie, wynikające z programu rewitalizacji, tj. zaplanowane w programie rewitalizacji i ukierunkowane na osiągnięcie jego celów w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym.

1.3. Podstawa prawna

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023 jest zgodny z:

- Art. 18 ust. 2 pkt 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 ze zm.);
- *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (Wytyczne);*
- *Instrukcją dotyczącą przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenia ładu przestrzennego.*

² Ibidem

Podstawowym dokumentem prawnym, służącym jako podstawa do sporządzenia *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* jest *Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*. Dokumentem o charakterze pomocniczym są *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. „Podstawowym celem *Wytycznych* jest ujednoczenie warunków i procedur wdrażania programów operacyjnych na lata 2014-2020 w zakresie projektów realizujących cele rewitalizacji. Dokumentem odniesienia dla *Wytycznych* jest *Umowa Partnerstwa*, która formułuje wyzwania związane z zapewnieniem warunków dla właściwej rewitalizacji, tj. zintegrowanego, kompleksowego oraz przygotowanego i prowadzonego z uwzględnieniem realnej partycypacji społecznej przeciwdziałania procesom degradacji obszarów dotkniętych kryzysem.”

Dokument ten jasno określa wymaganą zawartość *programu rewitalizacji* w artykule 5 pkt 1 o treści:

„Program rewitalizacji zawiera co najmniej:

- a) opis powiązań z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
- b) diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
- c) zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;
- d) wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
- e) cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
- f) listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;
- g) charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;
- h) mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;
- i) indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł;
- j) mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
- k) system realizacji (wdrażania);
- l) system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu rewitalizacji.”

2. Nawiązanie do dokumentów strategicznych

Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023

W *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* określona została wizja, misja, wyznaczone zostały obszary rozwoju, cel główny, obszary i cele strategiczne, a także zadania do realizacji. Wytyczone obszary rozwoju znajdują swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonej analizie zależności pomiędzy silnymi i słabymi stronami oraz szansami i zagrożeniami rozwoju gminy. *Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* opracowana została na najbliższe 9 lat przy założeniu, że zadania z niej wynikające będą realizowane w latach 2015-2023.

Wizja gminy Przasnysz określa wyobrażenie wizerunku gminy jako władze lokalne oraz ich partnerzy chcieliby osiągnąć za kilka lat, przy założeniu wystąpienia korzystnych uwarunkowań oraz wykorzystując możliwości płynące z posiadanego własnego potencjału. Wnioski płynące z analizy SWOT oraz wyników ankiet pozwoliły na opracowanie wizji rozwoju gminy Przasnysz do 2023 r. która brzmi:

Gmina Przasnysz sprzyjającym miejscem życia dla mieszkańców i przybywających turystów z nowoczesną infrastrukturą techniczną i społeczną, z bogatą ofertą imprez kulturalno-rozrywkowych, z rozwiniętą przedsiębiorczością i innowacyjnym rolnictwem.

Pomocne w realizacji wizji będzie osiągnięcie celu głównego, który brzmi:

Poprawa jakości życia mieszkańców i prowadzenia działalności gospodarczej, w tym rolniczej, na terenie gminy przez unowocześnienie infrastruktury technicznej i społecznej oraz wprowadzenie bogatej oferty kulturalno-rozrywkowej dla mieszkańców i turystów.

Dążąc do realizacji ww. celu głównego wyodrębniono cztery obszary strategiczne i cele strategiczne, którym przyporządkowano cele operacyjne, a celom określone zadania.

Obszary strategiczne Gminy Przasnysz:

1. Infrastruktura techniczna
2. Turystyka
3. Przedsiębiorczość i rolnictwo
4. Kapitał społeczny

Ww. obszary rozwoju dotyczą całej gminy, w tym również obszarów zdegradowanych wskazanych w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*. Realizacja *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* będzie więc miała bezpośredni wpływ na efekty realizacji *LPR*, jak również działania realizowane w ramach *LPR*, pomimo, że będą dotyczyć jedynie fragmentów gminy, będą sprzyjać realizacji wizji i celów gminy określonych w *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023*.

Diagnoza *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* zawiera aktualne dane o sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Przasnysz oraz szczegółową analizę wskaźników obrazujących sytuację problemową. Wskazuje potrzeby rewitalizacyjne Gminy, spójne z zapisami *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* oraz jej celami, takimi jak:

- Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców gminy;
- Zwiększenie atrakcyjności turystyczno – krajobrazowej gminy;
- Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i rozwój rolnictwa w gminie;
- Rozwój kapitału ludzkiego (w tym między innymi: Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych),

które zmierzają m.in. do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu, stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju oraz są zgodne z koncepcją planowanych kierunków działań rewitalizacyjnych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015-2020

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego mieszkańców gminy Przasnysz, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przyjęcie przez Samorząd Gminy Przasnysz *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020* ma istotne znaczenie dla realizacji lokalnej polityki społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020 zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki, który obejmuje: edukację, politykę zdrowotną, bezpieczeństwo publiczne, pomoc niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, politykę równego statusu kobiet i mężczyzn. Działania będą kierowane głównie do środowisk, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

W *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020* określono poniższy cel główny w zakresie działań lokalnej polityki społecznej, który ma przede wszystkim pełnić funkcję informacyjną i motywacyjną:

Rozwój systemowego podejścia do problemów społecznych, którego celem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, podnoszenie jakości życia mieszkańców gminy Przasnysz.

Realizacji tak postawionego celu głównego będą służyć cele szczegółowe:

1. Rozwój zintegrowanego systemu pomocy rodzinom dotkniętym ubóstwem.
2. Aktywizacja osób bezrobotnych.
3. Rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom.

Cel główny *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020* wskazuje na 3 najważniejsze priorytety, w których zamiarze jest skoncentrowanie lokalnej polityki społecznej. Na szczególną uwagę zasługują rodziny dotknięte ubóstwem, bezrobociem czy uzależnieniami. System pomocy społecznej i system świadczeń musi być szczególnie wyczulony na ich sytuację materialną oraz pojawiającą się w nich uzależnienia, przemoc czy problemy opiekuńczo – wychowawcze, które często towarzyszą środowiskom uzależnionych, czy współuzależnionych. Poza wyżej wymienionymi problemami, na które system pomocy społecznej musi szczególnie zwrócić uwagę, pojawia się również kolejny ważny problem. Jest nim aktywizacja społeczności lokalnej w celu zdobywania nowych kompetencji i rozwoju zawodowego, jak i w zapobieganiu wykluczeniu społecznemu tj. izolacji społecznej szczególnie osób starszych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020 powstaje nie tylko w celu łagodzenia skutków trudnej, nie niosącej korzyści sytuacji bytowej klientów pomocy społecznej, ale również niwelowania podstawowych ich przyczyn. Realizacja *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020* przewiduje współpracę - partnerstwo różnych instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, a także instytucji działających w zakresie polityki społecznej.

Wyżej przedstawione cele *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020* są spójne z planowanymi w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* przedsięwzięciami.

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2019

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2019 opracowany został zgodnie z treścią Ustawy o Przeciwdziałaniu Narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. oraz założeniami *Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii*.

Program został opracowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w oparciu o diagnozę sytuacji w Gminie Przasnysz, której dokonał Pełnomocnik Wójta ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w okresie: kwiecień – czerwiec 2016 r.

Cel główny: Uświadomienie społeczeństwu, że popadnięcie w różnego rodzaju uzależnienia od środków psychoaktywnych to jedna z najbardziej radykalnych i bolesnych form degradacji człowieka.

Cele szczegółowe:

1. Zmniejszenie dostępu do wszelkich środków psychoaktywnych.
2. Zwiększenie świadomości młodzieży szkolnej, że uzależnienia powodują utratę wolności, degradację konstruktywnych więzi społecznych, wartości i miłości.
3. Przekazanie rodzicom wiedzy na temat uzależnień oraz wpływu alkoholu i narkotyków na życie w rodzinie.
4. Nabycie praktycznych umiejętności umożliwiających samostanowienie i obronę własnych praw.

Powyższe cele *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2017-2019* są spójne z planowanymi w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* przedsięwzięciami.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przasnysz

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przasnysz (PGN) został przyjęty Uchwałą Nr XXII/182/2016 Rady Gminy Przasnysz z dnia 21 grudnia 2016 r.³ Wykorzystuje rezultaty bazowej inwentaryzacji emisji przeprowadzonej na terenie Gminy Przasnysz w celu określenia kluczowych obszarów działań oraz możliwości osiągnięcia przyjętego przez Gminę celu w zakresie redukcji emisji CO₂. Dodatkowo definiuje on konkretne środki służące osiągnięciu tego celu, wraz z ich ramami czasowymi i wskazuje osoby odpowiedzialne za ich wprowadzenie, co pozwala przełożyć długoterminową strategię na działania.

Plany gospodarki niskoemisyjnej mają m.in. przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do roku 2020⁴, tj.:

- redukcji emisji gazów cieplarnianych;
- zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych;
- redukcji zużycia energii finalnej, co ma zostać zrealizowane poprzez podniesienie efektywności energetycznej,
- a także do poprawy jakości powietrza na obszarach, na których odnotowano przekroczenia jakości poziomów dopuszczalnych stężeń w powietrzu i realizowane są programy (naprawcze) ochrony powietrza (POP) oraz plany działań krótkoterminowych (PDK).

Na obszarze Gminy Przasnysz powietrze atmosferyczne i klimat w największym stopniu pozostają pod wpływem lokalnych palenisk domowych. Najbardziej uciążliwymi, szczególnie w okresie zimowym, są domowe piece (w przewadze opalane węglem, następnie ekogroszkiem), Źródłem emisji zanieczyszczeń do atmosfery jest również transport, wytwarzający, m.in. tlenki węgla, związki ołowiu, tlenki azotu. W oparciu o wykonaną

³ <http://www.bip.przasnysz.pl/plik,1745,nr-xxii-182-2016-w-sprawie-przyjecia-planu-gospodarki-niskoemisyjnej-dla-gminy-przasnysz.pdf>

⁴ Zgodnie z przyjętym w 2009 r. pakietem energetyczno-klimatycznym do 2020 r. Unia Europejska:
– o 20% zredukuje emisję gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu emisji z 1990 r.;
– o 20% zwiększy udział energii odnawialnej w finalnej konsumpcji energii (dla Polski 15 %);
– o 20% zwiększy efektywność energetyczną, w stosunku do prognoz BAU (ang. *business as usual*) na rok 2020.

analizę stanu obecnego wskazano obszary problemowe występujące na obszarze Gminy Przasnysz w zakresie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego:

- sąsiedztwo miasta Przasnysz,
- niska emisja,
- transport,
- niska efektywność energetyczna obiektów.

Określono również cele *PGN*:

Cel główny: Realizacja pakietu klimatyczno-energetycznego do roku 2020.

Realizacja celów przyczyni się do polepszenia stanu i jakości infrastruktury energetycznej na obszarze Gminy, infrastruktura stanie się bardziej efektywna oraz przyjazna dla środowiska naturalnego. Działania doprowadzą do redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza, w tym: CO₂, pyłków dwutlenku siarki oraz tlenków azotu. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń znajdzie odzwierciedlenie w polepszeniu jakości powietrza, co wpłynie również na poprawę warunków życia mieszkańców Gminy Przasnysz.

Cel główny PGN zrealizowany zostanie w oparciu o wyszczególnione poniżej cele strategiczne:

1. Cel strategiczny 1. Zmniejszenie poziomu niskiej emisji pochodzącej z gospodarstw domowych w gminie Przasnysz.
2. Cel strategiczny 2. Zwiększenie udziału energii odnawialnej w całkowitym bilansie energetycznym Gminy.
3. Cel strategiczny 3. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków z obszaru Gminy.
4. Cel strategiczny 4. Edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy Przasnysz ze szczególnym uwzględnieniem promocji odnawialnych źródeł energii oraz podnoszenia świadomości na temat efektywności energetycznej budynków.

Gmina Przasnysz ma ograniczone możliwości działań w obszarach związanych z bliskością Miasta Przasnysz, czy też transportu samochodowego. Może natomiast zaplanować działania służące poprawie jakości powietrza poprzez inwestycje w obszarach problemowych związanych z niską emisją i niską efektywnością energetyczną budynków. W szczególności zadania związane z poprawą efektywności energetycznej budynków (termomodernizacją i wymiana źródeł ciepła) oraz budowy ścieżek rowerowych (co pozwoli na zmniejszenie natężenia ruchu samochodowego) mogą zostać zaplanowane w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych Gminy Przasnysz

3.1. Ogólne informacje o gminie

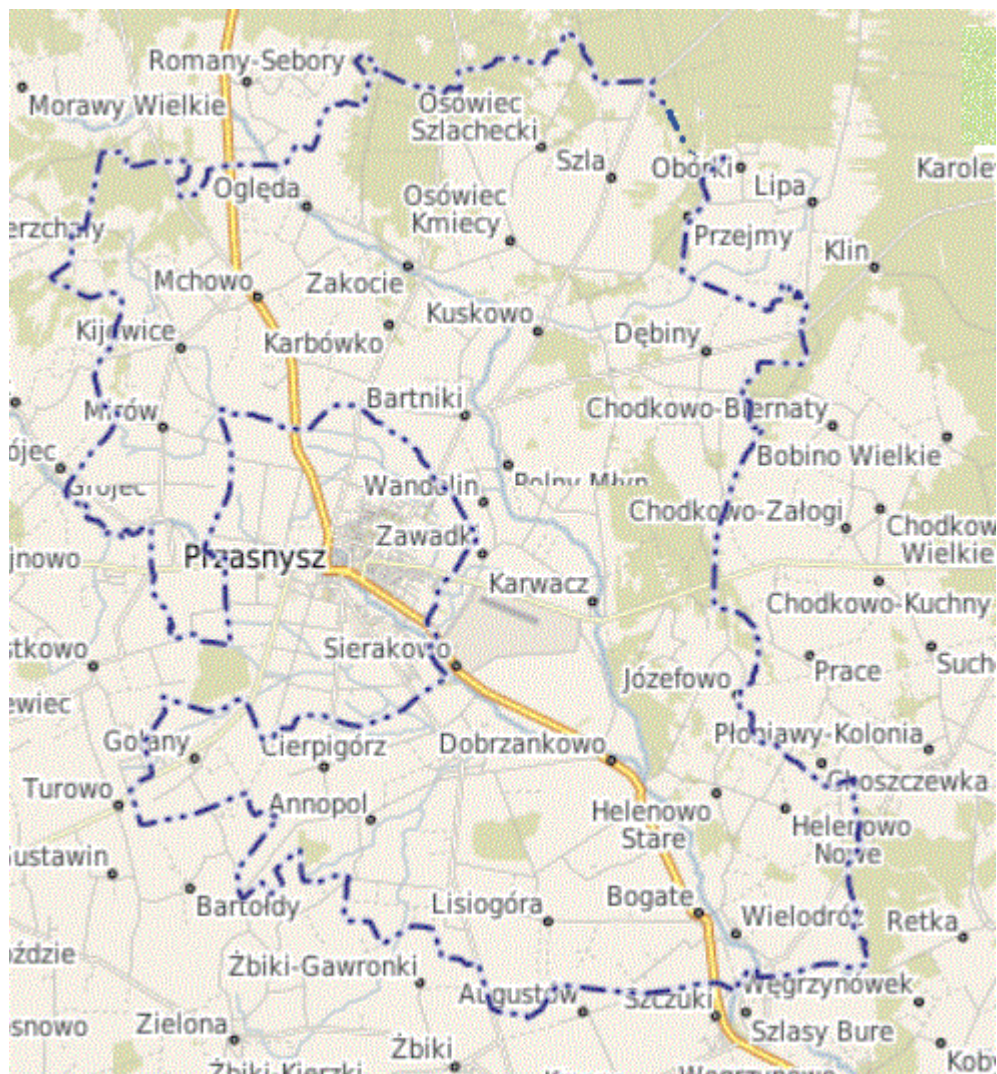
Gmina wiejska Przasnysz jest położona w północnej części województwa mazowieckiego w powiecie przasnyskim. Stanowi 15,1% powierzchni powiatu. Swym zasięgiem obejmuje granice administracyjne miasta Przasnysz, w którym znajduje się siedziba władz samorządowych. Dodatkowo sąsiaduje z gminami wiejskimi: Krasne, Płoniawy-Bramura, Czernice Borowe, Krzynowłoga Mała i Jednorożec.

Rysunek 1. Gmina Przasnysz na obszarze województwa mazowieckiego.

Przez obszar Gminy przebiegają szlaki drogowe, które stanowią istotną funkcję komunikacyjną. Jednym z najważniejszych połączeń jest droga krajowa mająca charakter strictly turystyczny nr 57 łącząca aglomerację warszawską z rejonami Pojezierza Mazurskiego. Z kolei część drogi wojewódzkiej nr 617 stanowi połączenie Przasnysza z Ciechanowem i jest elementem trasy na linii Płock–Białystok. Następnym istotnym traktem drogowym jest trasa wojewódzka nr 544 biegnąca z Ostrołęki w kierunku Brodnicy (województwo Kujawsko-Pomorskie).

Rysunek 2. Mapa Gminy Przasnysz.

Źródło: http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Przasnysz

Gminę wyróżnia typowy dla tej części Mazowsza charakter rolniczy. Użytki rolne dominują w przestrzennym zagospodarowaniu terenu, to z kolei przedkłada się na ułożenie tkanki osadniczej, która cechuje się rozproszoną, jednorodzinną zabudową wiejską.

Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 181,46 km², w skład której wchodzi 50 miejscowości, w tym 34 sołectwa. Liczba mieszkańców zamieszkałych na terenie jednostki samorządowej sięga obecnie prawie 7,5 tys osób, co przedkłada się na zagęszczenie powierzchni wynoszące 41 osoby/km², mniejsze niż dla powiatu przasnyskiego

(44 osoby/km²) i zdecydowanie mniejsze niż dla województwa mazowieckiego (150 osób/km²).

Tabela 1. Wykaz sołectw wraz z miejscowościami w Gminie Przasnysz.

L.p.	Sołectwa	Miejscowości
1.	Bartniki	Bartniki
2.	Bogate	Bogate
3.	Cierpigórz	Cierpigórz, Janin, Anopol, Księżtwo
4.	Dębiny	Dębiny
5.	Dobrzankowo	Dobrzankowo
6.	Emowo	Emowo
7.	Fijałkowo	Fijałkowo, Józefowo
8.	Golany	Golany
9.	Gostkowo	Gostkowo
10.	Góry Karwackie	Góry Karwackie, Polny Młyn
11.	Grabowo	Grabowo, Cegielnia, Nowa Krępa, Święte Miejsce
12.	Helenowo Nowe	Helenowo Nowe, Helenowo Gadamiec
13.	Helenowo Stare	Helenowo Stare
14.	Karwacz	Karwacz
15.	Kijewice	Kijewice
16.	Klewki	Klewki
17.	Leszno	Leszno
18.	Lisiogóra	Lisiogóra
19.	Mchowo	Mchowo, Brzezice
20.	Mchówko	Mchówko
21.	Mirów	Mirów
22.	Obrąb	Obrąb
23.	Ogłęda	Ogłęda
24.	Osówiec Kmiecy	Osówiec Kmiecy, Patołęka
25.	Osówiec Szlachecki	Osówiec Szlachecki
26.	Sątrzaska	Sątrzaska, Frankowo
27.	Sierakowo	Sierakowo
28.	Stara Krępa	Stara Krępa, Kuskowo
29.	Szła	Szła
30.	Trzcianka	Trzcianka
31.	Wielodróż	Wielodróż
32.	Wyrąb Karwacki	Wyrąb Karwacki
33.	Zakocie	Zakocie, Karbówko, Wygoda
34.	Zawadki	Zawadki, Wandolin

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

Dla przeprowadzenia analizy społeczno-gospodarczej przyjęto sołectwa jako jednostki obszarowe, dla których zebrano stosowne dane.

Rysunek 3. Schematyczna mapa sołectw Gminy Przasnysz.

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

3.2. Sfera społeczna

LICZBA LUDNOŚCI

Gminę Przasnysz zamieszkiwało 7450 osób (według danych Urzędu Gminy Przasnysz na dzień 31 grudnia 2016 r.), tj. około 14% ludności powiatu przasnyskiego i około 0,14% ludności województwa mazowieckiego.

Tabela 2: Liczba ludności faktycznie zamieszkałej Gminą Przasnysz w podziale na płeć w latach 2003-2016.

	Gmina Przasnysz		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2003	7220	3570	3650
2004	7189	3535	3654
2005	7188	3547	3641
2006	7168	3552	3616
2007	7166	3561	3605
2008	7257	3592	3665
2009	7240	3583	3657
2010	7430	3698	3732
2011	7405	3663	3742
2012	7350	3647	3703
2013	7351	3650	3701
2014	7366	3648	3718
2015	7363	3647	3716
2016	7450	3717	3733

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

Liczba ludności w gminie Przasnysz od 2012 r. wykazuje stałą tendencję wzrostową, tożsamą jak dla całego województwa mazowieckiego, ale nietypową dla powiatu przasnyskiego, w którym od lat odnotowuje się spadek liczby ludności. Wynika to z faktu bliskości miasta Przasnysz, którego mieszkańcy osiedlają się w otaczającej miasto Gminie.

Mimo, iż wszelkie statystyki odnoszące się do sytuacji w kraju, gdzie liczebnie zauważa się dominację płci damskiej nad męską, w Gminie sytuacja ta ukształtowała się odwrotnie. W analizowany okresie to właśnie mężczyźni mają większy wpływ na faktyczną liczbę ludności. Również trend wzrostowy związany jest przede wszystkim z rosnącą liczbą mężczyzn.

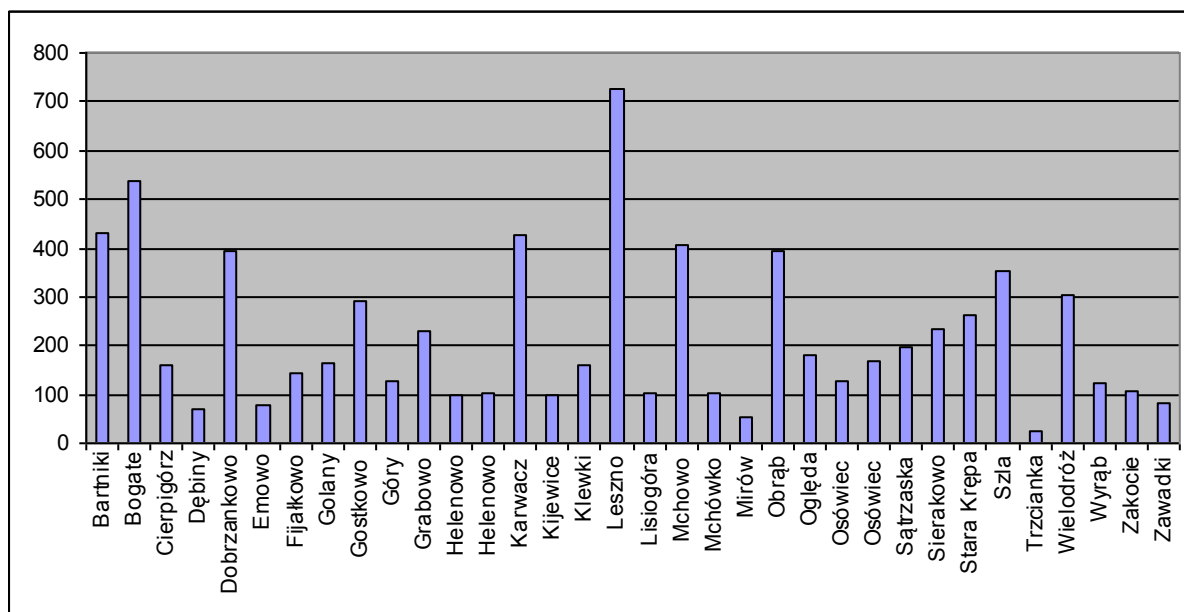
Liczbę ludności w poszczególnych sołectwach Gminy Przasnysz obrazuje poniższa tabela. Pod względem ludnościowym Gmina Przasnysz rozwija się w sposób charakterystyczny dla tego typu gmin wiejskich, zarówno w powiecie przasnyskim, jak i całym województwie mazowieckim. Występują obszary mniej lub gęściej zaludnione, co uzależnione jest przede wszystkim historycznie, ale również lokalizacyjnie. Jest to jednak normalny stan rzeczy. Nie wykazuje się w tym obszarze sytuacji kryzysowych, tym bardziej, że liczba ludności w Gminie od kilku lat systematycznie rośnie.

Tabela 3. Liczba ludności w sołectwach Gminy Przasnysz [stan na 31 grudnia 2016 r.).

L.p.	Sołectwa	Mieszkańcy ogółem	% mieszkańców Gminy
1.	Bartniki	431	5,79
2.	Bogate	538	7,22
3.	Cierpigórz	158	2,12
4.	Dębiny	69	0,93
5.	Dobrzankowo	394	5,29
6.	Emowo	76	1,02
7.	Fijałkowo	144	1,93
8.	Golany	165	2,21
9.	Gostkowo	290	3,89
10.	Góry Karwackie	129	1,73
11.	Grabowo	229	3,07
12.	Helenowo Nowe	97	1,30
13.	Helenowo Stare	101	1,36
14.	Karwacz	427	5,73
15.	Kijewice	97	1,30
16.	Klewki	160	2,15
17.	Leszno	728	9,77
18.	Lisiogóra	104	1,40
19.	Mchowo	407	5,46
20.	Mchówko	104	1,40
21.	Mirów	54	0,72
22.	Obrąb	392	5,26
23.	Ogłęda	180	2,42
24.	Osówiec Kmiecy	126	1,69
25.	Osówiec Szlachecki	168	2,26
26.	Sątrzaska	197	2,64
27.	Sierakowo	234	3,14
28.	Stara Krępa	261	3,50
29.	Szła	351	4,71
30.	Trzcianka	24	0,32
31.	Wielodróz	302	4,05
32.	Wyrańb Karwacki	122	1,64
33.	Zakocie	107	1,44
34.	Zawadki	84	1,13
	Gmina Przasnysz	7450	100,00

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

Rysunek 4. Ludność w sołectwach Gminy Przasnysz.

Źródło: Opracowanie własne.

EKONOMICZNE GRUPY WIEKU

W strukturze wieku ludności wyróżnia się trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 18 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Przedstawiony powyżej podział ludności względem grup wiekowych obowiązuje dla danych do 2013 r. Od 2013 r. powszechny wiek emerytalny w Polsce uległ wydłużeniu – docelowo do 67 lat (zarówno dla kobiet jak i dla mężczyzn). Zmianie ulegnie zatem struktura ludności względem ekonomicznych grup wieku (zwiększy się odsetek osób w wieku produkcyjnym). Średni wiek mieszkańców Gminy wynosi 38,6 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Strukturę ludności w gminie Przasnysz przedstawia tabela poniżej.

Tabela 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w Gminie Przasnysz w latach 2003-2016.

Lata	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
2003	79,4
2004	77,3
2005	74,7
2006	72,5
2007	72,5
2008	71,0
2009	72,0
2010	64,7
2011	63,7
2012	62,7
2013	62,3
2014	62,3
2015	63,4
2016	63,5

Źródło: <http://strateg.stat.gov.pl/>

W strukturze wieku ludności wg ekonomicznych grup wieku widoczny jest w latach 2003-2016 spadek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym. Spowodowane jest to głównie spadkiem liczby urodzeń, a tym samym mniejszą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym, a wzrostem odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. Co nie jest zjawiskiem korzystnym z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy. Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2003-2016 oscyluje co prawda na poziomie 16,2%-17,6%. Rozkład tego wskaźnika nie jest jednak równomierny na terenie Gminy. W połowie miejscowości procent osób w wieku poprodukcyjnym przekracza średnią wartość dla Gminy. Większa liczba osób w wieku starszym w poszczególnych miejscowościach stwarza problemy i może być przyczynkiem do powstawania sytuacji kryzysowych.

Tabela 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2015 r.

Obszar	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2015 r.
Gmina Przasnysz	63,4
Powiat przasnyski	61,3
Województwo mazowieckie	62,9

Źródło: <http://strateg.stat.gov.pl/>

Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym przekracza tożsamy wskaźnik wyliczony dla powiatu przasnyskiego oraz województwa mazowieckiego.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

Tabela 6. Grupy wiekowe z podziałem na kobiety i mężczyzn [stan na 31 grudnia 2016 r.].

L.p.	Sołectwa	Miesz- kańcy ogółem	Kobiety					Mężczyźni					Kobiety i mężczyźni				
			Ogółem	Wiek przed.	Wiek prod.	Wiek poprod.	% w wieku poprod.	Ogółem	Wiek przed.	Wiek prod.	Wiek poprod.	% w wieku poprod.	Ogółem	Wiek przed.	Wiek prod.	Wiek poprod.	% w wieku poprod.
1.	Bartniki	431	202	40	115	47	23,27	229	40	151	38	16,59	431	80	266	85	19,72
2.	Bogate	538	282	57	154	71	25,18	256	50	168	38	14,84	538	107	322	109	20,26
3.	Cierpigórz	158	78	14	45	19	24,36	80	21	53	6	7,50	158	35	98	25	15,82
4.	Dębiny	69	35	4	20	11	31,43	34	9	24	1	2,94	69	13	44	12	17,39
5.	Dobrzankowo	394	200	35	109	56	28,00	194	41	123	30	15,46	394	76	232	86	21,83
6.	Emowo	76	37	10	16	11	29,73	39	11	22	6	15,38	76	21	38	17	22,37
7.	Fijałkowo	144	73	19	37	17	23,29	71	14	50	7	9,86	144	33	87	24	16,67
8.	Golany	165	76	14	43	19	25,00	89	22	52	15	16,85	165	36	95	34	20,61
9.	Gostkowo	290	148	30	86	32	21,62	142	29	95	18	12,68	290	59	181	50	17,24
10.	Góry Karwackie	129	75	15	44	16	21,33	54	11	34	9	16,67	129	26	78	25	19,38
11.	Grabowo	229	114	29	55	30	26,32	115	21	77	17	14,78	229	50	132	47	20,52
12.	Helenowo Nowe	97	49	8	24	17	34,69	48	8	30	10	20,83	97	16	54	27	27,84
13.	Helenowo Stare	101	53	13	28	12	22,64	48	6	35	7	14,58	101	19	63	19	18,81
14.	Karwacz	427	224	50	119	55	24,55	203	62	121	20	9,85	427	112	240	75	17,56
15.	Kijewice	97	52	11	30	11	21,15	45	4	34	7	15,56	97	15	64	18	18,56
16.	Klewki	160	76	10	50	16	21,05	84	16	58	10	11,90	160	26	108	26	16,25
17.	Leszno	728	379	73	221	85	22,43	349	85	230	34	9,74	728	158	451	119	16,35
18.	Lisiogóra	104	55	22	20	13	23,64	49	14	30	5	10,20	104	36	50	18	17,31
19.	Mchowo	407	190	49	101	40	21,05	217	48	148	21	9,68	407	97	249	61	14,99
20.	Mchówko	104	51	15	24	12	23,53	53	9	37	7	13,21	104	24	61	19	18,27
21.	Mirów	54	27	2	16	9	33,33	27	6	18	3	11,11	54	8	34	12	22,22

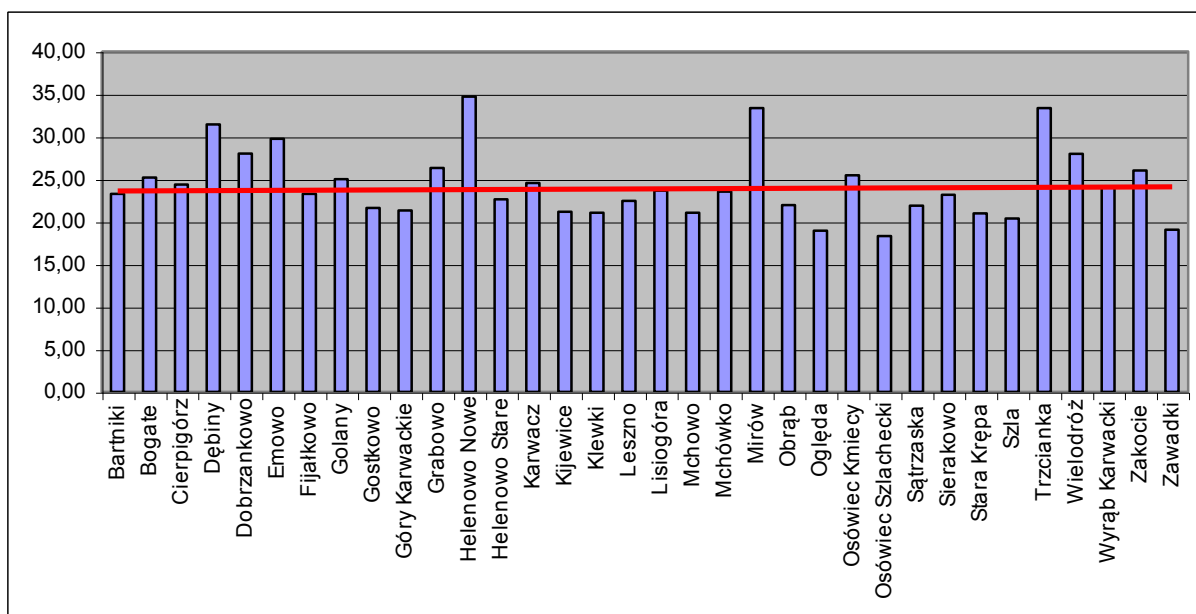
Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

22.	Obręb	392	196	48	105	43	21,94	196	37	133	26	13,27	392	85	238	69	17,60
23.	Ogłęda	180	95	24	53	18	18,95	85	18	59	8	9,41	180	42	112	26	14,44
24.	Osówiec Kmiecy	126	55	14	27	14	25,45	71	12	47	12	16,90	126	26	74	26	20,63
25.	Osówiec Szlachecki	168	82	21	46	15	18,29	86	20	58	8	9,30	168	41	104	23	13,69
26.	Sątrzaska	197	96	18	57	21	21,88	101	20	65	16	15,84	197	38	122	37	18,78
27.	Sierakowo	234	121	31	62	28	23,14	113	17	88	8	7,08	234	48	150	36	15,38
28.	Stara Krępa	261	124	23	75	26	20,97	137	32	88	17	12,41	261	55	163	43	16,48
29.	Szła	351	167	33	100	34	20,36	184	52	110	22	11,96	351	85	210	56	15,95
30.	Trzcianka	24	12	1	7	4	33,33	12	1	9	2	16,67	24	2	16	6	25,00
31.	Wielodrzóż	302	143	21	82	40	27,97	159	24	117	18	11,32	302	45	199	58	19,21
32.	Wyręb Karwacki	122	58	15	29	14	24,14	64	16	40	8	12,50	122	31	69	22	18,03
33.	Zakocie	107	50	13	24	13	26,00	57	9	33	15	26,32	107	22	57	28	26,17
34.	Zawadki	84	42	6	28	8	19,05	42	9	29	4	9,52	84	15	57	12	14,29
	Gmina Przasnysz	7450	3717	788	2052	877	23,59	3733	794	2466	473	12,67	7450	1582	4518	1350	18,12

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

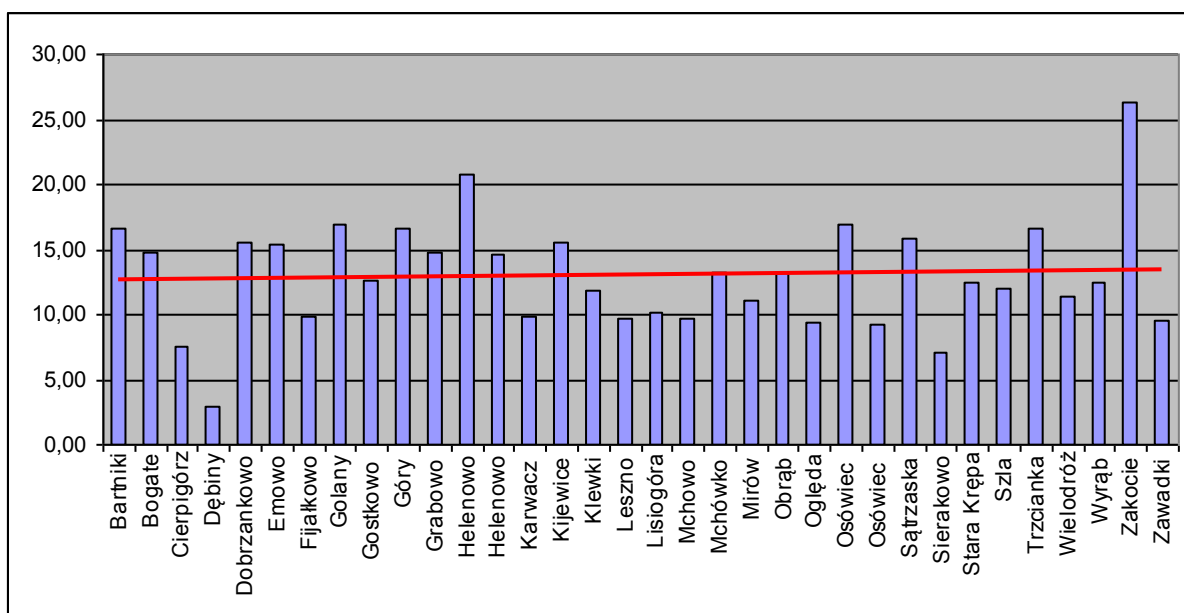
Zgodnie z powyższą tabelą, w połowie sołectw (17) liczba osób w wieku poprodukcyjnym przekracza średnią dla Gminy równą 18,12%. Rozkład przestrzenny wskaźnika jest nierównomierny – istnieją znaczne dysproporcje między jego wartościami dla poszczególnych sołectw. Największym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym charakteryzują się Helenowo Nowe (27,84%), Zakocie (26,17%), Trzcianka (25,00%). Sytuacja dotyczy jednak również sołectw: Bartniki, Bogate, Dobrzankowo, Emowo, Golany, Góry Karwackie, Grabowo, Helenowo Nowe, Helenowo Stare, Kijewice, Mchówko, Mirów, Osówiec Kmiecy, Sątrzaska, Wielodrzóż.

Rysunek 5. Odsetek kobiet w wieku poprodukcyjnym.

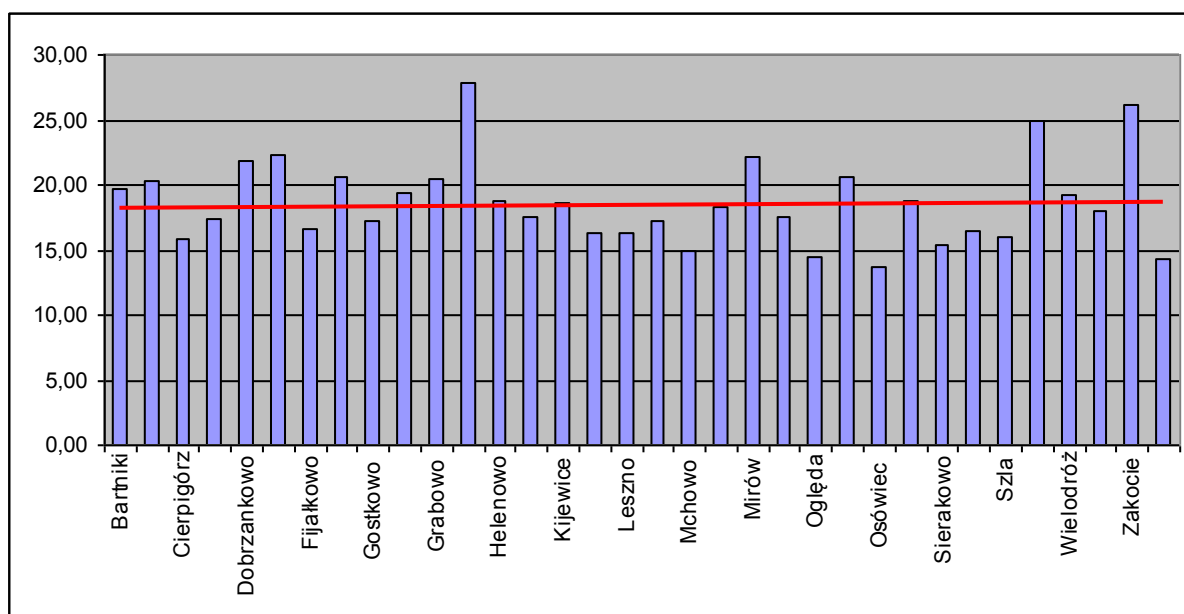
Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 6. Odsetek mężczyzn w wieku poprodukcyjnym.

Źródło: Opracowanie własne.

Rysunek 7. Odsetek kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym.

Źródło: Opracowanie własne.

Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest wyższy wśród kobiet niż wśród mężczyzn i to prawie dwukrotnie. Wynika to z dłuższego okresu średniego trwania życia dla kobiet niż dla mężczyzn. Starzenie się społeczeństwa stanowi duży problem dla Gminy. Osoby starsze wymagają opieki, a w przypadku osób samotnych znacznego zaangażowania ze strony opieki społecznej. Duża liczba osób w wieku poprodukcyjnym stwarza problemy, nie tylko bieżące, związane z koniecznością zapewnienia im opieki i świadczeń społecznych na odpowiednim poziomie, ale może być przyczynkiem do powstawania sytuacji kryzysowych.

Mieszkańcy gminy Przasnysz zawarli w 2015 r. 53 małżeństw, co odpowiada 7,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski.

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Ruchem naturalnym ludności zgodnie z definicją Głównego Urzędu Statystycznego nazywamy „Fakty zawierania związków małżeńskich, rozwodzenia się, urodzeń i zgonów powodujące zmiany w stanie liczebnym i strukturze ludności według płci, wieku i stanu cywilnego”⁵.

Tabela 7: Ruch naturalny ludności w gminie Przasnysz na 1000 ludności w latach 2003-2016.

	Urodzenia żywe	Zgony ogółem	Przyrost naturalny
2003	14,7	12,20	2,5
2004	9,4	9,64	-0,3
2005	10,3	9,92	0,4

⁵Główny Urząd Statystyczny, Portal informacyjny www.stat.gov.pl

	Urodzenia żywe	Zgony ogółem	Przyrost naturalny
2006	11,5	9,95	1,5
2007	14,6	13,74	0,8
2008	14,3	0,69	13,6
2009	12,3	10,79	1,5
2010	12,6	11,71	0,9
2011	12,2	10,36	1,9
2012	11,0	11,65	-0,7
2013	11,2	9,41	1,8
2014	13,3	10,61	2,7
2015	13,4	10,12	3,2
2016	12,8	11,35	2,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych

Powyżej przedstawiono kształtowanie się tego procesu w gminie Przasnysz w latach 2003–2016. Wskazano dane statystyczne dotyczące liczby urodzeń żywych, zgonów oraz przyrostu naturalnego⁶. Od spadku w 2004 r. przyrost naturalny w gminie Przasnysz zaczął wykazywać tendencje wzrostowe, a w 2008 r. osiągnął wartość, w którym nastąpił znaczny wyż demograficzny. Powodem zaistniałej sytuacji był niski odsetek zgonów na terenie gminy. Od tego okresu można zaobserwować tendencję wzrostową.

MIGRACJE

Na liczbę ludności w regionie mają również wpływ migracje mieszkańców, przy czym dane statystyczne wskazują na niewielki ruch w kierunkach zagranicznych (należy mieć jednak na uwadze, że nie wszystkie wyjazdy są oficjalnie zgłaszane do urzędu). Migracje wewnętrzne to zgodnie z definicją GUS „przemieszczenia ludności w granicach państwa, czyli zmiana gminy zamieszkania. „Saldo migracji to różnica między napływem i odpływem migracyjnym.” Poniżej przedstawiono wartości salda migracji wewnętrznych i zagranicznych dla gminy Przasnysz.

Tabela 8: Saldo migracji na pobyt stały w gminie Przasnysz w latach 2003-2016.

	Saldo migracji na pobyt stały w gminie Przasnysz	
	wewnętrznych	zagranicznych
2003	-50	0
2004	-18	0
2005	-3	0
2006	-52	0
2007	-5	-1
2008	20	0
2009	-14	0
2010	-27	0
2011	-39	0
2012	-22	0

⁶Przyrost naturalny stanowi różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów.

	Saldo migracji na pobyt stały w gminie Przasnysz	
	wewnętrznych	zagranicznych
2013	-38	0
2014	-18	-1
2015	-16	0
2016	-22	0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Saldo migracji zagranicznych nie wpływa na sytuację w Gminie, w porównaniu do migracji wewnętrznych. Niestety analizując powyższe dane można stwierdzić, iż podstawowym problemem jest emigracja ludności do innych miejscowości w celu znalezienia lepszych warunków i miejsc oferowanej pracy. Faktem jest, iż nie są to wartości, które obecnie mogą zagrażać gospodarce gminy, jednakże władze muszą mieć na uwadze dalsze działania aktywujące ludność lokalną. Konieczne są działania służące odwróceniu niekorzystnych trendów, w tym przede wszystkim na terenach zdegradowanych.

ŚWIADCZENIA SPOŁECZNE

Świadczenia społeczne w znacznej mierze obrazują poziom problemów istniejących na danym terenie. Ze względu na dane wrażliwe informacje na ten temat w poszczególnych sołectwach zostały zebrane w Załączniku 1. (który, nie będzie publikowany).

Podstawową placówką stacjonarnej pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Przasnyszu, zatrudniający 7 osób. GOPS jest gminną jednostką organizacyjną utworzoną w celu realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, które obejmują:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracę socjalną,
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizację zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Przy realizacji zadań GOPS współdziała z organami administracji publicznej oraz organami samorządu terytorialnego i innymi instytucjami, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi.

Z danych zawartych w poniższej tabeli wynika, że około 6% mieszkańców Gminy Przasnysz boryka się z problemami społecznymi i otrzymuje świadczenia społeczne. Natomiast *Załącznik 1. Świadczenia społeczne w poszczególnych sołectwach Gminy Przasnysz* wskazuje, iż w Gminie wyróżniają się obszary o znacznej degradacji, gdzie poziom świadczeń społecznych przekracza średnie wartości dla Gminy.

Tabela 9. Świadczenia społeczne udzielone w Gminie Przasnysz w latach 2012-2016.

	Lata				
	2012	2013	2014	2015	2016
	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia				
Udzielone świadczenia RAZEM	578	572	544	494	434
Zasiłki stałe	48	48	49	48	44
Zasiłki okresowe	56	62	55	47	37
Schronienie	0	0	0	4	3
Posiłek	388	379	354	348	307
Ubranie	0	0	0	0	0
Usługi opiekuńcze	4	2	1	2	1
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	0	0	0	0	0
Zasiłki celowe w formie biletu kredytowego	0	0	0	0	0
Sprawienie pogrzebu	0	2	3	0	0
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	127	130	128	79	72
Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie	0	0	0	0	0
Poradnictwo specjalistyczne (liczba rodzin)	0	0	0	0	0
Interwencja kryzysowa (liczba rodzin)	0	0	0	0	0
Praca socjalna (liczba rodzin)	61	66	68	111	105

Źródło: GOPS.

Świadczenia społeczne dają obraz ubóstwa na danym terenie. Pod tym względem Gmina nie wyróżnia się na tle powiatu, sąsiednich gmin, czy też innych gmin wiejskich na terenie województwa mazowieckiego. Widać jednak znaczne natężenie świadczonych usług społecznych w północno-wschodniej połowie Gminy, w następujących 14 sołectwach przekroczona jest średnia wartość dla Gminy: Bartniki, Cierpigórz, Fijałkowo, Grabowo, Helenowo Stare, Karwacz, Mchówko, Obrąb, Oględa, Osówiec Szlachecki, Sątrzaska, Stara Krępa, Szła, Wyrąb Karwacki.

Tabela 10. Liczba świadczeń ogółem na 100 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Przasnysz w 2016 r.

L.p.	Sołectwa	Liczba świadczeń społecznych ogółem na 100 mieszkańców
1.	Bartniki	46,17
2.	Bogate	21,38
3.	Cierpigórz	36,71
4.	Dębiny	2,90
5.	Dobrzankowo	27,41
6.	Emowo	23,68
7.	Fijałkowo	58,33
8.	Golany	21,82
9.	Gostkowo	20,34
10.	Góry Karwackie	17,83
11.	Grabowo	47,16
12.	Helenowo Nowe	18,56
13.	Helenowo Stare	43,56
14.	Karwacz	53,16
15.	Kijewice	17,53
16.	Klewki	11,88
17.	Leszno	29,53
18.	Lisiogóra	28,85
19.	Mchowo	30,71
20.	Mchówko	38,46
21.	Mirów	24,07
22.	Obrąb	47,45
23.	Oględa	37,22
24.	Osówiec Kmiecny	34,13
25.	Osówiec Szlachecki	53,57
26.	Sątrzaska	40,61
27.	Sierakowo	26,92
28.	Stara Krępa	42,91
29.	Szła	38,75
30.	Trzcianka	29,17
31.	Wielodród	24,50
32.	Wyrąb Karwacki	66,39
33.	Zakocie	30,84
34.	Zawadki	30,95
	Gmina Przasnysz	34,31

Źródło: GOPS.

Tabela 11. Powody przyznania pomocy w Gminie Przasnysz w latach 2012-2016.

	Lata				
	2012	2013	2014	2015	2016
	Powody przyznania pomocy (liczba osób w rodzinach)				
Ubóstwo	905	894	798	740	753
Sieroctwo	0	0	0	0	0
Bezdomność	5	4	5	8	7
Potrzeba ochrony macierzyństwa	0	0	0	0	0
Bezrobocie	612	620	580	457	441
Niepelnosprawność	258	263	217	211	193
Długotrwała lub ciężka choroba	343	358	296	258	274
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	96	66	62	50	48
Przemoc w rodzinie	26	26	33	31	36
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0
Alkoholizm	83	66	54	26	44
Narkomania	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	14	25	8	7
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	3	0	0	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	36	0

Źródło: GOPS.

Do głównych powodów przyznania pomocy społecznej w Gminie należą: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm. Na przestrzeni lat sytuacja w powyższej problematyce ulega stopniowej poprawie, udzielanych jest coraz mniej świadczeń społecznych. Wciąż jednak, pomimo dużych nakładów na politykę społeczną, potrzeby są duże.

BEZROBOCIE

Liczba osób zatrudnionych, posiadających własną działalność oraz osób pozostających bez zatrudnienia na danym obszarze wywiera ogromny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy danej jednostki terytorialnej.

W gminie Przasnysz w 2015 r. na 1000 mieszkańców pracowało 86 osób. 48,2% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 51,8% mężczyźni.

Bezrobocie rejestrowane w gminie Przasnysz wynosiło w 2015 r. 14,4% (16,3% wśród kobiet i 12,9% wśród mężczyzn). Odpowiednio 13,8 dla powiatu przasnyskiego oraz

8,3 dla województwa mazowieckiego. Oznacza to, że na obszarze Gminy Przasnysz problem bezrobocia występuje, kształtuje się na wyższym poziomie jak średnia dla powiatu oraz jest znacznie wyższy niż średnia dla całego województwa. Należy mieć jednak na uwadze, że nie wszystkie osoby, które nie posiadają stałego zatrudnienia rejestrują się jako osoby bezrobotne. Szczególnie jest to widoczne na obszarach wiejskich, gdzie wykonują one prace sezonowe w rolnictwie, czy budownictwie.

Fakt osiągnięcia bądź nie, stałego dochodu determinuje poziom i jakość życia danej osoby oraz jej rodziny. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Przasnysz wynosi 3.485,56 zł, co odpowiada 84.00% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Przasnysz 579 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 90 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -489.

52,5% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Przasnysz pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 15,7% w przemyśle i budownictwie, a 12,8% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 12,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Poniżej przedstawiono kształtowanie się udziału bezrobotnych zarejestrowanych w poszczególnych grupach w Gminie Przasnysz..

Tabela 12. Bezrobotni w sołectwach Gminy Przasnysz z podziałem na grupy w 2016 r.

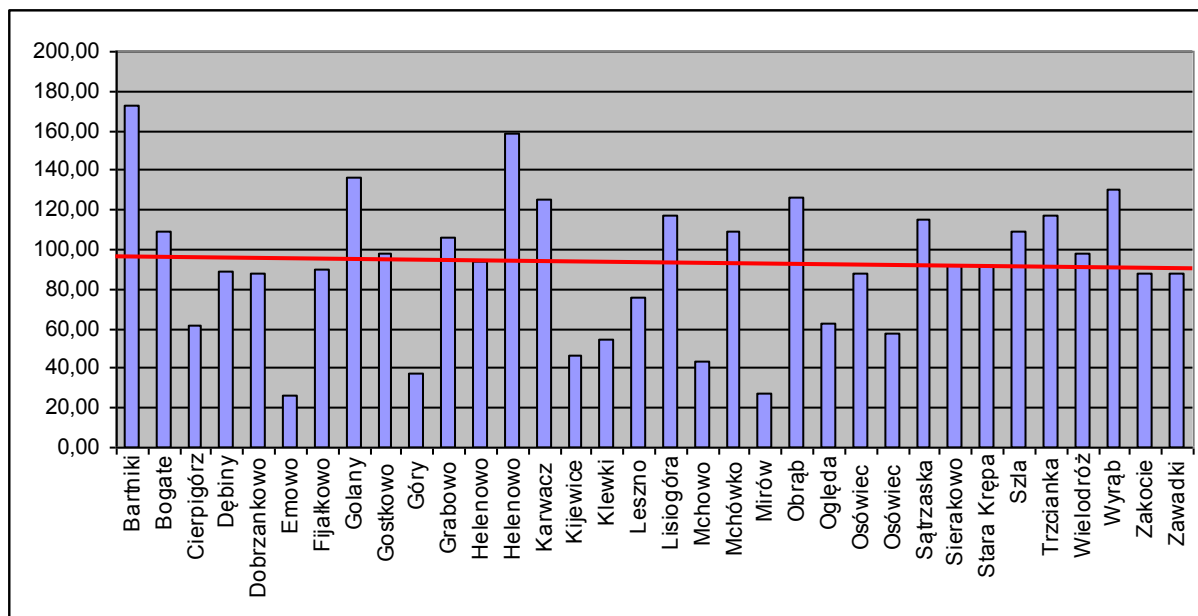
L.p.	Sołectwo	Bezrobotni	Bezrobotni kobiety	Bezrobotni powyżej 12 miesięcy	Bezrobotni powyżej 24 miesięcy	Bezrobotni na 1000 osób w wieku produkcyjnym
1.	Bartniki	46	13	12	6	172,93
2.	Bogate	35	11	19	12	108,70
3.	Cierpigórz	6	3	2	1	61,22
4.	Dębiny	4	3	1	1	88,89
5.	Dobrzankowo	22	16	13	4	88,00
6.	Emowo	1	1	0	0	26,32
7.	Fijałkowo	8	3	3	2	89,89
8.	Golany	13	7	5	4	136,84
9.	Gostkowo	18	8	7	5	98,36
10.	Góry Karwackie	3	2	0	0	37,04
11.	Grabowo	14	5	7	5	106,06
12.	Helenowo Nowe	6	1	1	1	93,75
13.	Helenowo Stare	10	7	7	5	158,73
14.	Karwacz	32	15	9	6	125,49

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

15.	Kijewice	3	1	1	0	46,88
16.	Klewki	6	2	2	1	55,05
17.	Leszno	35	16	15	9	75,76
18.	Lisiogóra	6	3	2	1	117,65
19.	Mchowo	11	5	2	1	43,14
20.	Mchówko	7	3	3	2	109,38
21.	Mirów	1	1	0	0	27,78
22.	Obrąb	30	13	18	12	126,05
23.	Ogłęda	7	4	4	2	62,50
24.	Osówiec Kmiecy	7	3	2	2	87,50
25.	Osówiec Szlachecki	6	2	2	1	57,14
26.	Sątrzaska	14	8	3	3	114,75
27.	Sierakowo	14	5	4	4	92,11
28.	Stara Krępa	15	9	5	3	92,02
29.	Szła	23	16	11	7	109,52
30.	Trzcianka	2	1	2	1	117,65
31.	Wielodrzóź	20	11	9	7	98,04
32.	Wyrańb Karwacki	9	4	3	2	130,43
33.	Zakocie	5	3	1	1	87,72
34.	Zawadki	5	3	2	1	87,72
	Gmina Przasnysz	444	208	177	112	96,35

Źródło: PUP.

Rysunek 8. Poziom bezrobocia na 1000 osób w wieku produkcyjnym.

Źródło: Opracowanie własne.

Poziom bezrobocia w poszczególnych sołectwach Gminy jest zróżnicowany. Średni poziom bezrobocia wśród osób w wieku produkcyjnym jest równy 96,35 osób na 1.000 mieszkańców. Wartość ta jest przekroczona w 14 następujących sołectwach: Bartniki, Bogate, Golany, Gostkowo, Grabowo, Helenowo Stare, Karwacz, Lisiogóra, Mchówko, Obrąb, Sątżaska, Szla, Trzcianka, Wyrąb Karwacki. W kwestii tej występuje duże zróżnicowanie na terenie Gminy, od minimalnej wartości maksymalnie 26,32 w sołectwie Emowo do wartości 172,93 w sołectwie Bartniki.

EDUKACJA

2.087 mieszkańców gminy Przasnysz jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 1.045 kobiet oraz 1.042 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. 11,7% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,8% wykształcenie policealne, 12,0% średnie ogólnokształcące, a 14,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 22,2% mieszkańców gminy Przasnysz, gimnazjalnym 6,2%, natomiast 27,4% podstawowym ukończonym. 3,4% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy gminy Przasnysz mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Przasnysz największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (27,8%) oraz zasadnicze zawodowe (15,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (28,7%) oraz podstawowe ukończone (26,9%).

14,8% mieszkańców gminy Przasnysz w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (16,2% wśród dziewczynek i 13,3% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 439 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 2,71 dzieci w wieku przedszkolnym.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształcą się 25,9% ludności (24,7% wśród dziewczynek i 27,2% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 13 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 64,14.

Wśród mieszkańców w wieku potencjalnej nauki 12,4% zalicza się do przedziału 13-15 lat - kształcenie na poziomie gimnazjalnym (12,0% wśród dziewczyn i 12,9% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych przypada 17 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach gimnazjalnych do osób w wieku 13-15 lat) wynosi 59,07.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształcą się 18,6% mieszkańców (19,8% wśród dziewczyn i 17,5% wśród chłopaków).

W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 28,3% mieszkańców gminy Przasnysz w wieku potencjalnej nauki (27,4% kobiet i 29,2% mężczyzn).

3.3. Sfera gospodarcza

Gmina Przasnysz ma charakter rolniczy. Jednakże liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do rejestru REGON jest dość wysoka. Po 2003 r., w którym nastąpił znaczny spadek (około 38%) podmiotów gospodarczych sytuacja nieznacznie się poprawiła i od 2013 r. utrzymuje się w liczbie 451. Niestety nie jest to ta sama liczba jak z początku okresu porównawczego, a mianowicie 2003 r., lecz trzeba mieć na uwadze, że jest to wynik lepszy w stosunku do 2004 r.

Tabela 13: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2003-2016.

Rok	Gmina Przasnysz
2003	572
2004	349
2005	356
2006	364
2007	377
2008	390
2009	360
2010	417
2011	403
2012	428
2013	451
2014	451
2015	447
2016	463

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Liczba podmiotów po nagłym spadku w 2004 r. zaczęła stopniowo wzrastać, mimo iż w latach 2009 i 2011 odnotowano nieznaczny spadek w rejestracji podmiotów gospodarki narodowej. Jak podaje GUS, w 2016 r. na 444 podmioty, 435 stanowiły te z sektora prywatnego (96,32% ogółu). To sytuacja typowa dla polskiej gospodarki. W latach 2011–2014 największe zmiany w liczbie podmiotów zarejestrowanych w poszczególnych Sekcjach PKD zaszły w ramach sekcji:

A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – zmniejszenie o 7 jedn.;

C - Przetwórstwo przemysłowe – zwiększenie o 19 jedn.;

F - Budownictwo – zwiększenie o 5 jedn.;

G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – zwiększenie o 11 jedn.;

H - Transport i gospodarka magazynowa – zwiększenie o 9 jedn.;

K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa – zwiększenie o 5 jedn.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

Widoczne jest wyraźne zmniejszenie się liczby podmiotów odchodzących od działalności rolniczej.

Tabela 14: Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 [stan na dzień 31 grudnia 2016 r.].

Sekcja	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	131	145	141	137	135	124	119	121
B - Górnictwo i wydobywanie	1	1	1	1	1	1	1	1
C - Przetwórstwo przemysłowe	18	26	27	27	32	37	35	38
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0	0	0	0	1
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	1	1	0	0	0	0	0
F - Budownictwo	47	64	50	57	59	52	55	60
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	80	92	91	94	106	106	99	93
H - Transport i gospodarka magazynowa	33	35	33	36	39	44	47	53
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4	4	5	9	6	7	7	7
J - Informacja i komunikacja	0	1	1	2	2	2	2	4
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	5	5	7	9	10	8	8
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	0	0	0	0	0	0	0
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2	2	2	2	2	4	5	6
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1	2	2	5	6	8	9	9
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11	11	11	11	11	11	11	11
P - Edukacja	12	12	13	17	17	17	18	19
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0	0	2	5	5	4	5	66
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	4	4	5	5	5	4	4	4
S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa	11	12	13	13	16	20	22	22

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby								
U - Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	360	417	403	428	451	451	447	463

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Według Sekcji PKD 2007 w 2016 r. najwięcej podmiotów gospodarczych w gminie Przasnysz prowadziło działalność w Sekcjach:

A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 27,49 %

C - Przetwórstwo przemysłowe – 8,20%

F - Budownictwo – 11,53 %

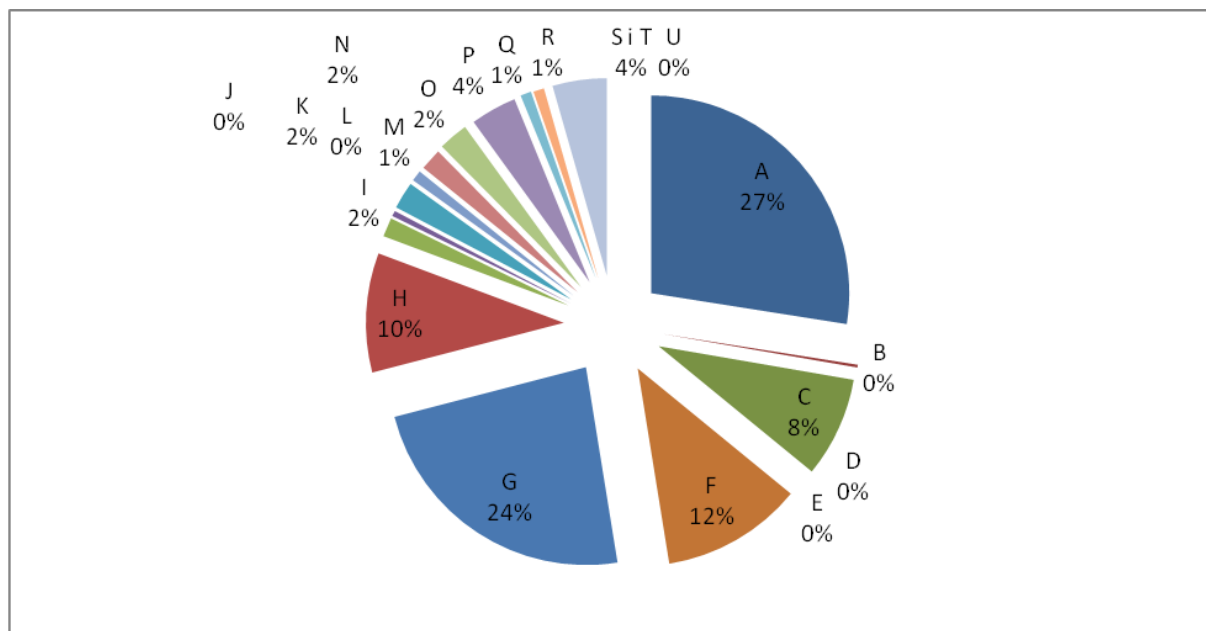
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 23,50%

H - Transport i gospodarka magazynowa – 9,76%.

S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby – 4,43%,

Strukturę podmiotów gospodarczych w Gminie wg Sekcji PKD przedstawia wykres poniżej.

Rysunek 9. Struktura podmiotów gospodarczych wg Sekcji PKD 2007 w Gminie Przasnysz w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych

„Na terenie gminy Przasnysz funkcjonuje Przasnyska Strefa Gospodarcza w Sierakowie zajmująca obszar o powierzchni 306 ha. W skład Strefy wchodzi lotnisko o powierzchni 107 ha, Specjalna Strefa Ekonomiczna - podstrefa Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej o powierzchni 55 ha, oraz ponad 100 działek o powierzchni od 30 arów do 8 ha, przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod działalność produkcyjną, usługową, handlową. Teren jest uzbrojony w niezbędną infrastrukturę techniczną: sieć energetyczną o mocy 14 megawatów, oświetlenie, sieć telekomunikacyjną, kanalizację sanitarną i deszczową, wodociągi, drogi wewnętrzne i dojazdowe, ciągi pieszo – rowerowe. Rozwijająca się strefa gospodarcza jest bodźcem do rozwoju przedsiębiorczości a tym samym powstawania nowych miejsc pracy.”⁷

Praktycznie wszystkie gospodarstwa rolne w gminie są gospodarstwami indywidualnymi, na które przypada 98,0% użytków rolnych. Według danych GUS z 2010 r. na terenie gminy funkcjonuje 1.305 gospodarstw. Średnia powierzchnia gospodarstw wynosi 11,43 ha. Około 62% gospodarstw nie przekracza swojej powierzchni użytkowej, która maksymalnie osiąga wartość 10ha. Resztę natomiast stanowią gospodarstwa o powierzchni ponad 10 ha.

Decydującą rolę w strukturze gruntów odgrywają użytki rolne zajmujące sporą część powierzchni ogólnej, zwłaszcza produkcji roślinnej, w tym kukurydzy. Korzystnym czynnikiem wpływającym na ten fakt jest udział gleb II i III klasy zaliczanych do jednych z najwyższej przydatności rolniczej, chronionych ustawowo. Ich udział w ogólnej powierzchni gruntów ornych wynosi 23,2%. Z kolei udział gleb bardzo dobrych i dobrych (II - IV kl.) wynosi 69, 6% wszystkich gruntów ornych.

W strukturze upraw dominuje produkcja zbóż, na które przypada ponad 78% powierzchni zasiewów. Dodatkowo na obszarze gminy można spotkać się z uprawą buraków cukrowych i ziemniaków, odpowiednio na poziomie 5, 8% i 6,8%.

W hodowli zwierząt gospodarskich najważniejszą rolę odgrywa chów bydła i trzody chlewnej.

Tabela 15. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w gminie Przasnysz.

	Gospodarstwa rolne ogółem	
	Ogółem	Prowadzące działalność rolniczą
Ogółem	1306	1080
Do 1 ha włącznie	288	68
1 - 5 ha	286	281
5 - 10 ha	520	514
10 -15 ha	698	692
15 ha i więcej	320	320

Zródło: Powszechny Spis Rolny 2010 – wg siedziby gospodarstwa.

⁷ Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015–2023.

Jak wynika z analizy powyższej tabeli większość gospodarstw rolnych zajmują powierzchnię 5-15 ha. Wysoki udział w ogólnej liczbie gospodarstw mają również gospodarstwa wielkoobszarowe, które dość prężnie działają i unowocześniają swoją produkcję.

W sferze gospodarczej, w Gminie Przasnysz nie ma szczególnych problemów. Gmina rozwija się w miarę jednolicie i proporcjonalnie. Tereny o największej aktywności gospodarczej mieszkańców koncentrują się w pobliżu Miasta Przasnysz.

Duży potencjał rozwojowy Gminy Przasnysz upatrywany jest w kulinarnych produktach tradycyjnych. W 2016 r. przeprowadzono badania, których celem była ocena rozpoznawalności lokalnych produktów tradycyjnych. Cele szczegółowe to: identyfikacja produktów uznawanych za tradycyjne na terenie Gminy, diagnoza możliwości rozwoju produktów tradycyjnych na terenie Gminy, porównanie opinii na temat produktu tradycyjnego wśród grup respondentów. W efekcie przeprowadzonych badań stwierdzono konieczność podjęcia działań informacyjnych, promocyjnych oraz prowadzących do zwiększenia sprzedaży produktów tradycyjnych.

3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA

Sieć komunikacyjną gminy Przasnysz tworzą droga krajowa relacji nr 57 Bartoszyce – Pułtusk, drogi wojewódzkie nr 544 relacji Ostrołęka – Mława oraz nr 617 Przasnysz – Ciechanów. Powyższe szlaki komunikacyjne uzupełnione są układem dróg powiatowych i gminnych. Długość dróg gminnych wynosi: 126,00 km. Drogi utwardzone stanowią łącznie 85,24 km, natomiast odcinki żwirowe i gruntowe wynoszą 40,76 km.

Gmina Przasnysz w minionych latach poprawiła stan infrastruktury drogowej realizując inwestycje zarówno ze środków własnych, jak i zewnętrznych pochodzących z *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007–2013* i *Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych (Programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016 – 2019)*. Głównymi zadaniami inwestycyjnymi były:

- 1) „Poprawa układu połączeń drogowych dla obsługi Przasnyskiej Strefy Gospodarczej poprzez przebudowę dróg gminnych”;
- 2) „Przebudowa drogi Płoniawy Bramura -Helenowo Nowe –Helenowo Stare”;
- 3) „Przebudowa drogi gminnej Olszewiec –Kijewice –Przasnysz na odcinku Kijewice – Przasnysz”;
- 4) „Zwiększenie dostępności do Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Sierakowie poprzez przebudowę dróg w gminie Przasnysz”;
- 5) „Promowanie niskiej emisji w ruchu drogowym oraz wspieranie mobilności mieszkańców w celu zwiększenia dostępności do Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy

Ekonomicznej i Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Sierakowie poprzez przebudowę dróg w Gminie Przasnysz”⁸.

Wyżej wymienione zadania przyczyniły się do poprawy jakości infrastruktury drogowej Gminy ułatwiając tym samym życie mieszkańców często korzystających z komunikacji drogowej, jak również sprawność i dostępność do innych obiektów i miejsc. Mimo, iż Gmina zrobiła postęp w kierunku zwiększenia mobilności na drodze, istnieje jednak wiele odcinków dróg, które wymagają remontu i przebudowy. Władze gminne planują realizować kolejne przedsięwzięcia w następnych latach, a źródłem inwestycji drogowych będą środki własne i pozyskane z funduszy krajowych i unijnych.

Ze względu na wskazane w *Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przasnysz* transportu jako jednego z obszarów problemowych, mających wpływ na zwiększenie niskiej emisji istotne są działania zmierzające do poprawy sytuacji, w tym budowa ścieżek rowerowych.

Komunikacja zbiorowa

Transport zbiorowy oparty jest na sieci komunikacji autobusowej PKS gdzie główną stacją jest Przasnysz oraz na prywatnych firmach przewozowych. Pojazdy te nie mają wydzielonych osobnych pasów ruchu. Przedsiębiorstwa komunikacyjne obsługują trasy łączące gminę Przasnysz z okolicznymi miejscowościami oraz ośrodkami ponadregionalnymi i regionalnymi.

Transport rowerowy

Transport rowerowy jest dość popularny w Gminie, gdyż dużo ludzi dojeżdża do Miasta powiatowego Przasnysz do pracy, szkół, sklepów, itp. Jednakże dróg rowerowych w zasadzie brak - funkcjonuje jedynie ścieżka rowerowa w okolicach Sierakowa, na drodze Przasnysz - Rostkowo. Nie sprzyja to podróżowaniu rowerem. Pomimo tego, znaczna część mieszkańców wykorzystuje rower jako środek transportu na co dzień, zwłaszcza kiedy do pokonania jest niewielka odległość. Transport rowerowy odbywa się jednak głównie po drogach publicznych, co samo w sobie stanowi duże zagrożenie dla użytkowników rowerów. Brak wyznaczonych tras rowerowych dla jednośladów zmniejsza bezpieczeństwo cyklistów, stwarzając również bezpośrednie zagrożenie dla wszystkich użytkowników dróg.

Kolej

Przez teren gminy przebiega torowisko wąskotorowe Mławskiej Kolei Dojazdowej o przebiegu Mława–Rostkowo–Przasnysz–Krasne–Maków Mazowiecki. Na terenie gminy znajdują się przystanki w Lesznie i Gostkowie. Mławska Kolej Dojazdowa wpisana jest do rejestru mazowieckiego konserwatora zabytków. W 1985 r. podjęto decyzję o zamknięciu jej dla ruchu osobowego. Obecnie trwa procedura przejmowania przez Gminę Przasnysz odcinka kolejki w granicach administracyjnych gminy. Planuje się wzdłuż linii kolejki budowę niskoemisyjnej ścieżki rowerowej, która usprawni dojazd z Gostkowa i Leszna do Miasta Przasnysz.

⁸ *Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015 - 2023*

Rysunek 10. Fragment torowiska wąskotorowego Mławskiej Kolei Dojazdowej.

Zdjęcie: Urząd Gminy Przasnysz.

Lądowisko

Na terenie gminy Przasnysz zlokalizowane jest lądowisko cywilne, powstałe w 2003 r., a w 2006 r. wpisane do ewidencji lądowisk cywilnych (nr karty ewidencyjnej 28). Zlokalizowane jest 90 km od Warszawy i 3,5 km od centrum Przasnysza, w centrum Przasnyskiej Strefy Gospodarczej w Sierakowie. Zarządzającym lądowiskiem jest Aeroklub Północnego Mazowsza, a właścicielem jest powiat przasnyski.”⁹

INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA

System kanalizacyjny w gminie Przasnysz nie zaspokaja potrzeb mieszkańców, obejmując nieco ponad 37% ludności Gminy w następujących miejscowościach: Sierakowo, Leszno, Gostkowo, Dobrzankowo, Bogate, Klewki, Obrąb, Mirów, Wielodród, Helenowo Stare.

Tabela 16. Infrastruktura kanalizacyjna w 2016 r. w Gminie Przasnysz.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	Ścieki odprowadzone [dam ³]	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej
69,7	691	81	37,10%

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz

⁹ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Przasnysz

W 2016 r. długość sieci kanalizacyjnej wynosiła około 69,7 km i posiadała 691 przyłączy. Liczba osób, która była podłączona do sieci obejmowała 37,10 % ogółu ludności gminy.

W części gminy w której występują niewielkie miejscowości, gdzie posesje są rozproszone, tzw. kolonie ze względów ekonomicznych nie jest budowana sieć kanalizacyjna. Realizowane są tam projekty polegające na budowie przydomowych oczyszczalni ścieków, obecnie funkcjonuje 309 przydomowych oczyszczalni. W najbliższych latach planowana jest budowa kolejnych oczyszczalni.

Sieć kanalizacyjna obejmuje tylko ścieki bytowo-gospodarcze. Gmina podjęła już pewne kroki projektowe w kierunku wybudowania kanalizacji deszczowej.

Oczyszczone ścieki wprowadzane są do miejscowej rzeki Węgiejki na podstawie wydanego pozwolenia wodnoprawnego. Dodatkowo w gminie funkcjonuje 347 przydomowych oczyszczalni ścieków. Ścieki z obszarów nieskanalizowanych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i dostarczane wozami asenizacyjnymi do punktu zlewnego mieszczącego się przy miejskiej oczyszczalni ścieków w Przasnyszu, bądź oczyszczane w przydomowych oczyszczalniach.

Przyjęta w 2015 r. *Strategia Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* przewiduje rozbudowę sieci kanalizacyjnej wraz z oczyszczalnią ścieków oraz budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Budowa kanalizacji sanitarnej i przydomowych oczyszczalni ścieków przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców, sprzyja rozwojowi budownictwa mieszkaniowego i działalności gospodarczej oraz wpływa na poprawę stanu środowiska naturalnego. Władze lokalne dostrzegając korzyści płynące z kanalizacji gminy rozwijają sieć kanalizacyjną. Od 2007 r. wybudowano ok. 55 km sieci kanalizacyjnej z możliwością przyłączenia 487 posesji. Obecnie trwają prace projektowe mające na celu skanalizowanie miejscowości: Bartniki, Karwacz, Mchowo, Stara Krępa.

INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA

Gmina Przasnysz jest w całości zaopatrzona w sieć wodociągową. W 2016 r. długość sieci w gminie wynosiła 219,4 km i posiadała 1822 przyłączy, łącznie korzystało z niej ok. 98% mieszkańców Gminy. Pozostałe 2% ludności korzysta z indywidualnych studni przydomowych. Ilość przyłączy wodociągowych przekracza liczbę posesji, ponieważ występują podmioty posiadające więcej niż jedno przyłącze, np. do budynku mieszkalnego i na potrzeby gospodarstwa rolnego. Wg danych Urzędu Gminy Przasnysz zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2016 r. wyniosło 444,8 dam³.

Na sieć wodociągową gminy składa się 5 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę:

- Przasnysz –zaopatrzuje wsie: Klewki, Obrąb, Kijewice, Mirów, Sierakowo, Brzezice;
- Szła – zaopatrzuje wsie: Osowiec Szlachecki, Osowiec Kmiecy, Szła, Stara Krępa, Nowa Krępa, Dębiny, Grabowo, Sątrzaska, część wsi Wyrąb Karwacki, Frankowo,

Góry Karwackie, Karwacz, Zawadki, Bartniki, Polny Młyn, Grabowo, Cegielnia, Święte Miejsce, Zakocie, Kabówko, Kuskowo, Mchówko, Wandolin, Wygoda;

- Leszno – zaopatruje wsie: Leszno, Golany, Cierpigórz, Annopol, Janin, Gostkowo, Księstwo;
- Helenowo Nowe – zaopatruje wsie: Dobrzankowo, Helenowo Stare, Helenowo Nowe, Helenowo Gadomic, Wielodróż, Bogate, Emowo, Fijałkowo, część wsi Wyrańb Karwacki, Lisiogóra, Józefowo;
- Mchowo – zaopatruje wsie: Mchowo, Trzcianka, Oględa.

Stacje ujmowania i uzdatniania wody z czwartorzędowego poziomu wodonośnego są zlokalizowane:

1. Stacja uzdatniania wody SUW Helenowo Nowe; ze stacji korzysta 526 podmiotów.
2. Stacja uzdatniania wody SUW Mchowo; ze stacji korzysta 150 podmiotów.
3. Stacja uzdatniania wody SUW Szla; ze stacji korzysta 669 podmiotów.
4. Stacja uzdatniania wody SUW Przasnysz; ze stacji korzysta 274 podmiotów.
5. Stacja uzdatniania wody SUW Leszno; ze stacji korzysta 335 podmiotów.

Tabela 17. Infrastruktura wodociągowa wg danych na 2016 r. w Gminie Przasnysz.

Długość czynnej sieci rozdzielczej	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Woda dostarczona gospodarstwom domowym	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca
219, 4 km	1.822 szt.	444,8 dam ³	7.046	64,0 m ³

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz

GOSPODARKA ODPADAMI

Właściciele nieruchomości zapewniają utrzymanie czystości i porządku na terenie nieruchomości, poprzez:

1. Wyposażenie nieruchomości w pojemniki i worki służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymywanie tych urządzeń w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym;
2. Selektywne zbieranie i przekazywanie przedsiębiorcy następujących rodzajów odpadów:
 - a. papieru i tektury,
 - b. metali, tworzyw sztucznych,
 - c. opakowań wielomateriałowych,
 - d. szkła,
 - e. odpadów ulegających biodegradacji, w tym zielonych,
 - f. przeterminowanych leków i chemikaliów,
 - g. zużytych baterii i akumulatorów,
 - h. zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
 - i. mebli i innych odpadów wielkogabarytowych,

- j. odpadów budowlanych i rozbiórkowych,
 - k. zużytych opon,
3. Zbieranie innych odpadów stanowiących niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne do pojemników o wielkości i liczbie dostosowanej do ilości wytwarzanych na danej nieruchomości odpadów;
 4. Przekazywanie przedsiębiorcy odpadów zebranych selektywnie i odpadów zmieszanych, w terminach wyznaczonych w harmonogramie odbioru;
 5. Odpady papieru i tektury, metalu, tworzyw sztucznych, szkła, opakowań wielomateriałowych oraz odpady ulegające biodegradacji i zmieszane odpady komunalne muszą być odbierane w sposób gwarantujący ich niez mieszanie z innymi rodzajami odpadów zbieranych selektywnie. Za odbieranie tych odpadów odpowiedzialny będzie podmiot wyłoniony w trybie przetargu.
 6. Utrzymywanie w należyłym stanie sanitarnym pomieszczeń mieszczących pojemniki lub worki na odpady.¹⁰

Gmina Przasnysz należy do Regionu Ciechanowskiego gospodarki odpadami komunalnymi. Obecnie wymogi, jakie są stawiane przed Regionalną instalacją do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) spełniają instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w miejscowościach: Kosiny Bartosowe, Uniszki Cegielnia i Woli Pawłowskiej. W miejscowości Oględa znajduje się nieczynne składowisko odpadów, na terenie którego prowadzona jest rekultywacja.

Od 1 lipca 2015 r. na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), jako jeden z elementów systemu usuwania odpadów z administrowanego terenu. Mieści się on w Przasnyszu przy ul. Leszno 47. Mieszkańcy gminy mogą tam przekazywać śmieci tzw. problematyczne - takie jak np. przeterminowane leki, opakowania po chemikaliach czy popiół.

Tabela 18. Gospodarstwa domowe w Gminie Przasnysz segregujące odpady w 2016 r.

L.p.	Sołectwo	Liczba gospodarstw domowych	Liczba gospodarstw domowych nie segregujących odpady	Liczba gospodarstw domowych segregujących odpady
1.	Bartniki	117	76	41
2.	Bogate	145	99	46
3.	Cierpigórz	28	22	6
4.	Dębiny	17	12	5
5.	Dobrzankowo	112	84	28
6.	Emowo	17	12	5
7.	Fijałkowo	32	21	11
8.	Golany	35	23	12

¹⁰ Uchwała Rady Gminy Przasnysz Nr XVII/130/2016 z dnia 24 czerwca 2016 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Przasnysz.

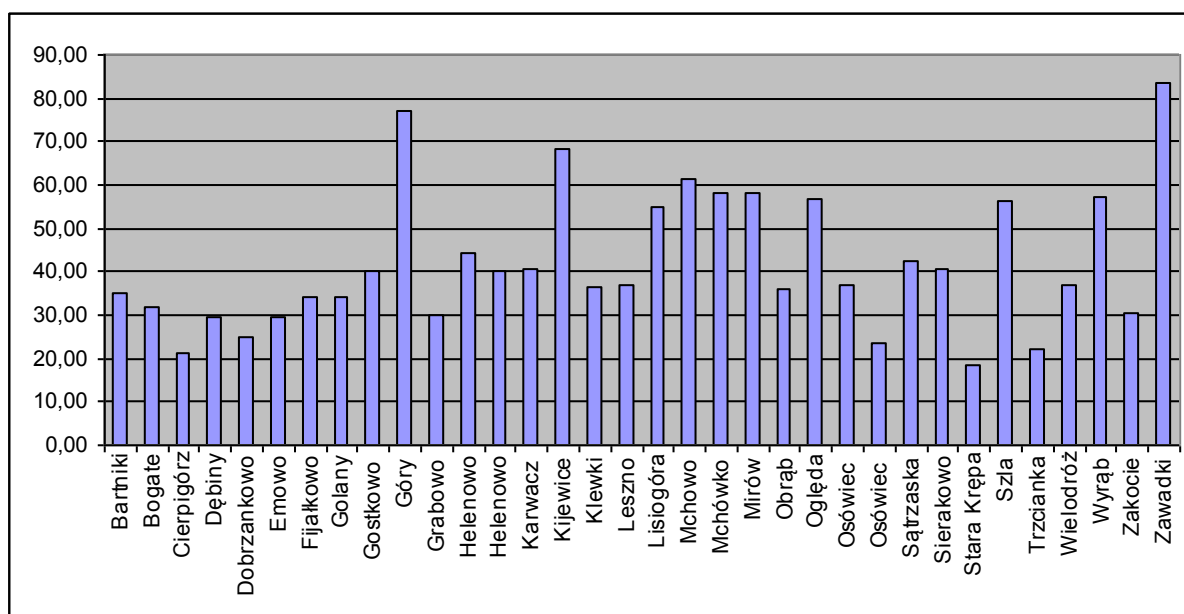
Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

9.	Gostkowo	57	34	23
10.	Góry Karwackie	22	5	17
11.	Grabowo	47	33	14
12.	Helenowo Nowe	27	15	12
13.	Helenowo Stare	25	15	10
14.	Karwacz	96	57	39
15.	Kijewice	19	6	13
16.	Klewki	41	26	15
17.	Leszno	173	109	64
18.	Lisiogóra	20	9	11
19.	Mchowo	91	35	56
20.	Mchówko	24	10	14
21.	Mirów	12	5	7
22.	Obrąb	89	57	32
23.	Oględa	37	16	21
24.	Osówiec Kmiecy	27	17	10
25.	Osówiec Szlachecki	30	23	7
26.	Sątrzaska	40	23	17
27.	Sierakowo	59	35	24
28.	Stara Krępa	65	53	12
29.	Szła	71	31	40
30.	Trzcianka	9	7	2
31.	Wielodróz	81	51	30
32.	Wyrąb Karwacki	21	9	12
33.	Zakocie	23	16	7
34.	Zawadki	18	3	15
	Gmina Przasnysz	1727	1049	678

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

Wśród mieszkańców Gminy występuje umiarkowana świadomość społeczna w zakresie gospodarki odpadami i ich segregacji. Gmina prowadzi ciągłą kampanię w tym zakresie, jednakże wciąż duża liczba gospodarstw domowych nie segreguje odpadów. Średnia wartość wskaźnika (dla Gminy Przasnysz równa 60,74%) nie segregujących odpadów jest wyższa aż w 18 sołectwach, tj.: Bartnikach, Bogatem, Cierpigorzu, Dębinach, Dobrzankowie, Emowie, Fijałkowie, Golanach, Grabowie, Klewkach, Lesznie, Obrąbie, Osówcu Kmiecy, Osówcu Szlacheckim, Starej Krępie, Trzciance, Wielodrożu, Zakociu.

Rysunek 11. Procent gospodarstw segregujących odpady.

Źródło: Opracowanie własne.

INFRASTRUKTURA ENEGETYCZNA

Na terenie gminy Przasnysz nie ma zlokalizowanej sieci ciepłowniczej, brak również miejscowych producentów ciepła. Budownictwo jednorodzinne, zakłady usługowe i użyteczności publicznej posiadają własne kotłownie oparte na paliwach stałych, oleju opałowym lub gazie ze zbiorników, źródłem ciepła jest również prąd. Gmina Przasnysz nie przewiduje budowy zbiorowego systemu zaopatrzenia w ciepło, planuje jednak dalszy rozwój indywidualnych kotłowni w budynkach mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz zakładach usługowych. Władze Gminy stopniowo rezygnują z ogrzewania paliwem stałym na rzecz paliw ciekłych i gazowych w związku z planowaną gazyfikacją gminy Przasnysz. Świadomie jednak dążą do systematycznego modernizowania źródeł ciepła, co pozwoliłoby na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń.

ZASOBY MIESZKANIOWE

Obiekty znajdujące się na terenie Gminy różnią się wiekiem, technologią wykonania, przeznaczeniem i wynikającą z powyższych parametrów energochłonnością. Na terenie całej Gminy wyróżnić należy: budynki mieszkalne; obiekty użyteczności publicznej; obiekty handlowe; usługowe i przemysłowe – podmioty gospodarcze.

Tabela 19. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Przasnysz w latach 2003-2016..

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mieszkania	1837	1840	1847	1850	1856	1862	1865	1870	1876	1885	1897	1902	1907	1912
Przeciętna powierzchnia użytkowa [m ²]														
jednego mieszkania	87,6	87,7	87,8	87,9	88,0	88,1	88,4	91,3	91,5	91,8	92,2	93,5	94,6	95,1
Na 1 osobę	22,3	22,4	22,6	22,7	22,8	22,6	22,8	23,0	23,2	23,5	23,8	24,0	24,1	24,2
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:														
Wodociąg	1511	1514	1521	1524	1611	1617	1620	1645	1651	1660	1672	1705	1745	1822
Ustęp splukiwany	1126	1129	1136	1139	1204	1210	1213	1439	1445	1454	1467	1482	1498	1502
Łazienka	1155	1158	1165	1168	1235	1241	1244	1384	1390	1399	1412	1422	1428	1435
Centralne ogrzewanie	909	912	919	922	928	934	937	1062	1068	1077	1090	1099	1110	1132

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

W 2016 r. udział mieszkań wyposażonych w poszczególne urządzenia techniczno-sanitarne w Gminie (według danych GUS) przedstawiał się następująco:

- 77,33 % posiadało ustęp splukiwany;
- 74,40 % było wyposażonych w łazienkę;
- 57, 50 % posiadało dostęp do centralnego ogrzewania.

Liczba mieszkań na analizowanym terenie wzrasta, w 2016 r. odnotowano 1912 mieszkań, czyli o 75 więcej niż w 2003 r. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła w 2016 r. 95,1 m², na 1 osobę przypadało przeciętnie 24,2 m² powierzchni użytkowej. Wzrasta na obszarze gminy Przasnysz liczba mieszkań z dostępem do wodociągu, ustępu splukiwanego, łazienki oraz centralnego ogrzewania. Standardy zamieszkania ulegają zatem poprawie, nowe mieszkania oznaczają zwykle wyższy standard.

Na obszarze gminy Przasnysz występują mieszkania komunalne, oraz prywatne należące do osób fizycznych, zakładów pracy oraz innych podmiotów. Praktycznie całość zasobów mieszkaniowych stanowi jednak własność osób fizycznych - około 97,89 % ogółu mieszkań. Do zasobów Gminy należy około 0,54% mieszkań. Zależności te przedstawia tabela poniżej.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

Tabela 20. Zasoby mieszkaniowe wg form własności w gminie Przasnysz w 2016 r.

	Mieszkania
Zasoby gmin	10
Zasoby zakładów pracy	25
Zasoby osób fizycznych	1817
Zasoby pozostałych podmiotów	4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

W Gminie najwięcej mieszkań wybudowano w okresie od 1945 r. do 1970 r. Przed 1945 r. także powstawały mieszkania, których łączna ilość wyniosła 142. Czym nowsze mieszkania, tym większa jest ich średnia powierzchnia.

Tabela 21. Mieszkania według okresu budowy.

Okres budowy	Wyszczególnienie:		
	Ogółem	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]
Przed 1918	24	1184,0	49,33
1918-1944	118	6572,0	55,69
1945-1970	813	59751,0	73,49
1971-1978	351	34224,0	97,50
1979-1988	225	27654,0	122,91
1989-2002	202	23964,0	118,63
2003 - 2016	98	15989,0	213,19

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych.

Tabela 22. Liczba nieruchomości zamieszkałych w poszczególnych miejscowościach gminy Przasnysz [stan na 31 grudnia 2016 r.].

L.p.	Sołectwo	Liczba nieruchomości zamieszkałych
1.	Bartniki	114
2.	Bogate	146
3.	Cierpigórz	26
4.	Dębiny	16
5.	Dobrzankowo	113
6.	Emowo	17
7.	Fijałkowo	32
8.	Golany	35
9.	Gostkowo	56
10.	Góry Karwackie	22
11.	Grabowo	44
12.	Helenowo Nowe	26
13.	Helenowo Stare	25
14.	Karwacz	96
15.	Kijewice	18

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

16.	Klewki	39
17.	Leszno	171
18.	Lisiogóra	20
19.	Mchowo	91
20.	Mchówko	23
21.	Mirów	12
22.	Obrąb	89
23.	Ogłęda	37
24.	Osówiec Kmiecy	27
25.	Osówiec Szlachecki	30
26.	Sątrzaska	40
27.	Sierakowo	59
28.	Stara Krępa	64
29.	Szła	71
30.	Trzcianka	9
31.	Wielodróz	81
32.	Wyrań Karwacki	21
33.	Zakocie	22
34.	Zawadki	17
Gmina Przasnysz		1709

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

Na terenie Gminy Przasnysz znajduje się 7 lokali socjalnych, w następujących miejscowościach:

- Golany: 2 lokale,
- Bartniki: 2 lokale,
- Szła: 3 lokale,
oraz 4 lokale komunalne:
- Golany: 1 lokal,
- Szła: 3 lokale.

W skali Gminy występuje umiarkowane zapotrzebowanie na lokale socjalne i komunalne. Jednakże wśród mieszkańców lokali socjalnych utrzymuje się mała aktywność społeczna i zawodowa, postępuje wykluczenie społeczne.

W latach 2014-2016 złożono w Urzędzie Gminy Przasnysz 6 wniosków o takie lokale. Jednakże z drugiej strony zapotrzebowanie na owe lokale stanowi ok. 71% obecnej ich ilości. Wnioski pochodzą od osób zamieszkujących miejscowości:

- Sątrzaska: 1 wniosek,
- Gostkowo: 2 wnioski,
- Szła: 2 wnioski,
- Bartniki: 1 wniosek.

Rysunek 12. Budynek po byłej szkole w Golanach.

Zdjęcie: Urząd Gminy Przasnysz.

W miejscowości Golanach znajduje się budynek po byłej szkole mieszczący mieszkania komunalne i socjalne. Część budynku nie jest obecnie zagospodarowana. Planuje się utworzenie tam 6 nowych lokali socjalnych. Ponadto konieczna jest poprawa stanu infrastruktury mieszkaniowej, należy zatrzymać proces degradacji budynku oraz przeprowadzić jego termomodernizację i wymienić źródło ciepła. Wpłynie to pozytywnie na zmniejszenie energochłonności budynku i obniży niską emisję w okolicy.

Modernizacji wymaga również budynek mieszczący lokale komunalne i socjalne w miejscowości Szla. Niezbędna jest jego termomodernizacja, w tym wymiana pokrycia dachowego eternitowego.

ZABYTKI

Stan obiektów zabytkowych w Gminie Przasnysz ogólnie należy uznać za zły, wymagają one natychmiastowych remontów w celu powstrzymania ich degradacji. W większości, pomimo dużej wartości historycznej, nie stanowią istotnego potencjału rozwojowego, niektóre z nich jednak w przypadku doinwestowania mogą przynieść korzyści lokalnej społeczności. Dotyczy to np. dworu w Karwaczu, którego prywatny właściciel planuje prace remontowe mające na celu odrestaurowanie dworu z przeznaczeniem na hotel lub też Mławskiej Kolei Dojazdowej, po szlaku której planuje się budowę ścieżki rowerowej, usprawniającej dojazd do Miasta Przasnysz.

Tabela 23. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru gminnego.

L.p.	Miejscowość	Obiekt/zespół	Rejestr
1	Bartniki	cmentarz z I wojny światowej żołnierzy niemieckich i rosyjskich	
2	Bogate	zespół sakralny	A-402, 10.03.1962
3	Bogate	a) kościół parafialny	A-402, 10.03.1962
4	Bogate	b) dzwonnica	A-402, 10.03.1962
5	Bogate	c) cmentarz przykościelny	A-402, 10.03.1962
6	Bogate	Cmentarz parafialny rzymskokatolicki	
7	Bogate	oficyna	A-403,10.03.1962
8	Bogate	resztki parku dworskiego	
9	Helenowo Stare	cmentarz z I wojny światowej żołnierzy rosyjskich	
10	Karwacz	założenie dworsko- parkowe	
11	Karwacz	a) dwór	A-522, 23.12.1985
12	Karwacz	b) park dworski	A-522, 10.09.1984
13	Leszno	Cmentarz wojenny z I wojny światowej żołnierzy niemieckich	
14	Leszno	park dworski	A-616, 24.10.1995
15	Mchówko	resztki parku dworskiego	
16	Obrąb	dwór	A-457,24.09.1980
17	Obrąb	park dworski	A-457, 24.09.1980 i 27.01.1984
18	Przyjmy	cmentarz epidemiczny	
19	Sątrzaska	park dworski	
20	Święte Miejsce	kościół parafialny	A-459, 07.07.1981
21	Święte Miejsce	kapliczka	A-633, 12.12.1981
22	Święte Miejsce	plebania drewniana	
23	Święte Miejsce	Cmentarz parafialny rzymskokatolicki	
24	Gostkowo, Leszno	Mławska Kolej Dojazdowa w granicach Gminy Przasnysz	

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

BEZPIECZEŃSTWO

W zakresie bezpieczeństwa Gmina Przasnysz nie odbiega od innych gmin w powiecie przasnyskim. Wewnętrznie można wyodrębnić obszary Gminy o zwiększonym zagrożeniu w zakresie ilości przestępstw.

Tabela 24. Zestawienie zachowań niebezpiecznych w poszczególnych sołectwach Gminy Przasnysz w 2016 r..

L.p.	Sołectwo	Przestępstwa
1.	Bartniki	5
2.	Bogate	6
3.	Cierpigórz	0
4.	Dębiny	0
5.	Dobrzankowo	6
6.	Emowo	3
7.	Fijałkowo	1
8.	Golany	3
9.	Gostkowo	4
10.	Góry Karwackie	0
11.	Grabowo	2
12.	Helenowo Nowe	0
13.	Helenowo Stare	0
14.	Karwacz	8
15.	Kijewice	0
16.	Klewki	0
17.	Leszno	4
18.	Lisiogóra	0
19.	Mchowo	2
20.	Mchówko	0
21.	Mirów	0
22.	Obrąb	1
23.	Ogłęda	1
24.	Osówiec Kmiecy	0
25.	Osówiec Szlachecki	5
26.	Sątrzaska	0
27.	Sierakowo	12
28.	Stara Krępa	3
29.	Szła	4
30.	Trzcianka	0
31.	Wielodróż	4
32.	Wyrąb Karwacki	1
33.	Zakocie	2
34.	Zawadki	0
Gmina		77

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

3.5. Sfera środowiskowa

KRAJOBRAZ, RZEŻBA TERENU

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski Jerzego Kondrackiego gmina Przasnysz położona jest w prowincji Niż Środkowoeuropejski (31), podprowincji Niziny Środkowopolskie (318), makroregion Nizina Północnomazowiecka (318.6), Mezo-region Wysoczyzna Ciechanowska (318.64) i Wzniesienia Mławskie (318.63). Obszar mezo-regionu, na którym położona jest znaczna większość obszaru gminy Przasnysz, charakteryzuje się równinną rzeźbą terenu, gdzie wysokość bezwzględna waha się od 110 do 120 m n.p.m. Najwyższym punktem jest miejsce w okolicy miejscowości Sątrzaski (132 m n.p.m.). Najniższe natomiast znajduje się w dolinie rzeki Węgiejki na wysokości 101 m n.p.m. Spadki terenu nie przekraczają w tym miejscu 5%. Płaskorówninny obszar jest korzystny dla użytkowania rolniczego. Wysoczyzna otoczona jest od północy Wzniesieniami Mławskimi, od wschodu Równiną Kurpiowską oraz Doliną Dolnej Narwi, od południa Kotliną Warszawską, zaś od zachodu Równiną Raciąską i doliną Wkry. Rzeka Orzyc spływa z Równiny Kurpiowskiej, przecinając Wysoczyznę Ciechanowską w kierunku południowym i dociera do Narwi. Rzeka Węgiejka przecinająca wysoczyznę ze wschodu na zachód, płynie doliną o łagodnych zboczach ze słabo zaznaczonym tarasem zalewowym. Z kolei tereny położone w granicach drugiego mezo-regionu – Wzniesień charakteryzują się bardziej zróżnicowaną rzeźbą. Morenową wysoczyznę, na której wyróżnia się obecność dwóch wałów. Najwyższym punktem są okolice w rejonie Góry Osowieckiej, zlokalizowane na wysokości 184,8 m n.p.m. Spadki terenu są większe niż na terenach położonych na Wysoczyźnie Ciechanowskiej i przekraczają 10%.

GLEBY, ZASOBY SUROWCÓW MINERALNYCH I ICH WYDOBYCIE

„Największy udział na terenie gminy Przasnysz mają gleby brunatne obejmujące 59,8% obszaru. Wytworzyły się z piasków słabo gliniastych, gliniastych, nagli nowych i piasków luźnych. Gleby brunatne wylugowane zajmują największe powierzchnie w południowo-wschodniej części opracowywanego terenu, pozostałe gleby brunatne występują w części południowej i zachodniej. 23,2% udziałów w strukturze gleb gminy mają czarne ziemie zdegradowane i właściwe wytworzone z glin częściowo spiaszczonych lub glin całkowitych. Czarne ziemie zlokalizowane są w południowej i południowo-zachodniej części obszaru. Gleby pseudobielicowe obejmują 16% obszaru i występują głównie w części środkowej gminy. Gleby te powstały z glin zwałowych, piasków naglinowych oraz naiłowych. Najmniejszą powierzchnię zajmują gleby murszowe 2,8%.

Na terenie gminy Przasnysz znajdują się cztery udokumentowane złoża kopalin:

1. Mchowo I – aktywne złożo piasku, położone na obszarze 6,35 ha, wydobywane odkrywkowo w systemie eksploatacji ścianowym, stratygrafia stropu: czwartorzęd, maksymalna głębokość spągu 15 m. Data rozpoczęcia eksploatacji 02.01.2010 r. Kierunek rekultywacji po zamknięciu złoża - rolniczy.

2. Osówek Szlachecki – złoża piasku, wydobywane odkrywkowo w systemie eksploatacji ścianowym, stratygrafia stropu: czwartorzęd, maksymalna głębokość spągu 18,30 m. Kierunek rekultywacji po zamknięciu złoża - rolniczy.
3. Smoleń Trzcianka – aktywne złoża piasku ze żwirem, położone na obszarze 2, 84 ha, wydobywane odkrywkowo w systemie eksploatacji ścianowym, stratygrafia stropu: czwartorzęd. Data rozpoczęcia eksploatacji 1 styczeń 1988r. Kierunek rekultywacji po zamknięciu złoża - leśny.
4. Romany – Janowieta II – aktywne złoża piasków budowlanych wydobywane odkrywkowo, położone na obszarze 6, 29 ha wydobywane okresowo w systemie ścianowym, stratygrafia stropu: czwartorzęd – plejstocen. Data rozpoczęcia eksploatacji 2 styczeń 2002 r. Kierunek rekultywacji – rolniczo-leśny¹¹ (teren gminy Przasnysz i Krzynowłoga Mała).

KLIMAT

Gmina Przasnysz leży w strefie klimatu przejściowego. Charakteryzuje się on dużą zmiennością typów pogody w ciągu roku. Klimat tego regionu charakteryzuje się dużymi rocznymi amplitudami temperatury powietrza, krótką, późną wiosną, stosunkowo długim i ciepłym latem oraz długą i chłodną zimą z trwałą pokrywą śnieżną. Średnia roczna temperatura powietrza na terenie gminy wynosi 7, 5°C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń (ok. -2, 5°C), zaś najcieplejszym – lipiec (18, 5°C). Przez około 38 dni w miesiącach wiosenno-letnich, temperatura powietrza przekracza 25°C.¹²

WARUNKI WODNE

„Obszar gminy Przasnysz położony jest w obrębie zlewni rzeki Węgiejki, która jest dopływem Orzyca należącego do zlewni rzeki Narew. W dolnym odcinku rzeki, dolinki boczne składają się z licznych meandrów oraz oczek wodnych, co powoduje, że są to tereny podmokłe i zabagnione. W celu poprawy warunków produkcji rolniczej zmeliorowano głównie południowo-zachodnią i zachodnią część gminy. System melioracyjny obejmuje ok. 44% powierzchni gminy. Na terenie gminy występują również stawy - zbiorniki wodne niezwiązane z rzekami. W miejscowości Karwacz na rzece Morawce zlokalizowany jest zbiornik retencyjny o powierzchni 10,2 ha. Jest on przeznaczony na cele rekreacyjne oraz rolne – pełni funkcję nawadniania podsiąkowego. W obrębie gminy wody wglębne występują w utworach wodonośnych trzeciorzędu i czwartorzędu. Podstawowe znaczenie ma poziom czwartorzędowy, ze względu na największe zasoby, najłatwiejszą ich odnawialność, a także najpłytsze występowanie. Charakteryzuje się zmienną głębokością występowania (50–150 m), jak również różną miąższością, wydajnością uzyskiwaną z poszczególnych ujęć oraz

¹¹ Prognoza oddziaływania na środowisko do projektu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przasnysz.

¹² Ibidem.

zróznicowanym stopniem izolacji. Wody podziemne są źródłem dobrej jakości wody na potrzeby ludności (cele konsumpcyjne oraz potrzeby gospodarcze).”¹³

TERENY ZIELENI, W TYM LASY, WALORY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE ORAZ OBSZARY I OBIEKTY CHRONIONE

Analizowany obszar został dosyć silnie przekształcony, co związane było z rozwojem rolnictwa, które przyczyniło się przede wszystkim do spadku lesistości gminy. W większości lasy znajdujące się na terenie gminy są sztucznymi nasadzeniami (ich wiek nie przekracza 50 lat), naturalne kompleksy leśne prawie się nie zachowały.

W pobliżu obszaru opracowania zlokalizowana jest ostoja ptasia w sieci NATURA 2000 (Dolina Omulwi i Płodownicy – kod obszaru PLB 140005) oraz Puszcza Kurpiowska będąca obszarem węzłowym ECONET-PL. Planowane jest włączenie do programu ESOCH dopływów Narwi w obrębie powiatu oraz terenów leśnych Puszczy Kurpiowskiej. Trwa również drugi etap prac utworzenia Kurpiowskiego Parku Krajobrazowego, co dodatkowo wzmocni przyrodnicze znaczenie terenu.

Najbliżej gminy zlokalizowany jest Krośnicko-Kosmowski Obszar Chronionego Krajobrazu. Od strony wschodniej Przasnysz graniczy z gminą Jednorzec, w obrębie której zlokalizowany jest obszar Natura 2000, obejmujący specjalne obszary ochrony siedliskowej Zachodnio kurpiowskie Bory Sasankowe (PLH 140052) oraz fragment obszaru Natura 2000 ustanowionego w celu specjalnej ochrony ptaków - Dolina Omulwi i Płodownicy (PLB 140005). Poza granicą powiatu na terenie powiatu makowskiego od strony wschodniej Przasnysza, zlokalizowany jest rezerwat przyrody Zwierzyniec. Ponadto cały powiat przasnyski jest położony w regionie Zielonych Płuc Polski.

W północnej części gminy Przasnysz występuje korytarz ekologiczny północny centralny (Lasy Przasnyskie) łączący Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000 oraz obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym Puszcza Kurpiowska (22M) sieci ECONET Polska. Dodatkowo, doliny rzek Węgiełka i Morawka mogą stanowić korytarze ekologiczne o znaczeniu regionalnym.

W rejestrze pomników przyrody Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie (stan na VI 2013 r.) znajdują się trzy pomniki przyrody zlokalizowane na obszarze gminy Przasnysz, są to:

- lipa drobnolistna w Dębinach, działka ew. nr 90 (obwód 280 cm),
- dąb szypułkowy w Karwaczu, działka ew. nr 362, teren parku podworskiego (obwód 303 cm),
- dąb szypułkowy w Karwaczu, działka ew. nr 2279/2, teren parku podworskiego (obwód 279 cm).”¹⁴

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem

STAN POWIETRZA

Gmina Przasnysz opracowała *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przasnysz*, w którym wskazano obszary problemowe występujące na obszarze Gminy Przasnysz w zakresie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, tj.:

- sąsiedztwo miasta Przasnysz,
- niska emisja,
- transport,
- niska efektywność energetyczna obiektów.

Można wyróżnić bliskość Miasta Przasnysz i drogi przebiegające przez Gminę jako duże źródła emisji zanieczyszczeń, Gmina Przasnysz ma jednakże ograniczone możliwości działań w tych obszarach.

Może natomiast zaplanować działania służące poprawie sytuacji poprzez inwestycje w obszarach problemowych związanych z niską emisją i niską efektywnością energetyczną budynków prywatnych i publicznych. W obszarach tych w PGN nie wskazano terenów o wyróżniającym się na tle innych miejscowości potencjalnie dużym wpływie na jakość powietrza. "Na poziom zanieczyszczenia na danym obszarze ma wpływ kilka czynników, należą do nich ukształtowanie terenu, gęstość oraz wysokość zabudowy, występujące obszary zieleni. W Gminie Przasnysz miejscowości są rozproszone a zagospodarowanie przestrzenne różne. Występują tu dość gęste ulicówki (np. miejscowości Karwacz, Bartniki) jak i małe miejscowości o luźnej zabudowie (np. Góry Karwackie, Fijałkowo). Na terenie całej Gminy występuje wiele domostw zlokalizowanych na koloniach." Jednocześnie w PGN "Stwierdza się, że 83% budynków posiada piece węglowe."¹⁵ i ponadto "Elementem niezbędnym do osiągnięcia rezultatów planu gospodarki niskoemisyjnej jest ograniczenie emisji ze źródeł prywatnych. Około 80% energii wykorzystywanej w gospodarstwach domowych absorbuje ogrzewanie budynków oraz przygotowanie ciepłej wody użytkowej. Ze względu na wymiar ekonomiczny, używany do opału węgiel jest przeważnie niskiej jakości, a mieszkańcy wspomagają proces ogrzewania obiektów spalaniem na co dzień wytwarzanych odpadów, m.in. kartonów po napojach, opakowaniach plastikowych, wszystkim tym, co ulega procesowi spalania i wytwarza ciepło. Ilość spalanych produktów ulega zwiększeniu wraz ze spadkiem temperatury, co jest zależne od warunków atmosferycznych; czasami wynika z chęci „łatwego” pozbycia się odpadów; jest również zależna od stopnia izolacji cieplnej budynku – czym mniejsza szczelność np. okien czy drzwi, tym większe zapotrzebowanie na ciepło.

"Budynki na obszarze Gminy Przasnysz (zarówno budynki prywatne jak i użyteczności publicznej) charakteryzuje niska efektywność energetyczna. Część z nich jest niedociepłona, brakuje efektywnych źródeł energii. Rzadkością jest wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii. Środki wydawane na utrzymanie tych obiektów są znaczne. Docieplenie ścian zewnętrznych, stropów lub stropodachów, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej oraz usprawnienia w zakresie instalacji c.o. i c.w.u. wiążą się z istotnym

¹⁵ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przasnysz, str.69.

ograniczeniem zapotrzebowania budynku na ciepło, co znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w ilości spalanej paliwa, a w rezultacie emisji zanieczyszczeń.¹⁶

Na podstawie powyższych zapisów PGN należy przyjąć, że sytuacja kryzysowa w tym obszarze występuje na całym terenie Gminy Przasnysz w okolicach najbardziej zaludnionych i w których znajdują się ogrzewane obiekty wielkokubaturowe (szkoły, świetlice, obiekty użyteczności publicznej). Poniższa tabela zawiera wykaz takich obiektów wraz ze wskazaniem potrzeb w zakresie ich termomodernizacji.

Tabela 25. Obiekty stanowiące własność gminy Przasnysz, będące źródłem niskiej emisji.

L.p.	Nazwa obiektu i adres	Powierzchnia użytkowa obiektu (w m ²)	Źródło ciepła (węgiel, olej, gaz, prąd)	Wymaga termomodernizacji
1	Budynek po byłej szkole w Szli	405,5	węgiel, drewno	Tak
2	Budynek po byłej szkole w Bartnikach	538,20 68,40	węgiel, drewno prąd	Tak
3	Budynek po byłej szkole w Golanach	598,40	węgiel, drewno	Tak
4	Budynek świetlicy w Wielodróżu	212,96	węgiel, drewno	Tak
5	Świetlica wiejska w miejscowości Obręb	326,36	węgiel, solar	Nie
6	Świetlica wiejska w miejscowości Bartniki	169,48	drewno	Tak
7	Zespół Szkół w Bogatem	2782,00	ekogroszek	Tak
8	Zespół Szkół w Lesznie	1748,10	olejowe	Nie
9	Zespół Szkół w Nowej Krępie	1330,35	olejowe	Tak
10	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Mchowie	480,21 51,79	olejowe węglowe	Tak
11	Filia Szkoły Podstawowej w Mchowie z siedzibą w Obrębie	576,46	olejowe	Nie
12	Zespół Szkół w Bogatem Oddział Przedszkolny w Dobrzankowie	272,32	węglowe	Nie
13	Zespół Szkół w Bogatem Oddział Przedszkolny w Karwaczu	232,20	węglowe	Nie
14	Zespół Szkół w Nowej Krępie Oddział Przedszkolny w Starej Krępie	115,78	węglowe	Nie
15	Budynek po byłej szkole w Osówcu Szlacheckim	859,00	węglowe	Tak
16	Dom nauczyciela w Osówcu Kmiecy	167,00	węglowe	Nie
17	Świetlica wiejska w Golanach	58,00	prąd	Tak
18	Świetlica wiejska w Kijewicach	35,75	prąd	Tak
19	Świetlica wiejska w Zakociu	81,84	prąd	Nie
20	Budynek po sklepie w miejscowości Osowiec Szlachecki	58,00	prąd	Tak

¹⁶ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przasnysz, str.73.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

21	OSP - Świetlica w Dobrzankowie (użyczenie)	162,70	prąd	Nie
22	OSP - Świetlica w Gostkowie (użyczenie)	178,95	prąd	Nie
23	OSP - Świetlica w Lesznie (użyczenie)	359,20	Węgiel	Nie
24	OSP - Świetlica w Mchowie (użyczenie)	335,00	Węgiel, solar	Nie
25	OSP - Świetlica w Karwaczu (użyczenie)	464,60	Węgiel, drewno	Tak
26	OSP - Świetlica w Starej Krępie (użyczenie)	283,40	węgiel	Nie

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz

W celu ograniczenia niskiej emisji Gmina Przasnysz może inwestować przede wszystkim w obiektach stanowiących jej własność.

Tabela 26. Budynki publiczne wymagające termomodernizacji w sołectwach.

L.p.	Sołectwa	Liczba budynków publicznych	Liczba budynków publicznych wymagających termomodernizacji
1.	Bartniki	2	2
2.	Bogate	1	1
3.	Cierpigórz		
4.	Dębiny		
5.	Dobrzankowo	2	
6.	Emowo		
7.	Fijałkowo		
8.	Golany	2	2
9.	Gostkowo	1	
10.	Góry Karwackie		
11.	Grabowo	1	1
12.	Helenowo Nowe		
13.	Helenowo Stare		
14.	Karwacz	2	1
15.	Kijewice	1	1
16.	Klewki		
17.	Leszno	2	
18.	Lisiogóra		
19.	Mchowo	2	1
20.	Mchówko		
21.	Mirów		
22.	Obrąb	2	
23.	Ogłęda		

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

24.	Osówek Kmiecy	1	
25.	Osówek Szlachecki	2	2
26.	Sątrzaska		
27.	Sierakowo		
28.	Stara Krępa	2	
29.	Szla	1	1
30.	Trzcianka		
31.	Wielodrzóż	1	1
32.	Wyrąb Karwacki		
33.	Zakocie	1	
34.	Zawadki		
		26	13

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz

Biorąc pod uwagę stan techniczny i potrzeby wobec ww. obiektów najpilniejsze jest wykonanie prac termomodernizacyjnych i/lub wymiany źródła ciepła w budynkach mieszczących się w miejscowościach: Bartniki, Bogate, Golany, Nowa Krępa (sołectwo Grabowo), Szla.

Rysunek 13. Budynek po byłej szkole w Szli.

Zdjęcie: Urząd Gminy Przasnysz.

4. Założenia LPR

4.1. Metodologia

Zgodnie z metodologią fundamentem diagnozy mającej na celu wyłonienie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji jest przede wszystkim identyfikacja negatywnych zjawisk społecznych. Ponadto konieczne jest występowanie na danym obszarze co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Przasnysz przeanalizowano dane dla wszystkich sołectw Gminy pod względem następujących wskaźników dotyczących sfery społecznej, sfery środowiskowej, sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz sfery technicznej (pominięto sferę gospodarczą, dla której w diagnozie nie zidentyfikowano zjawisk kryzysowych):

Sfera społeczna:

1. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym;
2. Liczba świadczeń społecznych na 1000 mieszkańców;
3. Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym;
4. Długotrwale bezrobotni na 1000 osób w wieku produkcyjnym;

a. Sfera środowiskowa:

5. % gospodarstw domowych segregujących odpady;

a. Sfera przestrzenno-funkcjonalna:

6. Liczba wniosków o lokale socjalne;

a. Sfera techniczna:

7. Liczba budynków publicznych wymagających termomodernizacji.

Na potrzeby stworzenia niniejszego dokumentu przeprowadzono badania ilościowe i jakościowe powyższych wskaźników. Delimitacji obszaru zdegradowanego dokonano więc na podstawie analizy wskaźnikowej, która została uzupełniona o wyniki przeprowadzonej wizji lokalnej oraz badania ankietowe. Analiza wskaźnikowa została wykonana w oparciu o dane pozyskane z Urzędu Gminy w Przasnyszu, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przasnyszu, Powiatowego Urzędu Pracy w Przasnyszu, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz ogólnodostępne dane z GUS.

W wyniku przeprowadzonej analizy wskaźników społecznych oszacowano ile negatywnych zjawisk występuje na terenie poszczególnych sołectw. Pozwoliło to na wyznaczenie obszarów zdegradowanych, w których przynajmniej 3 z analizowanych wskaźników społecznych (a więc więcej niż połowa) jest na poziomie gorszym niż średnia w Gminie.

Następnie dokonano podobnej analizy wskaźników w sferze środowiskowej, sferze przestrzenno-funkcjonalnej i sferze technicznej.

I kolejno, w efekcie tych analiz zebrano w tabeli podsumowanie diagnozy występowania stanu kryzysowego w poszczególnych jednostkach analitycznych (sołectwach) gminy Przasnysz. Praca ta pozwoliła na określenie obszaru zdegradowanego Gminy Przasnysz.

4.2. Obszar zdegradowany, obszar rewitalizacji i metodyka ich wyznaczenia

Tabela 27. Analiza wskaźników społecznych [stan na 31 grudnia 2016 r.].

L.p.	Sołectwo	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba świadczeń społecznych ogółem na 1000 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Długotrwale bezrobotni na 1000 osób w wieku produkcyjnym	Liczba wskaźników przekraczających średnie wartości dla Gminy
	Nr wskaźnika	1	2	3	4	
1.	Bartniki	19,72	461,72	172,93	13,92	3
2.	Bogate	20,26	213,75	108,7	22,3	3
3.	Cierpigórz	15,82	367,09	61,22	6,33	1
4.	Dębiny	17,39	28,99	88,89	14,49	0
5.	Dobrzankowo	21,83	274,11	88	10,15	1
6.	Emowo	22,37	236,84	26,32	0	1
7.	Fijałkowo	16,67	583,33	89,89	13,89	1
8.	Golany	20,61	218,18	136,84	24,24	3
9.	Gostkowo	18,62	203,45	98,36	17,24	3
10.	Góry Karwackie	19,38	178,29	37,04	0	1
11.	Grabowo	20,52	471,62	106,06	21,83	4
12.	Helenowo Nowe	27,84	185,57	93,75	10,31	1
13.	Helenowo Stare	17,82	435,64	158,73	49,5	3
14.	Karwacz	17,56	531,62	125,49	14,05	2
15.	Kijewice	18,56	175,26	46,88	0	1
16.	Klewki	16,25	118,75	55,05	6,25	0
17.	Leszno	16,35	295,33	75,76	12,36	0

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

18.	Lisiogóra	17,31	288,46	117,65	9,62	1
19.	Mchowo	14,99	307,13	43,14	2,46	0
20.	Mchówko	18,27	384,62	109,38	19,23	4
21.	Mirów	22,22	240,74	27,78	0	1
22.	Obrąb	17,60	474,49	126,05	30,61	3
23.	Oględa	14,44	372,22	62,5	11,11	1
24.	Osówiec Kmiecy	20,63	341,27	87,5	15,87	2
25.	Osówiec Szlachecki	13,69	535,71	57,14	5,95	1
26.	Sątrzaska	17,26	406,09	114,75	15,23	3
27.	Sierakowo	15,38	269,23	92,11	17,09	1
28.	Stara Krępa	16,48	429,12	92,02	11,49	1
29.	Szła	15,95	387,46	109,52	19,94	3
30.	Trzcianka	25,00	291,67	117,65	41,67	3
31.	Wielodróż	19,21	245,03	98,04	23,18	3
32.	Wyrąb Karwacki	18,03	663,93	130,43	16,39	3
33.	Zakocie	26,17	308,41	87,72	9,35	1
34.	Zawadki	14,29	309,52	87,72	11,9	0
Gmina		18,15	343,09	96,35	15,03	---

Źródło: Opracowanie własne.

Obszary, na których występuje największa koncentracja zjawisk kryzysowych w sferze społecznej w Gminie Przasnysz to 13 następujących sołectw:

- 4 zjawiska: Grabowo, Mchówko,
- 3 zjawiska: Bartniki, Bogate, Golany, Gostkowo, Helenowo Stare, Obrąb, Sątrzaska, Szła, Trzcianka, Wielodróż, Wyrąb Karwacki.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

Tabela 28. Analiza wskaźników środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych [stan na 31 grudnia 2016 r.].

L.p.	Sołectwo	% gospodarstw domowych segregujących odpady	Liczba wniosków o lokale socjalne	Liczba budynków publicznych wymagających termomodernizacji	Liczba wskaźników
	Nr wskaźnika	5	6	7	
1.	Bartniki	35,04	1	2	3
2.	Bogate	31,72	0	1	2
3.	Cierpigórz	21,43	0	0	1
4.	Dębiny	29,41	0	0	1
5.	Dobrzankowo	25,00	0	0	1
6.	Emowo	29,41	0	0	1
7.	Fijałkowo	34,38	0	0	1
8.	Golany	34,29	0	2	2
9.	Gostkowo	38,60	2	0	2
10.	Góry Karwackie	77,27	0	0	0
11.	Grabowo	29,79	0	1	2
12.	Helenowo Nowe	44,44	0	0	0
13.	Helenowo Stare	40,00	0	0	0
14.	Karwacz	40,63	0	1	1
15.	Kijewice	68,42	0	1	1
16.	Klewki	36,59	0	0	1
17.	Leszno	36,99	0	0	1
18.	Lisiogóra	55,00	0	0	0
19.	Mchowo	61,54	0	1	1
20.	Mchówko	58,33	0	0	0
21.	Mirów	58,33	0	0	0

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

22.	Obręb	35,96	0	0	1
23.	Oględa	56,76	0	0	0
24.	Osowiec Kmiecy	37,04	0	0	1
25.	Osowiec Szlachecki	43,33	0	2	1
26.	Sątrzaska	42,50	1	0	1
27.	Sierakowo	40,68	0	0	0
28.	Stara Krępa	18,46	0	0	1
29.	Szła	56,34	2	1	2
30.	Trzcianka	22,22	0	0	1
31.	Wielodróż	37,04	0	0	1
32.	Wyřęb Karwacki	57,14	0	0	0
33.	Zakocie	30,43	0	0	1
34.	Zawadki	83,33	0	0	0
Gmina		39,55			

Źródło: Opracowanie własne.

Obszary, na których występuje największa koncentracja zjawisk kryzysowych w innych sferach niż sfera społeczna w Gminie Przasnysz to 6 następujących sołectw:

- 3 zjawiska: Bartniki,
- 2 zjawiska: Bogate, Golany, Gostkowo, Grabowo, Szła.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

Tabela 29. Podsumowanie diagnozy występowania stanu kryzysowego w poszczególnych jednostkach analitycznych (sołectwach) gminy Przasnysz.

L.p.	Sołectwo	Występowanie największego natężenia problemów w sferach:				Stan kryzysowy
		społecznej	środowiskowej	przestrzenno-funkcjonalnej	technicznej	
1.	Bartniki	tak	tak	tak	tak	tak
2.	Bogate	tak	tak		tak	tak
3.	Cierpigórz		tak			
4.	Dębiny		tak			
5.	Dobrzankowo		tak			
6.	Emowo		tak			
7.	Fijałkowo		tak			
8.	Golany	tak	tak		tak	tak
9.	Gostkowo	tak	tak	tak		tak
10.	Góry Karwackie					
11.	Grabowo	tak	tak		tak	tak
12.	Helenowo Nowe					
13.	Helenowo Stare	tak				
14.	Karwacz				tak	
15.	Kijewice				tak	
16.	Klewki		tak			
17.	Leszno		tak			
18.	Lisiogóra					
19.	Mchowo				tak	
20.	Mchówko	tak				

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

21.	Mirów					
22.	Obręb	tak	tak			
23.	Oględa					
24.	Osówiec Kmiecy	tak	tak			
25.	Osówiec Szlachecki				tak	
26.	Sątrzaska	tak		tak		
27.	Sierakowo					
28.	Stara Krępa		tak			
29.	Szła	tak		tak	tak	tak
30.	Trzcianka	tak	tak			
31.	Wielodrzóż	tak	tak			
32.	Wyręb Karwacki	tak				
33.	Zakocie		tak			
34.	Zawadki					

Źródło: Opracowanie własne.

Uzasadnienie wyboru obszaru zdegradowanego

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*: „Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Zgodnie z przeprowadzoną analizą sołectwa: Bartniki, Bogate, Golany, Gostkowo, Grabowo, Szła, można zakwalifikować jako obszary znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz występowania negatywnych zjawisk w co najmniej 2 z 3 pozostałych analizowanych stref. Wykazano, że pod względem kilku analizowanych wskaźników sołectwa te odbiegają niekorzystnie od średnich wartości wskaźników dla Gminy. Nie oznacza to, że dane zjawisko przybrało w tym obszarze niepokojące rozmiary, powodujące poważny problem obszaru. Podane informacje oznaczają jednak, że spośród wszystkich niekorzystnych zdarzeń w Gminie, duża część ma miejsce na wskazanym obszarze.

Obszar zdegradowany charakteryzuje następujące problemy społeczne: wysoki poziom bezrobocia, znaczny odsetek osób korzystających z pomocy GOPS, duża liczba osób starszych. Poza problemami społecznymi można zaobserwować następujące problemy w sferze:

- środowiskowej - duża ilość odpadów niesegregowanych;
- przestrzenno-funkcjonalnej - niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych, a ponadto i zły stan mieszkań komunalnych, ograniczony dostęp do podstawowych usług (mieszkaniowych, edukacyjnych) lub ich niska jakość (miejscowości Bartniki, Golany, Szła, Bogate, Nowa Krępa (sołectwo Grabowo), niedobór lub niska jakość terenów publicznych (Gostkowo), brak terenów zieleni urządzonej;

- technicznej - postępująca degradacja techniczna budynków użyteczności publicznej oraz niedostateczne rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów, zwłaszcza w zakresie ogrzewania. brak kanalizacji sanitarnej (w miejscowości Bartniki), a ponadto brak sieci ścieżek rowerowych oraz niedostatecznie rozwinięta baza edukacyjna, kulturalna i sportowo-rekreacyjna,

Jak już wspomniano, stan kryzysowy diagnozowany jest na obszarach, na których problemy społeczne współwystępują z problemami w co najmniej jednej z pozostałych sfer. W związku z powyższym należy zakwalifikować te sołectwa jako obszar zdegradowany Gminy Przasnysz. Wnioskiem jest konieczność intensyfikacji odpowiednich działań właśnie tutaj.

Charakterystyka obszaru zdegradowanego

Bartniki

Sołectwo położone w centralnej części Gminy, graniczy z Miastem Przasnysz, przez co ma duży potencjał ludnościowy (z liczbą 431 mieszkańców, trzecie co do liczby ludności sołectwo w Gminie) i gospodarczy. Dość dobrze skomunikowane. W sołectwie znajduje się jedynie jedna miejscowość, o tej samej nazwie. W miejscowości znajduje się plac zabaw i świetlica oraz budynek po byłej szkole. Pomimo wyżej wskazanych plusów miejscowość Bartniki charakteryzuje bardzo wysoki poziom bezrobocia. Najwyższy w Gminie i prawie dwukrotnie wyższy od średniej gminnej jest wskaźnik liczby bezrobotnych na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Również ilość świadczeń społecznych świadczonych mieszkańcom miejscowości przekracza średnia gminną (około 130% średniej gminnej). Wynika to między innymi z dużej liczby osób starszych i ubóstwa wynikającego z braku zatrudnienia. Stopień świadomości społecznej w zakresie gospodarki odpadami jest niższy od średniej gminnej. W miejscowości występuje zapotrzebowanie na lokale socjalne. Ponadto aż dwa z funkcjonujących obiektów publicznych wymagają termomodernizacji.

Bogate

Sołectwo położone w południowo-wschodniej części Gminy. Drugie w Gminie pod względem liczby ludności (zamieszkałe przez 538 osób). Położone przy drodze krajowej Nr 57. W sołectwie znajduje się jedna miejscowość o tej samej nazwie. W miejscowości znajdują się: plac zabaw, świetlica/remiza, Gminna biblioteka publiczna im. Józefa Narzymskiego w Bogatem, Ochotnicza Straż Pożarna w Bogatem, Kościół Parafialny pw. Św. Anny w Bogatem, Nieformalny Klub Seniora w Bogatem, Zespół Szkół im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Bogatem (wymagający termomodernizacji), Boisko Orlik. Miejscowość charakteryzuje się więc dużą liczbą obiektów publicznych, co z jednej strony stanowi plus, gdyż miejscowość może być centrum spotkań i organizacji imprez o charakterze lokalnym, w tym promujących lokalne produkty kulinarne. Z drugiej strony jednak generować może pewne problemy, jak wynikające z nawarstwienia się sytuacji kryzysowych. Miejscowość Bogate charakteryzuje większy niż średnia gminna liczba osób w

wieku poprodukcyjnym oraz większa liczba bezrobotnych na 1.000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, w tym przede wszystkim długotrwale bezrobotnych. Stopień świadomości społecznej w zakresie gospodarki odpadami jest niższy od średniej gminnej.

Golany

Sołectwo położone w zachodniej części Gminy, graniczy z Miastem Przasnysz. W sołectwie znajduje się jedna miejscowość o tej samej nazwie. Zamieszkała przez 165 osób. Średniej wielkości miejscowość w Gminie Przasnysz. Jednakże charakteryzuje się największym w obszarze zdegradowanym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym. Ponadto poziom bezrobocia w Golanach jest prawie o połowę wyższy od średniej gminnej, a poziom bezrobocia długotrwałego jest jednym z najwyższych w Gminie. W miejscowości znajduje się plac zabaw, świetlica wiejska, plac rekreacyjny oraz budynek po byłej szkole. Z czego dwa obiekty (świetlica wiejska oraz budynek po byłej szkole) wymagają natychmiastowej termomodernizacji. Występuje wśród mieszkańców niska świadomość w zakresie gospodarki odpadami.

Gostkowo

Sołectwo położone w południowej części Gminy. W sołectwie znajduje się jedna miejscowość o tej samej nazwie. Zamieszkała przez 290 osób, a więc jedna z większych w Gminie. W miejscowości znajduje się plac zabaw, plac rekreacyjno-sportowy (boisko), Ochotnicza Staż Pożarna wraz ze świetlicą/remizą oraz funkcjonuje nieformalne koło gospodyń wiejskich. Wskaźniki w zakresie poziomu bezrobocia, bezrobocia długotrwałego, odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, % gospodarstw domowych segregujących śmieci przekraczają nieznacznie średnią gminną. Mieszkańcy zgłaszają największe w Gminie zapotrzebowanie na lokale socjalne.

Grabowo

Sołectwo położone w centralnej części Gminy. Sołectwo tworzą niewielkie miejscowości: Grabowo, Cegielnia, Nowa Krępa, Święte Miejsce. Zamieszkałe łącznie przez 229 osób. W miejscowości Święte Miejsce znajduje się Kościół pw. Narodzenia NMP wraz z parkingiem, a w miejscowości Nowa Krępa Zespół Szkół. Sołectwo charakteryzuje znacznie przekraczający średnią gminną wskaźnik liczby świadczeń społecznych, również w zakresie poziomu bezrobocia, bezrobocia długotrwałego, odsetka osób w wieku poprodukcyjnym wskaźniki przekraczają średnią gminną (choć w niewielkim stopniu). W sołectwie jest jeden z najniższych w Gminie % gospodarstw domowych segregujących odpady.

Szla

Sołectwo położone w północno-zachodniej części Gminy. W sołectwie znajduje się jedna miejscowość o tej samej nazwie, dość duża jak na warunki Gminy, zamieszkała przez 351 osób. Charakteryzująca się jednym z najniższych w Gminie wskaźników osób w wieku poprodukcyjnym. W miejscowości znajduje się plac świetlica, siedziba Ochotniczej Straży Pożarnej w Szli oraz budynek po byłej szkole (wymagający termomodernizacji). Wskaźniki w zakresie liczby świadczeń społecznych ogółem na 1000 mieszkańców, poziomu

bezrobocia, bezrobocia długotrwałego, przekraczają o kilka procent średnie wartości dla Gminy. % gospodarstw domowych segregujących śmieci jest jednym z najwyższych w Gminie.

Uzasadnienie wyboru podobszarów rewitalizacji

Powyżej określony obszar zdegradowany stanowi 19,85% powierzchni Gminy i jest zamieszkiwany przez 2.004 mieszkańców, co stanowi 26,90% ludności Gminy Przasnysz. W zakresie powierzchni i liczby ludności nie przekracza więc limitów określonych w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* na poziomie odpowiednio 20% i 30%. W związku z powyższym określono obszar rewitalizacji obejmujący sołectwa: Bartniki, Bogate, Golany, Gostkowo, Grabowo, Szła. W większości obszar ten nie ma wspólnych granic dlatego też zgodnie z *Wytycznymi* obszar ten podzielono na podobszary rewitalizacji.

Tabela 30. Ludność i powierzchnie podobszarów rewitalizacji.

L.p.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Powierzchnia [ha]
1.	Bartniki	431	667,54
2.	Bogate	538	582,31
3.	Golany	165	441,28
4.	Gostkowo	290	607,01
5.	Grabowo	229	202,76
6.	Szła	351	307,93
	Razem	2.004	2.808,83

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

Rysunek 14. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

Legenda:

- obszar zdegradowany
- podobszary rewitaliacji

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

Wskazane podobszary rewitalizacji posiadają szereg lokalnych potencjałów, takich jak: dziedzictwo zabytkowo-kulturowe ściśle związane z historią regionu (między innymi kolejka wąskotorowa), dogodne połączenia komunikacyjne, możliwości rozwoju turystyki (czyste środowisko, funkcjonujące gospodarstwa agroturystyczne), dobre warunki do rozwoju działalności gospodarczej wzmacniane przez lokalny samorząd, kulinarne produkty tradycyjne.

Rysunek 15. Prezentacja lokalnych produktów kulinarnych na dożynkach powiatowo-gminnych.

Zdjęcie: Urząd Gminy Przasnysz.

Przez teren gminy przebiega torowisko wąskotorowe Mławskiej Kolei Dojazdowej, wpisanej jest do rejestru mazowieckiego konserwatora zabytków. Turystyczny charakter kolejki stanowi duży potencjał rozwojowy dla podobszarów rewitalizacji. Dlatego też renowacja kolejki i zmiana przeznaczenia terenów, przez którą ona przebiega, poprzez budowę w jej szlaku trasy rowerowej, została uznana jako przedsięwzięcie rewitalizacyjne planowane do realizacji poza obszarem rewitalizacji, co zgodne jest z ustawą o rewitalizacji. Kolejka wąskotorowa jest obiektem liniowym i dlatego uzasadnione jest zrealizowanie przedsięwzięcia na całej linii kolejki przebiegającej przez teren gminy Przasnysz (sołectwa Gostkowo i Leszno). Zachowanie zabytkowego układu przestrzennego i elementów zabytkowych kolejki zgodne jest z Opinią Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wzdłuż trasy kolejki planuje się uruchomienie ścieżki rowerowej, która stanowić będzie uzupełnienie istniejących tras rowerowych (ścieżki w Sierakowie). Budowa ścieżki umożliwi dojazd mieszkańcom terenów zdegradowanych do miejsc pracy i szkół w Przasnyszu i Lesznie oraz poprawi bezpieczeństwo ruchu rowerzystów, którzy obecnie muszą korzystać z drogi powiatowej. Z miejscowości Gostkowo i Cierpigórz do szkół i przedszkoli w Lesznie i Przasnyszu dojeżdża blisko 40 uczniów, którzy niejednokrotnie korzystają z transportu rowerowego. Zdecydowana większość osób aktywnych zawodowo z miejscowości położonych na północ od Przasnysza każdego dnia dojeżdża do miasta powiatowego.

Rysunek 16. Kolejka wąskotorowa.

Zdjęcie: Urząd Gminy Przasnysz.

Słuszność wyboru wymienionych podobszarów rewitalizacji potwierdzona została podczas konsultacji społecznych. Generalnie nie wniesiono uwag, a powszechna akceptacja wskazanego w konsultacjach społecznych obszaru zdegradowanego i podobszarów rewitalizacji wskazuje na dokonanie właściwego wyboru na etapie diagnozy i przygotowania projektu *LPR*. Przeprowadzenie szeregu zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych pozwoli na poprawę sytuacji mieszkańców tych podobszarów, poprawie ulegnie nie tylko stan infrastruktury, ale przede wszystkim jakość życia mieszkańców, w tym przede wszystkim życia społecznego.

4.3. Wizja i cele rewitalizacji

Wizja i cele rewitalizacji

Wizja realizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017–2023* to oczekiwany obraz obszaru rewitalizacji, jaki społeczność lokalna chciałaby osiągnąć po wdrożeniu *LPR*. Aby określić ten obraz trzeba odpowiedzieć na pytanie: Co chcemy poprawić naszymi działaniami?

W Gminie Przasnysz jednym z głównych problemów jest stagnacja obszarów zdegradowanych, w szczególności podobszarów rewitalizacji, wynikająca z dużej liczby osób nieaktywnych społecznie i w znacznej mierze korzystających z pomocy społecznej. Dlatego też planuje się ich ożywianie. Ożywianie w znaczeniu wyrównywania. Planuje się takie wsparcie podobszarów rewitalizacji, aby osiągnąć wizję, w której:

podobszary rewitalizacji rozwijają się porównywalnie do innych obszarów Gminy Przasnysz, równomiernie, dla korzyści wszystkich ich mieszkańców, są to podobszary z odbudowanym potencjałem społecznym, infrastrukturalnym oraz gospodarczym.

Aby taka wizja mogła zostać zrealizowana konieczne są działania motywujące mieszkańców podobszarów rewitalizacji do udziału w życiu społecznym i gospodarczym, poprawa stanu zaniedbanej infrastruktury oraz wzmocnienie lokalnych potencjałów. Wizja taka to pewnego rodzaju zobowiązanie na przyszłość, które nie tylko wskazuje dalekosiężne cele i motywuje całą społeczność lokalną zamieszkującą podobszary rewitalizacji do wspólnej pracy, ale również pozwala wyznaczyć Cel strategiczny i Cele szczegółowe, które służą uporządkowaniu działań. Można wówczas określić główne kierunki zmian, takie jak: lepsza przyszłość, godniejsze warunki mieszkania, pracy i wypoczynku.

Suma Celów szczegółowych tworzy zdefiniowany nadrzędny Cel strategiczny. W ten sposób zapewni się elastyczność postępowania na poziomie konkretnych działań, przy jednoczesnym respektowaniu nadrzędnego **Celu strategicznego** określonego jako:

Poprawa jakości życia społecznego mieszkańców na podobszarach rewitalizacji Gminy Przasnysz.

Cele szczegółowe określono na podstawie przeprowadzonych analiz, w zgodzie z lokalnymi dokumentami strategicznymi, w tym przede wszystkim ze *Strategią Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015–2023*, w oparciu o doświadczenie i wiedzę specjalistyczną, a także kierując się potrzebami lokalnej społeczności wynikającymi z konsultacji społecznych. Dla każdego z celów szczegółowych określono główne działania o największym potencjale oddziaływania i odpowiadające im przedsięwzięcia rewitalizacyjne zapisane w Rozdziale 8.

Cele szczegółowe

Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców podobszarów rewitalizacji

Główne działania:

1. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem;
2. Pomoc osobom starszym;
3. Tworzenie uwarunkowań do rozwoju oddolnych inicjatyw gospodarczych, m.in. w formie targowisk, festynów, jarmarków, wystaw.
4. Wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dzieci, młodzieży i seniorów;

Cel szczegółowy 2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji

Główne działania:

5. Poprawa stanu infrastruktury społecznej, w tym mieszkań socjalnych i komunalnych;
6. Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, przede wszystkim dla rozwoju lokalnego handlu detalicznego, rzemiosła i gastronomii oraz funkcji usługowych;
7. Rozwój infrastruktury edukacyjnej, kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej;
8. Zachowanie, rewaloryzacja i modernizacja substancji budowlanej, szczególnie o znaczeniu historycznym, architektonicznym, przestrzenno-funkcjonalnym (renowacja i modernizacja zabytkowych obiektów; rewitalizacja obszaru i zagospodarowanie infrastruktury kolejki wąskotorowej poprzez budowę niskoemisyjnej ścieżki rowerowej w pasie kolejki);
9. Uzupełnienie infrastruktury kanalizacyjnej.

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane i zrealizowane w ramach tak postawionych celów (opisane w Rozdziale 8) pozwolą na osiągnięcie następujących zamierzonych rezultatów na podobszarach rewitalizacji w okresie realizacji LPR, tj. do 2023 r.:

- Zmniejszenie natężenia problemów społecznych - mierzone zmniejszeniem wskaźnika udzielonych świadczeń społecznych na 1000 mieszkańców o 10 %;
- Wzrost aktywności mieszkańców - mierzone zmniejszeniem poziomu bezrobocia o 1 %;
- Rozwój gospodarczy - mierzone wzrostem ilości uruchamianych działalności o 5 %;
- Zwiększenie produkcji lokalnych produktów kulinarnych - mierzone ilością imprez promujących lokalne produkty kulinarne - do 5 imprez rocznie;
- Rozwój oferty kulturalnej i zagospodarowania wolnego czasu - monitorowane za pomocą ankiet przeprowadzanych wśród mieszkańców.

4.4. Komplementarność i mechanizmy integrowania działań

Powiązania oczekiwanych rezultatów realizacji przedstawianych projektów z celami *LPR* zobrazowano w Rozdziale 8. Należy zwrócić uwagę, iż przewidziane do realizacji projekty „inwestycyjne” będą jedynie materialną bazą już funkcjonujących (z konieczności w ograniczonym zakresie) i planowanych do realizacji projektów „nieinwestycyjnych”. Wsparcie lokalowo-organizacyjne, z oczywistych względów, będzie nastawiona na intensyfikację aktywizacji lokalnych instytucji, NGO oraz różnego typu inicjatyw społecznych, w tym tworzonych przez grupy docelowe interwencji publicznej określone w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020*.

Wszystkie projekty rewitalizacyjne podstawowe i pozostałe były formułowane w warunkach ostrego rygoryzmu zachowania wzajemnej komplementarności, z czym bezpośrednio wiąże się spodziewane uzyskanie zjawiska ich synergii, tzn. wzajemnego wzmacniania oddziaływania między projektami podstawowymi, między projektami pozostałymi oraz między projektami podstawowymi a pozostałymi.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023 zapewnia mechanizmy komplementarności między poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na podobszarach rewitalizacji. Umożliwia realizację przedsięwzięć kompleksowych, mających wpływ na szerokie spektrum życia na wskazanych podobszarach. Działania przewidziane w *LPR* mają formę oddzielnych projektów, które są jednak wzajemnie ściśle powiązane. Osiąganie poszczególnych celów rewitalizacji z założenia ma wynikać z realizacji wielu projektów, które uzupełniają, dopełniają i wzmacniają się wzajemnie (częściowo nawet warunkują się).

Zakłada się komplementarność:

- problemową:
 - realizacja projektów rewitalizacyjnych służących poprawie sytuacji na podobszarach rewitalizacji,
 - realizacja projektów rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, we wszystkich aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym) – powiązania takie wskazano w Rozdziale 8,
 - nie dopuszczono do fragmentacji działań, przy braku powiązań między różnymi sferami oddziaływania rewitalizacji (techniczną, społeczną, funkcjonalno-przestrzenną), bez całościowego ujęcia przyczyn kryzysu podobszarów rewitalizacji,
 - określono pożądany stan, do jakiego mają doprowadzić podobszary rewitalizacji projekty rewitalizacyjne - dla poszczególnych projektów określono wskaźniki oraz określono wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów *LPR*,
 - poszczególne projekty rewitalizacyjne zwiększają zakres „oddziaływań na sytuacje kryzysowe”, a nie zastępują działań już podejmowanych,
 - powiązano działania rewitalizacyjne ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach - koordynacja tematyczna i organizacyjna działań władz lokalnych – wynika

to z wykazanej zgodności celów i poszczególnych projektów *LPR* z działaniami i celami przedstawianymi w lokalnych dokumentach strategicznych,

- kontynuacja niektórych dotychczasowych działań,
- przestrzenną:
- realizacja projektów rewitalizacyjnych w Gminie Przasnysz, na podobszarach rewitalizacji, koncentrujących się w zespołach funkcjonalno-przestrzennych;
 - oddziaływanie projektów rewitalizacyjnych na wszystkie dotknięte kryzysem podobszary, a nie punktowo, w pojedynczych miejscach,
 - wzajemne powiązania pomiędzy i projektami rewitalizacyjnymi zarówno realizowanymi na podobszarach rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałującymi na podobszar rewitalizacji – wynika to z wykazanej zgodności celów całego *LPR* i poszczególnych projektów rewitalizacyjnych z działaniami przedstawianymi w podstawowych lokalnych dokumentach strategicznych,
 - prowadzone działania nie będą skutkować przenoszeniem problemów na inne obszary i nie będą prowadzić do segregacji społecznej i wykluczenia,
 - ciągła analiza następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia jest podstawą skuteczności programu rewitalizacji – wynika to z przyjętych zasad monitoringu i aktualizacji *LPR*,
- finansową:
- zapewnienie współfinansowania projektów rewitalizacyjnych z różnych źródeł finansowania;
 - oparcie finansowania projektów rewitalizacyjnych w głównej mierze na wsparciu ze środków funduszy strukturalnych z wykluczeniem podwójnego dofinansowania,
 - w strukturze finansowania przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych starano się wykorzystać efekt synergii projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (*RPO WM 2014-2020*), a także innych źródeł środków publicznych (fundusze Ministerstw, środki własne budżetu Gminy Przasnysz);
 - zastosowano w części projektów – stosownie do struktury beneficjentów, łączenie prywatnych i publicznych źródeł finansowania;
- proceduralno-instytucjonalną:
- zaprojektowano system zarządzania *LPR*, który pozwoli na efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur,
- czasową (międzyokresową):
- projekty rewitalizacyjne uzupełniają działania zmierzające do realizacji założeń *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023*,
 - planuje się "rozciągnięcie" działań rewitalizacyjnych na lata 2024 i późniejsze, w miarę potrzeb.

Koncepcja doboru projektów rewitalizacyjnych jest spójna z celami *LPR* w wymiarze:

- społecznym – przedmiotem wyboru projektów są wyłącznie przewidywane do realizacji w poszczególnych obiektach działania w zakresie szeroko rozumianych usług społecznych w tym publicznych;
- infrastrukturalnym i przestrzenno-funkcjonalnym – wszystkie projekty dotyczą obiektów i planowanych w nich działań zlokalizowanych na podobszarach rewitalizacji, przy tym dobrane są w taki sposób, aby tworzyły wzajemnie uzupełniająca się merytorycznie i przestrzennie sieć działań w zakresie szeroko rozumianej aktywizacji i interwencji społecznej;
- gospodarczym – wszystkie projekty z założenia mają wzmacniać i budować nie tylko kapitał ludzki podobszarów rewitalizacji, ale również – w układzie skoncentrowanym przestrzennie – budować swoisty „kapitał fizyczny” Gminy Przasnysz wzmacniając i podnosząc atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą;
- środowiskowym - projekty infrastrukturalne mają wpływ na poprawę środowiska naturalnego na terenie rewitalizacji.

Z uwagi na fakt, że niniejszy dokument jest pierwszym dokumentem w Gminie Przasnysz wyznaczającym tak szczegółowe cele i projekty w obszarze rewitalizacji trudno jest jednoznacznie wykazać bezpośrednią spójność i komplementarność z zadaniami dotychczas realizowanym lub też planowanymi na terenie Gminy. Jednakże władze Gminy Przasnysz od dawna widzą potrzebę wsparcia społeczności lokalnej w zakresie działań rewitalizacyjnych. Znajduje to odzwierciedlenie w zapisach dokumentów strategicznych o charakterze lokalnych: *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023*, *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015–2020*. co wykazano w Rozdziale 2.

Od kilku lat realizowane są w Gminie zarówno przez Urząd Gminy jak i inne podmioty zadania służące celom rewitalizacji, są to np. projekty:

- przygotowanie opracowania w zakresie lokalnych produktów kulinarnych,
- kultywowanie dziedzictwa kulturowego i tradycji,
- integracja mieszkańców Gminy poprzez cykl imprez rekreacyjno - kulturalnych,
- organizację uroczystości "Historia i tradycja szkoły, jej patron i symbole",
- spotkania "Tradycje związane ze św. Florianem",
- festyny: "święto rodziny", "Noc świętojańska",
- akcja promująca segregację odpadów,
- działania termomodernizacyjne na obiektach gminnych.

Można wskazać więc komplementarność przedstawionych przedsięwzięć do projektów wymienionych w niniejszym *LPR* w zakresie komplementarności międzyokresowej i międzypodmiotowej. Nie były to zadania realizowane ze środków unijnych, tak więc brak jest komplementarności międzyfunduszowej.

Ponadto, zgodnie z założeniami *LPR*, po 2023 r., tj. roku zakończenia obowiązywania *LPR*, zostanie przeprowadzona kompleksowa ocena efektów realizacji *LPR*, porównanie osiągniętych wskaźników z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenia kierunków rewitalizacji na następne lata. Wtedy też zostaną zaplanowane nowe projekty realizujące założenia rewitalizacji. Będą one bezpośrednio wykazywać komplementarność międzyokresową, międzypodmiotową i międzyfunduszwą do obecnie planowanych do realizacji projektów.

5. Plan finansowy

Osiągnięcie efektów *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* wymaga doboru źródeł finansowania poszczególnych zadań. Podstawowym źródłem finansowania są środki pomocowe UE przeznaczone bezpośrednio na rewitalizację lub inne działania merytoryczne, pozytywnie wpływające na poprawę sytuacji na obszarze wsparcia. Zakłada się jednak możliwość zaangażowania środków pochodzących z różnorodnych źródeł finansowania, wykorzystywanych przez wielu Interesariuszy. Znaczącą wagę będą miały takie czynniki jak: własność, właściwości prawne podmiotów, dostępność i możliwość uruchomienia środków, możliwość zastosowania różnych instrumentów finansowych.

Konieczny jest monitoring źródeł finansowania, aktualnych możliwości oraz współpraca w budowaniu montażu finansowania przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych z Interesariuszami *LPR*. Niezbędna jest koordynacja możliwości korzystania ze środków pomocowych funduszy europejskich ze środkami dedykowanymi w ramach polityk sektorowych i instrumentów krajowych. Zasada dodatkowości przejawiać się będzie w elastycznym zaangażowaniu środków publicznych pochodzących z budżetu państwa, czy gminy, ale również budżetów osób fizycznych i osób prawnych uczestniczących w procesie rewitalizacji. W połączeniu z właściwym harmonogramem i logiką interwencji, zwiększa to szanse na powodzenie realizacji *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*.

Poniżej wymieniono przedstawicieli trzech sektorów, tj. publicznego, prywatnego i organizacji pozarządowych. Mogą oni uczestnicząc w procesie rewitalizacji występować zarówno w roli donatora jak i beneficjenta środków finansowych. Taki mechanizm ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie systemu finansowania procesu rewitalizacji oraz poprawia efektywność i trwałość tego procesu.

W ramach środków publicznych planuje się wykorzystanie środków:

- wspólnotowych:

Podstawowym źródłem finansowania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* są środki pomocowe na poziomie regionalnym pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego alokowane w *Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020*. Na poziomie krajowym, duże znaczenie będzie miał natomiast *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020*, gdzie współfinansowane mogą być projekty związane z termomodernizacją, remontami obiektów zabytkowych, transportem, czy ochroną środowiska naturalnego. Ponadto w sferze społecznej środki Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach *Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój*, które przyczynią się do łagodzenia skutków bezrobocia, pobudzenia gospodarczego obszaru, prowadzenia działań z zakresu edukacji, opieki nad dziećmi czy aktywizacji seniorów.

- krajowych:
Część środków finansowych pochodzących z budżetu państwa może zostać zaangażowana w formie wkładu krajowego w projekty współfinansowane ze środków pomocowych UE, inicjatyw Komisji Europejskiej i innych. Również dotacje, w ramach kierunkowych programów poszczególnych ministerstw, będą stanowić uzupełnienie finansowania działań rewitalizacyjnych.
- gminy Przasnysz:
Zaangażowanie finansowe gminy Przasnysz w zadania związane z rewitalizacją, określone w Wieloletniej Prognozie Finansowej, będzie komplementarnym źródłem finansowania zadań. Obok inwestycji publicznych, lokalne środki gminy mogą stanowić, np. zabezpieczenie wkładu własnego w projektach zarówno społecznych jak i infrastrukturalnych realizowanych przez organizacje pozarządowe.

Planuje się również wykorzystanie środków:

- osób fizycznych:
Środki prywatne będą zaangażowane na obszarze wsparcia w różnym stopniu i czasie, trudnym od określenia na obecnym etapie przygotowywania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*. Zaangażowanie środków prywatnych zależne będzie w dużej mierze od atrakcyjności inwestycyjnej obszaru oraz uwarunkowań formalnych i prawnych, jak również możliwości współfinansowania zadań środkami publicznymi.
- organizacji pozarządowych:
Ważnym, z punktu widzenia efektów społecznych procesu rewitalizacji, jest kapitał, którym dysponuje lub który jest na ten cel pozyskiwany przez organizacje działające w ramach trzeciego sektora. Organizacje pozarządowe występujące w roli grantodawców mogą dysponować środkami publicznymi i prywatnymi. To źródło finansowania ma szczególne znaczenie m.in. dla nieformalnych grup społecznych. Przy pomocy niewielkich często środków finansowych pozyskiwanych w formie mikrograntów, np. przez grupy nieformalne, realizowane są małe projekty, spełniające konkretne oczekiwania, również wpisujące się w *LPR*.

Szacunkowy budżet *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* opiewa na kwotę 17.219.860,35 zł. Zakłada się realizację poniższych projektów rewitalizacyjnych:

Tabela 31. Wartości projektów rewitalizacyjnych w poszczególnych celach szczegółowych.

Projekt	Wartość całkowita [zł]	Krajowe środki publiczne [%]	Środki prywatne [%]	Środki UE [%]*	Inne źródła [%]
Podstawowe projekty rewitalizacyjne realizujące <u>Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji</u>					
Projekt rewitalizacyjny nr 1. Przedsiębiorczość i praca. Bądź aktywny.	300.000,00	20	0	80 EFS	0
Projekt rewitalizacyjny nr 2 Przygotowanie zaplecza produkcyjnego i edukacyjnego dla lokalnych produktów kulinarnych	600.000,00	20	0	80 EFRROW	0
Projekt rewitalizacyjny nr 3 Przyjazne miejsca na obszarze rewitalizacji	50.000,00	90	10	0	0
Projekt rewitalizacyjny nr 4 Aktywny senior na rowerze w życiu społecznym udział bierze	70.000,00	100	0	0	0
Projekt rewitalizacyjny nr 7 Edukacja ekologiczna szansą na zdrowsze jutro	50.000,00	100	0	0	0
Podstawowe projekty rewitalizacyjne realizujące <u>Cel szczegółowy 2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji</u>					
Projekt rewitalizacyjny nr 5 Poprawa infrastruktury mieszkaniowej socjalnej w miejscowości Golany, na obszarze rewitalizacji	2.000.000,00	20	0	80 EFRR	0
Projekt rewitalizacyjny nr 6 Rozwój infrastruktury technicznej poprzez modernizację i termomodernizację budynków użyteczności publicznej oraz zagospodarowanie centrów rewitalizowanych miejscowości Gminy Przasnysz	3.298.516,95	20	0	80 EFRR	0

Pozostałe projekty rewitalizacyjne realizujące <u>Cel szczegółowy 2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji</u>					
Projekt rewitalizacyjny nr 8 Rozwój aktywności społecznej na obszarze rewitalizacji poprzez rozwój sieci ścieżek rowerowych	2.000.000,00	20	0	80 EFRR	0
Projekt rewitalizacyjny nr 9 Budowa kanalizacji sanitarnej w Bartnikach	8.851.343,40	100	0	0	0
RAZEM	17.219.860,35				

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

* zakłada się pozyskanie dofinansowania ze środków UE, w przeciwnym wypadku w celu realizacji projektów poszukiwane będą inne źródła finansowania (np. WFOŚiGW, NFOŚiGW) lub w ostateczności koszty projektów będą pokrywane ze środków własnych wnioskodawców, co może jednak znacząco wydłużyć ich realizację.

6. System wdrażania, monitoringu i oceny LPR

6.1. Konsultacje społeczne

W trakcie prac nad *Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* przeprowadzono konsultacje społeczne na poszczególnych etapach jego opracowywania. Konsultowano projekt uchwały w sprawie przyjęcia *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*.

Konsultacje miały na celu poinformowanie mieszkańców o planowanych działaniach w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* oraz zebranie od uczestników propozycji i uwag dotyczących przedmiotowego projektu.

Konsultacje społeczne w zakresie projektu ww. uchwały, przeprowadzone zostały w dniach od 13 stycznia 2017 r. do 30 stycznia 2017 r. Informacja o konsultacjach społecznych zamieszczona była na stronie internetowej gminy Przasnysz (<http://www.przasnysz.pl/>), jak również się na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz udostępnione w siedzibie Urzędu Gminy Przasnysz.

Konsultacje odbyły się w formie:

- zbierania uwag i opinii w formie papierowej i elektronicznej;
- spotkania dotyczącego *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*, które odbyło się w dniu 17 stycznia 2017 r. o godz. 10.00 w sali konferencyjnej (I piętro), ul. Św. Stanisława Kostki 5, 06 - 300 Przasnysz;
- debaty dotyczącej *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*, która odbyła się w dniu 27 stycznia 2017 r. o godz. 10.00 w sali konferencyjnej (I piętro), ul. Św. Stanisława Kostki 5, 06 - 300 Przasnysz;
- ankiet składanych w formie papierowej i elektronicznej.

Na spotkanie i debatę zaproszone zostały (poprzez: ogłoszenia, informację prasową, informację na stronie internetowej i biuletynie informacji publicznej) następujące podmioty:

- organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 1817 z późn. zm.) mające swoją siedzibę na terenie Gminy Przasnysz i prowadzące działalność na terenie Gminy Przasnysz;
- mieszkańcy Gminy Przasnysz;
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystych nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;

- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- organy władzy publicznej;
- inne podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Udział miał formę otwartą. Podczas spotkania i debaty wyjaśniono i przedstawiono w formie prezentacji multimedialnej podstawowe zagadnienia oraz założenia dotyczące rewitalizacji, omówiono definicję obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w oparciu o ustawę o rewitalizacji, a także diagnozę społeczno-gospodarczą i przestrzenną gminy Przasnysz obrazującą zróżnicowanie wewnątrz gminne zjawisk, procesów i problemów poszczególnych terenów. Wyczerpująco przedstawiono sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz dokonano prezentacji wybranych obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji dla których sporządzony zostały *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*, jak również omówiono listy przedsięwzięć ujętych w *LPR*. Po zakończeniu prezentacji głos zabierały osoby z sali.

Zgodnie z listą obecności w konsultacjach uczestniczyło 20 osób (17 stycznia 2017 r.) i 17 osób (27 stycznia 2017 r.).

Uczestnikom zostały rozdysponowane ankiety konsultacyjne, których celem było pozyskanie ich opinii na temat *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*, a także formularze zgłaszania uwag. Ankiety konsultacyjne dostępne były również na stronie internetowej Urzędu Gminy Przasnysz, BIP Urzędu oraz w siedzibie Urzędu Gminy Przasnysz. Ogółem zebrano 48 ankiet, w których mieszkańcy wskazali największe problemy nurtujące gminę i odnieśli się do wizji gminy po realizacji *LPR*. Nie było uwag do samego dokumentu.

W ww. ankiecie zawarto dwa pytania.

- Pierwsze brzmiało: 1. Wizja obszaru rewitalizacji po rewitalizacji – prosimy opisać jak wg Pana/Pani powinien wyglądać obszar rewitalizacji po rewitalizacji?

Otrzymano następujące odpowiedzi na Pytanie 1.

- Rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna.
- Miejsce przyjazne do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej.
- Obszar bezpieczny z rozwiniętą infrastrukturą.
- Obszar po rewitalizacji powinien być miejscem odpowiednim do życia danej jednostki pod każdym względem: zawodowym i kulturalnym.
- Poprawa jakości życia.
- Poprawa stanu środowiska.
- Ulepszenie dróg i chodników.
- Zwiększenie ilości terenów zielonych.
- Obszar po rewitalizacji przede wszystkim musi być bezpieczny. Uważam również, że powinien poprawić się stan dróg oraz zwiększyć liczba chodników. Obszar powinien być zielony i zadbane. Należałoby także przeprowadzić różnego rodzaju szkolenia i kursy dla mieszkańców.

- Powstanie miejsc, gdzie młodzi ludzie mogliby się spotykać, podnoszeni kwalifikacji mieszkańców, poprawa bezpieczeństwa.
- Powinno być podniesione bezpieczeństwo w obszarze ochrony środowiska, również powinno być podwyższone bezpieczeństwo odnośnie ruchu drogowego w obszarze ruchu pieszego, ścieżek rowerowych i dróg dla ruchu samochodowego.
- Powinien być bezpieczny oraz powinna nastąpić poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy.
- Po rewitalizacji mieszkańcy Gminy powinni czuć się bezpieczniej. Powinny zostać poprawione drogi oraz zwiększona liczba chodników. Powinien także zostać zagospodarowany czas wolny dzieci i młodzieży, aby ustrzec ich przed zagrożeniami / uzależnieniami.
- Poprawne i bezpieczne życie mieszkańców oraz duża ilość terenów zielonych.
- Obszar powinien być bezpieczny dla mieszkańców, więcej chodników, doświetlenie. Możliwość większego uczestnictwa w życiu społecznym. Zapewnienie miejsc pracy.
- Spadek bezrobocia, lepsze warunki pracy, więcej miejsc do społecznym integracji, zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców, podniesieni świadomości kulturowej.
- Obszar po rewitalizacji powinien być bezpieczniejszy. Powinno powstać więcej chodników. Ponadto doprowadzenia kanalizacji na obszarach nieskanalizowanych wpłynie na poprawę stanu środowiska przyrodniczego. Szkolenia oraz kursy zawodowe spowodują spadek bezrobocia na obszarze Gminy Przasnysz.
- Poprawa życia mieszkańców i terenów zielonych.
- Powinny powstać miejsca pracy, miejsca spotkań dla ludzi młodych ale również dla starszych ludzi. Powinni mieć możliwość zagospodarowania swojego wolnego czasu i nie czuć się gorszym od innych miejscowości.
- Podniesienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym poprzez dobrej jakości drogi, pobudowanie chodników przy drogach, odpowiednie doświetlenie dróg.

Jak widać z powyższego mieszkańcy przede wszystkim zgłaszali konieczność przeprowadzenia zadań infrastrukturalnych zmierzających do poprawy jakości życia i bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji. Były również wizje poprawy sytuacji gospodarczej oraz zmniejszenia bezrobocia. Duża część odpowiedzi dotyczyła również zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz seniorów.

Powszechna akceptacja wskazanych w konsultacjach społecznych obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wskazuje na dokonanie właściwego wyboru na etapie diagnozy i przygotowania projektu *LPR*. Określone w *LPR* cele wpisują się w wizje mieszkańców, a zaplanowane projekty rewitalizacyjne odpowiadają potrzebom.

- Drugie pytanie w Ankiecie brzmiało: Projekty rewitalizacyjne – prosimy o zaznaczenie jakie wg Pana/Pani powinny zostać podjęte działania rewitalizacyjne, aby zwalczyć/zniwelować problemy istniejące na obszarze rewitalizacji – prosimy zaznaczyć znakiem "X".

Uzyskano następujące zaznaczenia (w kolumnie "Obszar rewitalizacji wpisano liczbę zaznaczeń w ankietach").

Tabela 32. Dane ankietowe.

L.p.	Sfera	Działanie	Liczba zaznaczeń
1.	społeczna	Szkolenia/kursy zawodowe podnoszące kwalifikacje	28
2.		Porady psychologa w zakresie uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, opieki nad dziećmi	14
3.		Organizacja zajęć muzycznych, kulinarnych, sportowych	32
4.		Organizacja spotkań/zajęć dla osób starszych	14
5.		Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży np. organizacja kół zainteresowań	38
6.		Wzbogacenie oferty kulturalnej gminy/organizacja imprez kulturalnych	22
7.		Wsparcie dla osób wkluczonych społecznie/zagrożonych wykluczeniem	20
8.		Poprawa bezpieczeństwa - monitoring	12
9.		Inne –jakie?	0
10.	środowiskowa	Zwiększenie liczby/poprawa istniejących terenów zielonych	36
11.		Poprawa stanu środowiska przyrodniczego	30
12.		Lepsze wykorzystanie potencjału przyrodniczo-turystycznego terenu	22
13.		Inne –jakie?	0
14.	Przestrzennofunkcyjna	Utworzenie i rozwój miejsc spotkań, wypoczynku i rekreacji	32
15.		Zwiększenie estetyki przestrzeni publicznej	30
16.		Poprawa stanu dróg	32
17.		Zwiększenie liczby chodników	34
18.		Doświetlenie miejscowości	30
19.		Zwiększenie liczby/utworzenie ścieżek rowerowych	28
20.		Rewitalizacja obszarów i zagospodarowanie infrastruktury kolejki wąskotorowej	32
21.		Wykonanie kanalizacji	14
22.		Inne –jakie?	0
23.	techniczna	Poprawa stanu technicznego/ rozbudowa / doposażenie budynków użyteczności publicznej	32
24.		Doposażenie i rozbudowa świetlic wiejskich	32
25.		Termomodernizacja budynków	28
26.		Poprawa stanu technicznego budynków komunalnych/ zwiększenie liczby mieszkań komunalnych	12
27.		Poprawa stanu zasobów historycznych, zabytkowych i kulturowych	18
28.		Inne –jakie?	0

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

W toku konsultacji społecznych Gmina Przasnysz wystąpiła również do szeregu instytucji z prośbą o zaopiniowanie projektu *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*. Informacje dotyczące tej kwestii zebrane zostały w poniższej tabeli.

Tabela 33. Zestawienie opinii.

1. Zarząd Powiatu Przasnyskiego	Brak odpowiedzi.
2. Zarząd Województwa Mazowieckiego	Opinia pozytywna
3. Wojewoda Mazowiecki	Brak odpowiedzi.
4. Wojewódzki Sztab Wojskowy	Opinia pozytywna.
5. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	Brak odpowiedzi.
6. Wojewódzka Komenda Policji w Radomiu	Brak odpowiedzi.
7. Nadwiślański Oddział Straży Granicznej	Opinia pozytywna
8. Szefostwo Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP, Wydział Lotniskowy	Nie zgłoszono uwag ani zastrzeżeń.
9. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Przasnyszu	Opinia pozytywna.
10. Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Sanitarny Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Warszawie	Brak odpowiedzi.
11. Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie	Zalecenia do umieszczenia w LPR: - w przypadku przebudowy lub likwidacji urządzeń melioracji wodnych szczegółowych, należy uwzględnić występowanie na tym terenie ewentualnych podtopień, - wszystkie planowane zamierzenia na obszarach objętych PLR nie mogą pogorszyć funkcjonowania istniejących urządzeń melioracji wodnych, - na przebudowę urządzeń wodnych, na podstawie art. 37 pkt 2 i art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.), konieczne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego.
12. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Przasnyszu	Brak odpowiedzi.
13. Powiatowy Zarząd Dróg w Przasnyszu	Opinia pozytywna.
14. PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa	Brak odpowiedzi.
15. Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. Oddział w Warszawie	Bez uwag.
16. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	Bez uwag.
17. Regionalny Dyrektor Ochrony	Brak odpowiedzi.

Środowiska w Warszawie Wydział Spraw Terenowych I w Ostrołęce	
18. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków w Warszawie Delegatura w Ostrołęce	Brak szczegółowego omówienia w dokumencie zasobów dziedzictwa kulturowego. Wskazanie na realizację przedsięwzięcia związanego z zagospodarowaniem kolejki wąskotorowej na całej linii kolejki przebiegającej przez teren gminy. Uwzględnienie i dołączenie do przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych założenia dworsko-parkowego w Obrębie.
19. Okręgowy Urząd Górniczy w Warszawie	Odmowa wszczęcia postępowania ze względu na fakt, że tereny objęte LPR nie są terenami górniczymi w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze
20. Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie, Biuro Geologa Wojewódzkiego	Brak odpowiedzi.
21. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie	Nie wniesiono zastrzeżeń.
22. Ministerstwo Zdrowia	Brak opinii nie względu na brak uzdrowskiego charakteru planowanych przedsięwzięć.
23. Regionalny Dyrektor Lasów Państwowych w Olsztynie	Brak opinii ze względu na fakt nie obejmowania przez program rewitalizacji gruntów Skarbu Państwa, będących w trwałym zarządzie Lasów Państwowych.

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

W przypadku braku odpowiedzi przyjmuje się milczącą akceptację projektu dokumentu.

6.2. Wdrażanie

Najważniejszym etapem wdrażania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* będzie jego przyjęcie stosowną uchwałą Rady Gminy Przasnysz. W przypadku stwierdzenia konieczności uaktualnienia, uzupełniania lub modyfikacji *LPR*, wprowadzenie jakichkolwiek zmian do uchwalonego już dokumentu będzie wiązało się z koniecznością przyjęcia odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy Przasnysz. Wszelkie dokumenty związane z ewaluacją, sprawozdawczością z realizacji inwestycji oraz sprawozdawczością okresową z realizacji *LPR* będą adresowane do Rady Gminy Przasnysz.

System wdrażania *LPR* określa struktury zarządcze i organizacyjne *LPR* oraz projektów rewitalizacyjnych, co ułatwi działanie w trakcie jego wdrażania. Jest to konieczne również ze względu na możliwość zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych.

W realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych będą brały udział dwa typy podmiotów:

- zarządzające - jednostki zarządzające oraz koordynujące wdrażanie całości *LPR*, które równocześnie prowadzą ewaluację, monitoring oraz ocenę *LPR*,
- wykonawcze - jednostki odpowiedzialne za realizację poszczególnych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych.

Szczególna rola w zarządzaniu *LPR* przypada organom gminy i polega na jego ukierunkowaniu, uchwaleniu, kontrolowaniu i ocenie z punktu widzenia *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023* oraz *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Przasnysz na lata 2015-2020*. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji *LPR* dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych.

Wdrożenie *LPR* wymaga podejmowania szerokiego wachlarza różnorodnych działań o charakterze wykonawczym, tym samym stanowić będzie zadanie Urzędu Gminy Przasnysz. W ramach wdrażania *LPR* konieczna będzie:

- kontynuacja procesu planowania działań rewitalizacyjnych oraz możliwość pojawienia się nowych interesariuszy lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- realizacja *LPR*, w znaczeniu koordynacji i wsparcia przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych,
- kontrola przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań wewnętrznych i zewnętrznych, a także spójności *LPR*,
- organizacja procesu promocji i komunikacji społecznej,
- monitoring i ocena,
- sprawozdawczość.

Zarządzeniem Nr 17/2017, z dnia 16 marca 2017 r. powołany został Zespół ds. rewitalizacji - organ opiniodawczo-doradczy, który stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy w sprawach dotyczących przygotowania, przeprowadzenia i oceny rewitalizacji. Zespół pełni również funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy Przasnysz w sprawach obejmujących wdrażanie *LPR* oraz oceny przebiegu procesu rewitalizacji.

Za proces wdrażania i zarządzania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* odpowiedzialni będą, poprzez wyżej wspomniany Zespół ds. rewitalizacji, przedstawiciele Interesariuszy *LPR*, osoby dobrane ze szczególnym uwzględnieniem wiedzy i kompetencji:

- Rady Gminy Przasnysz,
- Urzędu Gminy Przasnysz,

- jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy Przasnysz (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Biblioteka Publiczna im. Józefa Narzymskiego w Bogatem),
- mieszkańców obszarów rewitalizacji (sołtysi),
- przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w granicach obszarów rewitalizacji,
- organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów prowadzących działalność o charakterze społecznym,
- innych podmiotów zainteresowanych procesem rewitalizacji.

Koordinatorem procesu rewitalizacji będzie specjalnie oddelegowana komórka organizacyjna Urzędu Gminy Przasnysz - Referat ds. inwestycji, zamówień publicznych i gospodarki odpadami. Będzie ona odpowiadać za ocenę postępu realizacji i wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz całego *LPR*. Wyznaczenie ww. komórki organizacyjnej do koordynowania procesem rewitalizacji wynika z faktu, że samorząd gminny zaangażowany będzie w kilka projektów rewitalizacyjnych znajdujących się na jego terenie.

Do zadań ww. komórki organizacyjnej należeć będą zadania kluczowe z punktu widzenia wdrożenia *LPR*, w tym:

- nadzór nad opracowaniem i aktualizacją *LPR*,
- przeprowadzenie naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- zaopiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- zbieranie danych niezbędnych do monitorowania i oceny *LPR*,
- promocja.

Wyznaczona komórka organizacyjna będzie współpracować w procesie zarządzania rewitalizacją z innymi właściwymi merytorycznie referatami Urzędu Gminy Przasnysz.

Ostatnim elementem prac w ramach *LPR* będzie opracowanie *Raportu z realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*, podsumowującego cały proces rewitalizacji i wskazującego dalsze, ewentualne kierunki działań.

Koszty zarządzania *LPR* szacuje się na kwotę 80.000,00 zł w całym okresie realizacji. W ramach tej kwoty pokryte zostanie w części odpowiadającej pracom przy *LPR* wynagrodzenie pracowników Referatu ds. inwestycji, zamówień publicznych i gospodarki odpadami oraz inne wydatki bezpośrednio związane z pracami przy *LPR*.

6.3. Monitoring i ocena *LPR*

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023 to dokument otwarty, odzwierciedlający potrzeby oraz priorytetowe działania związane z rozwojem społecznym, gospodarczym i przestrzennym lokalnej społeczności zamieszkującej zdegradowane obszary Gminy. Niniejszy *LPR* poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz będzie aktualizowany w zakresie dostosowania do zmieniających się

uwarunkowań i potrzeb. Analiza, ocena i aktualizacja *LPR* odbywać się będzie w oparciu o zasadę współpracy z zainteresowanymi partnerami - Interesariuszami.

W celu zapewnienia należytej prawidłowości w realizacji *LPR* zastosowany zostanie system jego monitorowania. Proces ten będzie polegał na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących poszczególnych wskaźników społeczno-ekonomicznych na terenach zdegradowanych oraz realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Analiza danych ilościowych i jakościowych umożliwi odpowiednio wczesne wykrywanie niezgodności, a także umożliwi prewencję możliwych do przewidzenia komplikacji.

Wyróżnić należy dwie formy monitoringu, które znajdą zastosowanie w ocenie realizacji założeń *LPR*:

- Monitoring rzeczowy polegający na bieżącej kontroli przeprowadzanych w danym czasie zadań, pozyskiwaniu informacji nt. postępów w ich realizacji, zapewnieniu zgodności z założeniami *LPR*.
- Monitoring finansowy umożliwiający kontrolę finansowych aspektów inwestycji oraz zapewniający trwałość osiągniętych rezultatów. Dodatkowym efektem monitoringu finansowego będzie pomoc interesariuszom w uzyskaniu informacji nt. możliwych źródeł finansowania zewnętrznego inwestycji.

Wszystkie projekty rewitalizacyjne objęte będą jednakowym systemem ewaluacji. Odpowiedzialny za to będzie podmiot zarządzający w postaci organów gminy, a w nim specjalnie oddelegowana komórka organizacyjna Urzędu Gminy Przasnysz (Referat ds. inwestycji, zamówień publicznych i gospodarki odpadami). Monitoring *LPR* będzie dokonywany co do zasady raz w roku. Kontrola poprawności procesu rewitalizacji będzie odbywać się poprzez monitorowanie wskaźników oraz efektów i celów założonych we wdrażanych projektach rewitalizacyjnych. Planuje się również ankietowe badanie – podczas wdrażania *LPR* - przeprowadzone wśród mieszkańców.

Wszystkie podmioty, których propozycje projektów rewitalizacyjnych, zostaną wpisane do *LPR*, będą zobligowane do dostarczenia w określonym terminie (raz w roku) informacji nt. stanu realizacji zgłoszonych projektów rewitalizacyjnych, na podstawie której tworzona będzie karta oceny realizacji projektu. Referat ds. inwestycji, zamówień publicznych i gospodarki odpadami Urzędu Gminy Przasnysz odpowiedzialny będzie za przygotowanie rocznego sprawozdania z monitoringu *LPR*. Sprawozdania te podlegać będą akceptacji przez Wójta Gminy Przasnysz. W sprawozdaniach analizie poddane zostaną wskaźniki wykorzystane do delimitacji oraz porównane ich wartości do stanu wyjściowego i stanu planowanego. Należy jednak mieć na uwadze, że na etapie aktualizacji *LPR* możliwe będzie włączanie do niego nowych projektów rewitalizacyjnych, co będzie wiązać się z aktualizacją wartości wskaźników.

Po 2023 r., tj. roku zakończenia obowiązywania *LPR*, zostanie przeprowadzona kompleksowa ocena efektów realizacji *LPR*, porównanie osiągniętych wskaźników z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenia kierunków rewitalizacji na następne lata.

Przygotowany został wzór karty oceny realizacji projektów rewitalizacyjnych, która będzie wypełniana przez poszczególne podmioty wykonawcze każdorazowo po zakończeniu realizacji projektu. Dzięki temu możliwe będzie skwantyfikowanie wskaźników z perspektywy pojedynczego projektu, co z kolei umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób jednoznaczny i przejrzysty. Mając do dyspozycji karty projektów, ocenić będzie można ich skuteczność. Wszystko to stanowić będzie punkt odniesienia w następnych latach procesu rewitalizacji, pozwoli nadać mu pożądany kierunek oraz uniknąć błędów dotychczas popełnionych.

Tabela 34. Karta oceny realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (wzór).

Tytuł przedsięwzięcia	
Podmiot wykonawczy	
Lokalizacja	
Opis przedsięwzięcia	
Harmonogram realizacji	
Koszty i źródła finansowania	
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	
Napotkane problemy	

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

Wójt Gminy Przasnysz po zapoznaniu się z wynikami monitoringu będzie miał możliwość wprowadzenia autopoprawek do *LPR*. Przewiduje się możliwość m. in. aktualizowania listy podstawowych oraz pozostałych projektów rewitalizacyjnych zgłoszonych zarówno przez mieszkańców, jak i przez zorganizowane podmioty, np.: organizacje pozarządowe.

Coroczny system monitorowania i oceny *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* przewiduje :

- ocenę poziomu realizacji wskaźników,
- analizę i ocenę stopnia realizacji przyjętych celów oraz adekwatność doboru do nich wskaźników,
- monitoring ogólnego poziomu rozwoju obszaru rewitalizacji,
- analizę i ocenę harmonogramu wdrażania *LPR*,
- dokonywanie odniesień do *Strategii Rozwoju Gminy Przasnysz na lata 2015-2023*,
- możliwość dokonywania korekt wartości wskaźników w procesie realizacji zamierzonych działań,
- analizę realizacji *LPR* w celu jego ewentualnej aktualizacji,
- wykonanie ocen realizacji *LPR*,
- monitorowanie postępu prac w zakresie wdrażania założeń *LPR* oraz realizacji projektów rewitalizacyjnych.

Tabela 35. Wskaźniki monitorowania dla poszczególnych celów szczegółowych LPR na obszarze rewitalizacji, mierzone corocznie.

L.p.	Wskaźniki monitorowania dla <u>Celu szczegółowego</u> <u>1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza</u> <u>mieszkańców obszaru rewitalizacji</u> [źródło danych]	Często- tliwość monitoro- wania	Wartość bazowa wskaźnika 2016 r.	Wartość docelowa wskaźnika 2023 r.
1.	Odsetek bezrobotnych w stosunku do osób w wieku produkcyjnym [%] [GUS]	roczna	12,34	9,64
2.	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym [%] [GUS]	roczna	18,58	18,12
3.	Liczba udzielanych świadczeń społecznych na 1000 mieszkańców [GOPS]	roczna	326,03	300,00
4.	Odsetek gospodarstw segregujących odpady [Urząd Gminy Przasnysz]	roczna	38,81	39,26
5.	Długotrwale bezrobotni na 1000 osób w wieku produkcyjnym [PUP Przasnysz]	roczna	18,26	15,03
Wskaźniki monitorowania dla <u>Celu szczegółowego</u> <u>2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości</u> <u>życia mieszkańców obszaru rewitalizacji</u>				
6.	Liczba wniosków o lokale socjalne [Urząd Gminy Przasnysz]	roczna	6	0
7.	Liczba budynków publicznych wymagających termomodernizacji [Urząd Gminy Przasnysz]	roczna	16	12

Źródło: Urząd Gminy Przasnysz.

7. Interesariusze LPR

Rewitalizacja realizowana jest przede wszystkim na rzecz i przy współudziale osób zamieszkujących obszary zdegradowane i w dużej mierze wiąże się z pobudzeniem społeczności lokalnej do włączania się w działania na różnych poziomach. Głównym wymiarem procesu rewitalizacji jest problematyka społeczna, która to wprost określa społeczność lokalną jako grupę docelową i naczelnego aktora działań rewitalizacyjnych.

Kompleksowy i wielowątkowy charakter procesu rewitalizacji determinuje katalog Interesariuszy – osób i podmiotów zaangażowanych w realizację procesu rewitalizacji oraz korzystających z efektów zmian.

Definiując interesariuszy procesu rewitalizacji można wskazać:

- mieszkańców obszarów zdegradowanych,
- właścicieli nieruchomości położonych na obszarach zdegradowanych,
- przedsiębiorców, inwestorów,
- organy gminy Przasnysz,
- organy administracji rządowej, służby publiczne,
- instytucje pomocy społecznej,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- podmioty publiczne i prywatne,
- organizacje pozarządowe, grupy nieformalne,
- gestorów sieci infrastrukturalnych,
- służbę zdrowia.

Z uwagi na dynamikę, wielowątkowość, długi horyzont czasowy działań rewitalizacyjnych, katalog Interesariuszy jest szeroki, zmienny i ma charakter otwarty.

Uczestnicy procesu rewitalizacji mogą pełnić różne role, jednak w najpełniejszym wymiarze występują: jako inicjator, realizator i odbiorca efektów działań. Jest to najbardziej pożądany model włączania osób i podmiotów w realizację działań rewitalizacyjnych.

Kluczową rolę w procesie rewitalizacji odgrywa Gmina Przasnysz – podmiot inicjujący proces rewitalizacji na wyznaczonych obszarach oraz stwarzający uwarunkowania formalne do jego realizacji. Znaczący udział planowanych do realizacji działań w wymiarze społecznym, przestrzennym czy funkcjonalnym, tworzenie podstaw prawnych i formalnych w postaci programów wspierających i różnych preferencji stwarza możliwość pełniejszego zaistnienia pozostałych aktorów w procesie zmian. A więc to gmina w sposób bezpośredni wywiera wpływ na poprawę jakości życia jej mieszkańców, w tym mieszkańców obszarów zdegradowanych.

8. Projekty rewitalizacyjne

8.1. Podstawowe projekty rewitalizacyjne

Podstawowe projekty rewitalizacyjne stanowią działania, bez których realizacja celów *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z sytuacji kryzysowej.

Podstawowe projekty rewitalizacyjne realizujące
Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszarów
 zdegradowanych

Tabela 36. Podstawowe projekty rewitalizacyjne.

Projekt rewitalizacyjny nr 1.		
1	Nazwa projektu	Przedsiębiorczość i praca. Bądź aktywny.
2	Wnioskodawca	Gmina Przasnysz
3	Podmioty realizujące	<ul style="list-style-type: none"> – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przasnyszu we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Przasnyszu, – Przedsiębiorcy, – Gmina Przasnysz, – Współpraca: szkoły w ramach zajęć dotyczących przedsiębiorczości.
4	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji.
5	Cel <i>LPR</i>	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji
6	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	Wskaźniki aktywności zawodowej mieszkańców gminy Przasnysz wskazują na długotrwały i pogłębiający się kryzys w tej sferze; są one niższe niż średnia dla województwa mazowieckiego i powiatu przasnyskiego. Wiele osób pozostaje bez pracy, w tym przez długi okres czasu. Obserwuje się niepokojący trend powiększania się liczby osób bez jakiegokolwiek doświadczenia zawodowego. Na terenach objętych programem rewitalizacji sytuacja jest szczególnie niepokojąca i wymaga podjęcia szybkich działań aktywizujących i zwiększających szanse na zatrudnienie.
7	Zakres planowanych zadań	Przygotowanie i realizacja cykli warsztatowych wspierających kompetencje zawodowe i umiejętności podnoszące mobilność zawodową uczestników w powiązaniu z warsztatami psychologicznymi, podnoszącymi wiarę we własne siły, poznawanie swoich silnych stron, zasady komunikacji, zarządzania czasem. Przewidywana jest realizacja następujących działań:

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

		<ul style="list-style-type: none"> - badanie potrzeb szkoleniowych w odniesieniu do lokalnego, powiatowego i aglomeracyjnego rynku pracy, - warsztaty wspierające kompetencje osobiste (gotowość do poszukiwania pracy, rozmowa rekrutacyjna, wzmocnienie pewności siebie), - subsydiowane zatrudnienie, zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy; - zatrudnienie wspierane, wspomagane, usługi trenera zatrudnienia wspieranego, - poradnictwo psychologiczne i psychospołeczne, poradnictwo prawne i obywatelskie, - kursy i szkolenia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji. 				
8	Lokalizacja projektu	Zajęcia będą odbywać się w obiektach publicznych na terenie gminy Przasnysz, na obszarze rewitalizacji, w miejscowościach: Bartniki, Bogate, Nowa Krępa, Szla.				
9	Szacowana wartość	300.000,00 zł				
10	Źródła finansowania (udział %)	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">Środki własne gminy</td> <td style="width: 50%;">RPO WM Działanie 9.1.</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">20</td> <td style="text-align: center;">80</td> </tr> </table>	Środki własne gminy	RPO WM Działanie 9.1.	20	80
Środki własne gminy	RPO WM Działanie 9.1.					
20	80					
11	Prognozowane wskaźniki	<p>Ilościowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dedykowane programy edukacyjno-stażowe: 2 (dla osób wchodzących na rynek pracy oraz dla osób długotrwale bezrobotnych); - Ilość osób objętych projektem: 100 osób. <p>Jakościowe dotyczące wzrostu zadowolenia i poprawy jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji z uwagi na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Podniesienie/zmiana kompetencji zawodowych szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym (100 osób); - Zapewnienie pierwszego doświadczenia zawodowego - staże zawodowe w lokalnych firmach (100 osób); - Aktywizacja zawodowa oraz społeczna uczestników projektu (100 osób). 				
12	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem - Liczba uczestników projektu, którzy znaleźli zatrudnienie lub otworzyli własną działalność gospodarczą (ewidencja gminna i PUP), - Ankietyzacja uczestników projektu, mieszkańców podobszarów rewitalizacji (pomiar motywacji do poszukiwania pracy i przekonania o własnych szansach na rynku pracy - ewidencja gminna).				
13	Komplementarność projektów	Projekt rewitalizacyjny nr 6				
14	Rodzaj zadania (publiczne, prywatne)	Publiczne				

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

15	Planowany harmonogram realizacji	Opracowanie założeń, zakresu i zasad realizacji projektu IV/2018 Działalność w trybie bieżącym od I kw. 2019 Realizacja 2019-2020
----	----------------------------------	---

Projekt rewitalizacyjny nr 2.			
1	Nazwa projektu	Przygotowanie zaplecza produkcyjnego i edukacyjnego dla lokalnych produktów kulinarnych	
2	Wnioskodawca	Gmina Przasnysz	
3	Podmioty realizujące	Gmina Przasnysz, Organizacje pozarządowe – Koło Gospodyń Wiejskich	
4	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji (preferencje w naborze na zajęcia, kursy gastronomiczne oraz w udzielaniu pomocy związanej z otwieraniem własnej działalności gospodarczej).	
5	Cel LPR	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji	
5	Sytuacja obecna	Wykorzystanie szans wynikających z tradycji kulinarnych jest niewystarczające, chociaż mieszkańcy obszaru rewitalizacji dysponują dużym potencjałem w tym obszarze. Lokalne produkty kulinarne produkowane przez mieszkańców są wystawiane na imprezach publicznych, ale nie stanowią zasobu wspierającego powstawanie i utrzymanie miejsc pracy. Konieczne jest podjęcie działań służących zwiększeniu zainteresowania produkcją lokalnych produktów kulinarnych oraz możliwościami związanymi z ich sprzedażą. Brak jest miejsc do wymiany doświadczeń, przekazywania wiedzy i nauki w ich przygotowywaniu.	
6	Zakres realizowanych zadań	<ul style="list-style-type: none"> – Adaptacja, dostosowanie pomieszczeń – świetlice wiejskie na obszarze rewitalizacji. – Zakup profesjonalnego wyposażenia kuchennego. – Zajęcia i kursy praktyczne w zakresie gastronomii dla zainteresowanych, szczególnie z obszaru rewitalizacji. Zawód gastronomia – oferta dla młodzieży, pobudzanie przedsiębiorczości. – Produkcja na rynek / promocja - marka tradycyjnych, regionalnych potraw. 	
8	Lokalizacja projektu	Projekt z uwagi na jego charakter będzie realizowany w różnych miejscowościach w gminie, w obszarze rewitalizacji, w miejscowościach: Bartniki, Bogate, Nowa Krępa, Szla.	
9	Szacowana wartość	600.000,00 zł	
10	Źródła finansowania (udział %)	Środki własne gminy	PROW
		20	80
11	Prognozowane wskaźniki	Ilościowe: <ul style="list-style-type: none"> – Miejsca nauki i wytwarzania regionalnych produktów spożywczych: 4 obiekty, 	

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

		<ul style="list-style-type: none"> - Osoby objęte projektem, w tym głównie z podobszarów rewitalizacji: 35 osób, - Założona działalność gospodarcza związana z produkcją i dystrybucją produktów i rzemiosła lokalnego na podobszarze rewitalizacji: 2. <p>Jakościowe dotyczące wzrostu zadowolenia i poprawy jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji z uwagi na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Powstanie nowych podmiotów gospodarczych, działających w obszarze gastronomii, catering, - Wzrost liczby osób uczestniczących w imprezach organizowanych promujących lokalne produkty kulinarne. - Zainteresowanie młodzieży z podobszarów rewitalizacji tradycyjną, lokalną kuchnią. - Promocja zawodów związanych z gastronomią i cateringiem.
12	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem - Uczestnicy projektu, którzy znaleźli zatrudnienie lub otworzyli własną działalność gospodarczą z podobszarów rewitalizacji (ewidencja gminy i PUP);</p> <p>Tworzenie uwarunkowań do rozwoju oddolnych inicjatyw gospodarczych, m.in. w formie targowisk, festynów, jarmarków, wystaw - Liczba imprez o charakterze wystawowym (ewidencja gmin);</p> <p>Wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dzieci, młodzieży i seniorów - Ankietyzacja uczestników projektu, mieszkańców podobszarów rewitalizacji (ewidencja gminna).</p>
13	Komplementarność projektów	<p>Projekt rewitalizacyjny nr 3</p> <p>Projekt rewitalizacyjny nr 6</p>
14	Rodzaj zadania (publiczne, prywatne)	Przedsięwzięcie publiczne z uwzględnieniem udziału NGO
15	Planowany harmonogram realizacji	<p>Zakup wyposażenia kuchennego, adaptacja, dostosowanie pomieszczeń IV kw. 2020</p> <p>Praca w trybie bieżącym od I kw. 2021</p> <p>Realizacja 2021-2023</p>

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

Projekt rewitalizacyjny nr 3.		
1	Nazwa projektu	Przyjazne miejsca na obszarze rewitalizacji
2	Wnioskodawca	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Przasnysz
3	Podmioty realizujące	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Przasnysz
4	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, w szczególności dzieci i młodzież
5	Cel	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji
6	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	Na podobszarach rewitalizacji mieszkają rodziny z problemami społecznymi, między innymi takimi jak: podeszły wiek, alkoholizm, przemoc w rodzinie. Te negatywne zjawiska społeczne często powodują dziedziczenie przez dzieci i młodzież postaw rodziców i opiekunów. Powyższe sprawia, że sytuacja młodego pokolenia nie tylko nie ulega poprawie, ale staje się nawet gorsza.
7	Lokalizacja	Zmodernizowane obiekty i place w miejscowościach z obszaru rewitalizacji: Bartniki, Bogate, Nowa Krępa, Szła, Gostkowo.
8	Zakres planowanych zadań	<p>Realizatorem projektu / wnioskodawcą będzie Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Przasnysz. Organizacja pozarządowa założona została w 2012 r. Celem działania stowarzyszenia jest m. in.: wspieranie szeroko rozumianej aktywności obywatelskiej, tworzenie i realizowanie działań wspierających profilaktykę społeczną, wspieranie młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, pomoc w wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom.</p> <p>Projekt zakłada udział 50 rodzin z podobszarów rewitalizacji. Do współpracy pozyskani zostaną psycholodzy i pedagodzy oraz wolontariusze rekrutujący się zarówno spośród emerytowanych nauczycieli i uczniów szkół z terenu Gminy Przasnysz. Projekt zakłada cotygodniowe zajęcia z dziećmi na wyrównywanie braków edukacyjnych, które będą odbywać się 1 raz w tygodniu. Raz w miesiącu będą odbywały się spotkania z rodzicami o charakterze prelekcji i konsultacji prowadzone przez specjalistów. Poruszane będą tematy takie jak: uzależnienia wśród dzieci i młodzieży, trudności okresu dojrzewania, radzenie sobie ze stresem i agresją w trudnych sytuacjach i konfliktowych. Dodatkowym działaniem będą tzw. „Zdrowe podwieczorki”, czyli posiłki ze zdrową żywnością, które będą okazją do propagowania zdrowego stylu życia oraz wdrażania nawyków jedzenia przemyślanych i zdrowych posiłków. W celu poprawy zagospodarowania czasu wolnego i poprawy sprawności fizycznej uczestników projektu organizowane będą</p>

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

		zajęcia sportowo – rekreacyjne na zmodernizowanych w ramach rewitalizacji placach (plac wokół stawu w Gostkowie) oraz wycieczki do gospodarstwa agroturystycznego i stadniny koni.	
9	Szacowana wartość	50.000,00 zł.	
10	Źródła finansowania (udział %)	Środki własne gminy	Środki NGO
		90	10
11	Prognozowane wskaźniki	<p>Ilościowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba rodzin objętych projektem: 50 rodzin. - Liczba przeprowadzonych zajęć: 100 szt.. <p>Jakościowe - dotyczące wzrostu zadowolenia i poprawy jakości życia mieszkańców z uwagi na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawy zdrowia wynikającej z większego spożycia zdrowej żywności. - Zwiększenia świadomości społecznej dzieci i młodzieży w zakresie: uzależnień, trudności okresu dojrzewania, radzenie sobie ze stresem i agresją w trudnych sytuacjach i konfliktowych. - Wyższego poziomu edukacji. 	
12	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (ewidencja gminna);</p> <p>Przeciwdziałanie przejawom patologii społecznych i wykluczeniu społecznemu (ewidencja gminna);</p> <p>Wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dzieci, młodzieży i seniorów (ankiety);</p> <p>Ograniczenie patologii wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji (ankiety, ewidencja gminna).</p> <p>Zagospodarowanie wolnego czasu młodzieży. (ankiety).</p> <p>Zaangażowanie społeczności lokalnej do wzajemnej pomocy (ankiety).</p> <p>Wyrównywanie braków edukacyjnych (ewidencja gminna).</p>	
13	Komplementarność projektów	Projekt rewitalizacyjny nr 6	
14	Rodzaj zadania (publiczne, prywatne)	Przedsięwzięcie publiczne z uwzględnieniem udziału NGO	
15	Planowany harmonogram realizacji	Przygotowanie założeń i zakresu działań oraz promocja I/2021 Realizacja 2021-2022	

Podstawowe projekty rewitalizacyjne realizujące
Cel szczegółowy 2. Pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym na obszarach zdegradowanych

Projekt rewitalizacyjny nr 4.		
1	Nazwa projektu	Aktywny senior na rowerze w życiu społecznym udział bierze
2	Wnioskodawca	Gmina Przasnysz
3	Podmioty realizujące	Gmina Przasnysz
4	Odbiorcy projektu	Osoby 60+ z podobszarów rewitalizacji.
5	Cel LPR	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji
6	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	<p>Sytuacja osób starszych z obszaru rewitalizacji jest szczególnie trudna i wymagająca interwencji. Osoby te, w porównaniu do innych grup wiekowych, w bardzo niskim stopniu angażują się w działalność społeczną, rzadziej niż inni należą do organizacji pozarządowych, czy angażują się w działania na rzecz innych. Wiek jest też jednym z kluczowych czynników wpływających na ogólny dobrostan psychiczny. Również sposób spędzania czasu wolnego przez seniorów różni się od aktywności młodszych pokoleń. Osoby starsze rzadziej „wychodzą z domu”, więcej czasu spędzając w mieszkaniu. Powyższe musi przekładać się na niewykorzystywanie przez osoby starsze istniejących możliwości wpływu na poprawę sytuacji życiowej, pogłębiania się wśród nich poczucia bezradności i izolowania się od społeczeństwa.</p> <p>Przyczynami przedstawionej sytuacji są niewystarczające umiejętności osób starszych, poruszania się w „nowoczesnym świecie”, powalające na aktywność społeczną.</p> <p>Kolejnym zjawiskiem przyczyniającym się do występowania zdiagnozowanej sytuacji jest niski zasób informacji i wiedzy wśród osób starszych z zakresu form i możliwości aktywności życiowej, społecznej, obywatelskiej, po zakończeniu aktywności zawodowej. Głównym czynnikiem jest tu brak oferty bezpłatnych możliwości kształcenia i rozwoju np. poprzez udział w szkoleniach, wydarzeniach edukacyjnych skierowanych właśnie do osób po 60 roku życia.</p> <p>Osoby starsze obszaru objętego projektem są w sytuacji gorszej w porównaniu do ich rówieśników z obszarów miejskich również ze względu na znacznie uboższą infrastrukturę społeczną (zdecydowanie mniej miejsc, ośrodków, możliwości do podejmowania różnych form aktywności społecznej, rozwoju kulturalnego, itd.).</p> <p>Brak aktywności społecznej w grupie osób starszych powoduje również wśród nich niekorzystne skutki</p>

		<p>psychologiczne. Długotrwały stan bierności może przełożyć się na apatie – czyli stan znacznie zmniejszonej wrażliwości na bodźce emocjonalne i fizyczne. Towarzyszy mu obniżenie aktywności psychicznej i fizycznej, utrata zainteresowań, zmniejszenie liczby kontaktów społecznych.</p> <p>Skutkami tego pogłębiającego się zjawiska, jest wykluczenie społeczne osób starszych z terenów zdegradowanych – coraz częściej pozostających samotnie w domach.</p> <p>Przejsie na emeryturę to moment, kiedy trzeba dokonać wielu wyborów i odnowa spojrzeć na swoje codzienne życie. Obecnie, kiedy ludzie starsi cieszą się dłuższym życiem i lepszym zdrowiem, przejście na emeryturę nie może oznaczać wycofania się, zaprzestania aktywności. Z tego też względu podejmowane będą działania zmierzające w kierunku zaspokojenia potrzeb i pragnień osób starszych, okazujące większe zainteresowanie i wsparcie dla tej grupy społecznej. Przede wszystkim w dziedzinie aktywizacji seniorów, by mogli oni pozostać jak najdłużej w swoim środowisku, czerpiąc radość z życia i podejmowanych działań. Kontakt z innymi osobami oraz budowanie relacji ma pozytywny wpływ na poczucie bycia potrzebnym, kondycję zdrowotną itp. Dlatego tak ważne jest włączenie osób starszych do społeczeństwa, m.in. poprzez zaangażowanie społeczności lokalnych.</p> <p>Projekt przyczyni się do zwiększenia aktywności wśród osób starszych zamieszkujących obszary zdegradowane Gminy Przasnysz oraz przełoży się bezpośrednio na zminimalizowanie zagrożenia wykluczeniem społecznym tej grupy.</p>
7	Lokalizacja	Zmodernizowane obiekty i place w miejscowościach z obszaru rewitalizacji: Bartniki, Bogate, Nowa Krępa, Szła, Gostkowo.
8	Zakres planowanych zadań	<p>Projekt dotyczy szczególnej sytuacji osób starszych, zamieszkujących obszar rewitalizacji. Będzie miał na celu zagospodarowanie potencjału osób starszych poprzez ich wspólny, aktywny udział w cyklicznych warsztatach artystycznych: teatralnych, wokalnych, plastycznych, kulinarnych (zdrowe odżywianie). Zaplanowano również spotkania z dietetykiem, zajęcia ruchowe na powietrzu przy zmodernizowanym stawie w Gostkowie, wycieczki rowerowe ścieżką rowerową utworzoną wzdłuż kolejki, szkolenia z obsługi nowoczesnych urządzeń (telefon, komputer, bankomat, itp.).</p> <p>Dzięki powyższym działaniom seniorzy zdobędą umiejętności pozwalające na zwiększenie ich aktywności w życiu społecznym i obywatelskim, co</p>

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

		<p>przyczyni się do zagospodarowania ich potencjału poprzez aktywność społeczną, dlatego też zmniejszy ryzyko wykluczenia wśród uczestników projektu. Dzięki pozyskanym umiejętnościom uczestnicy podniosą poczucie własnej wartości, pokonają bariery psychologiczne. Zaplanowane działania wpłyną również na poczucie przydatności społecznej, poczucie akceptacji, czy też zminimalizowanie problemu samotności wśród osób starszych. Warsztaty artystyczne przyczynią się do podejmowania wspólnych inicjatyw poprzez występy przed społecznością lokalną, a podczas przygotowywania się do ich prezentacji wzrośnie zakres komunikacji między uczestnikami. Osoby starsze, angażując się w realizację projektu, swoją postawą zachęcą także innych do podejmowania aktywności. Dzięki temu dodatkowo u uczestników zrodzi się poczucie sprawczości, a ich wspólna praca i nauka przełoży się na integrację społeczną grupy uczestników.</p>
9	Szacowana wartość	70.000,00 zł.
10	Źródła finansowania (udział %)	Środki własne gminy 100
11	Prognozowane wskaźniki	<p>Ilościowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba seniorów z podobszaru rewitalizacji objętych projektem: 80 osób, - Liczba przeprowadzonych warsztatów: 20 szt.. <p>Jakościowe dotyczące wzrostu zadowolenia i poprawy jakości życia seniorów z podobszarów rewitalizacji z uwagi na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zagospodarowanie czasu wolnego (ankiety). - Wzrost aktywności społecznej seniorów (ankiety). - Poprawy stanu zdrowia (ankiety).
12	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Rozwój różnych form działalności społecznej skierowanej do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - osób 60+ (ewidencja gminna); Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem - zwiększenie aktywności osób starszych w życiu społecznym i obywatelskim - osób 60+ (ewidencja gminna); Wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności seniorów - osób 60+ (ewidencja gminna);</p>
13	Komplementarność projektów	Projekt rewitalizacyjny nr 6 Projekt rewitalizacyjny nr 7 Projekt rewitalizacyjny nr 8
14	Rodzaj zadania (publiczne, prywatne)	Przedsięwzięcie publiczne z uwzględnieniem udziału NGO
15	Planowany harmonogram realizacji	Przygotowanie założeń i zakresu działań oraz promocja I/2020 Realizacja 2020-2023

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

Projekt rewitalizacyjny nr 5.			
1	Nazwa projektu	Poprawa infrastruktury mieszkaniowej socjalnej w miejscowości Golany, na podobszarze rewitalizacji	
2	Wnioskodawca	Gmina Przasnysz	
3	Podmioty realizujące	Gmina Przasnysz	
4	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy gminy Przasnysz, przede wszystkim z podobszarów rewitalizacji, składający wnioski o przydział lokalu socjalnego na obszarze rewitalizacji.	
5	Cel LPR	Cel szczegółowy 2. Pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym z obszaru rewitalizacji.	
6	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	Na terenie podobszarów rewitalizacji brak jest wystarczającej liczby lokali socjalnych. Na realizację oczekuje 6 wniosków o ich przyznanie. Wśród mieszkańców, zwłaszcza lokali socjalnych utrzymuje się mała aktywność społeczna i zawodowa, postępuje wykluczenie społeczne. W miejscowości Golany konieczna jest poprawa stanu infrastruktury mieszkaniowej, należy zatrzymać proces degradacji budynku po byłej szkole mieszczącego mieszkania komunalne i socjalne. Część budynku nie jest obecnie zagospodarowana, utworzonych zostanie tam 6 nowych lokali mieszkalnych. Ponadto występuje niska emisja co wymusza przeprowadzenie termomodernizacji budynku i wymiany źródła ciepła.	
7	Lokalizacja	Golany	
8	Zakres planowanych zadań	Miejscowość Golany - termomodernizacja budynku po byłej szkole, mieszczącego lokale mieszkalne komunalne i socjalne wraz z wymianą źródła ciepła oraz zagospodarowanie nowych pomieszczeń na lokale socjalne.	
9	Szacowana wartość	2.000.000,00 zł.	
10	Źródła finansowania (udział %)	Środki własne gminy	RPO WM Działanie 6.2.
		20	80
11	Prognozowane wskaźniki	Ilościowe: - Liczba nowych lokali socjalnych: 6 szt. - Liczba obiektów poddanych termomodernizacji: 1 szt. - Wzrost efektywności energetycznej budynku: 40%. Jakościowe dotyczące wzrostu zadowolenia i poprawy jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji: - Wzrost liczby osób zamieszkujących lokale socjalne. - Poprawa jakości zamieszkania.	
12	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	Poprawa warunków zamieszkania w lokalach socjalnych. Zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców, i tym samym zwiększenie możliwości w zakresie samodoskonalenia się, wykorzystania wolnego czasu (ewidencja gminna). Wzrost świadomości mieszkańców terenu rewitalizacji	

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

		w zakresie wpływu energochłonności budynków oraz źródeł energii cieplnej w budownictwie jednorodnym na poprawę jakości powietrza atmosferycznego (ewidencja gminna). Ograniczenie niskiej emisji na podobszarze rewitalizacji (monitoring zgodnie z PGN).
13	Komplementarność projektów	Projekt rewitalizacyjny nr 6
14	Rodzaj zadania (publiczne, prywatne)	Publiczne
15	Planowany harmonogram realizacji	Przygotowanie założeń i zakresu działań oraz promocja II kw. 2018 Realizacja 2018-2021

Podstawowe projekty rewitalizacyjne realizujące

Cel szczegółowy 3. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych

Projekt rewitalizacyjny nr 6.		
1	Nazwa projektu	Rozwój infrastruktury technicznej poprzez modernizację i termomodernizację budynków użyteczności publicznej oraz zagospodarowanie centrów rewitalizowanych miejscowości Gminy Przasnysz
2	Wnioskodawca	Gmina Przasnysz
3	Podmioty realizujące	Gmina Przasnysz
4	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy Gminy Przasnysz, przede wszystkim z podobszarów rewitalizacji.
5	Cel LPR	Cel szczegółowy 3. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji
6	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	Na obszarze rewitalizacji konieczna jest poprawa stanu infrastruktury, należy zatrzymać proces dalszej degradacji budynków oraz uporządkować centra miejscowości. Konieczne są działania zmierzające do ograniczenia niskiej emisji poprzez termomodernizację obiektów użyteczności publicznej i zmianę źródeł ciepła. Obecny stan sprzyja małej aktywności społecznej mieszkańców, wyludnieniu się miejscowości, w tym spadającej liczby dzieci w szkołach. Brak jest miejsc spotkań mieszkańców, a budynki, w których spotkania takie mogłyby się odbywać są w złym stanie.
7	Lokalizacja	Bartniki, Bogate, Gostkowo, Nowa Krępa (część sołectwa Grabowo), Szla
8	Zakres planowanych zadań	Zakres projektu: 1. Modernizacja, w tym termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w miejscowościach:

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

		<p>1) Bartniki (przebudowa świetlicy wiejskiej wraz z wymianą źródła ciepła i zagospodarowaniem terenu),</p> <p>2) Szła (przebudowa i termomodernizacja budynku mieszczącego świetlicę wiejską oraz mieszkania komunalne i socjalne wraz z wymianą źródła ciepła w świetlicy); budynek mieszczący świetlicę wiejską i mieszkania (komunalne, socjalne) stanowi jedną całość więc uzasadnione jest objąć termomodernizacją cały obiekt),</p> <p>3) termomodernizacja budynków szkół w Nowej Krępie i w Bogatem wraz z modernizacją źródła ciepła.</p> <p>2. Gostkowo - uporządkowanie oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej wokół stawu w centrum miejscowości.</p> <p>Zmodernizowane obiekty udostępniane będą mieszkańcom, przede wszystkim na cele kulturalne, edukacyjne, warsztatowe, szkoleniowe. Odbywać się w nich będą również imprezy promujące lokalne produkty kulinarne. Przedsięwzięcia realizowane w zmodernizowanych obiektach (zarówno w ramach projektów zawartych w LPR, jak i poza nim) pozwolą zniwelować różnice w sferze społecznej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej między obszarem rewitalizowanym a pozostałymi miejscowościami Gminy.</p>				
9	Szacowana wartość	3.298.516,95 zł.				
10	Źródła finansowania (udział %)	<table border="1"> <tr> <td>Środki własne gminy</td> <td>RPO WM Działanie 6.2.</td> </tr> <tr> <td>20</td> <td>80</td> </tr> </table>	Środki własne gminy	RPO WM Działanie 6.2.	20	80
Środki własne gminy	RPO WM Działanie 6.2.					
20	80					
11	Prognozowane wskaźniki	<p>Ilościowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba obiektów poddanych termomodernizacji: 4 szt. - Wzrost efektywności energetycznej budynków: 40%. - Liczba imprez promujących lokalne produkty kulinarne: 4 szt. <p>Jakościowe dotyczące wzrostu zadowolenia i poprawy jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji z uwagi na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poprawę infrastruktury technicznej na terenach rewitalizacji (ewidencja gminna). - Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (ankiety). - Udostępnienie miejsc do spotkań (ewidencja gminna). - Wyrównanie różnic w dostępie do budynków użyteczności publicznej na podobszarach rewitalizacji (ankiety) 				
12	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Udostępnienie obiektów na potrzeby działalności społecznej i ograniczenia wykluczenia społecznego - (ewidencja gminna).</p> <p>Tworzenie uwarunkowań do rozwoju oddolnych inicjatyw gospodarczych, m.in. w formie targowisk,</p>				

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

		festynów, jarmarków, wystaw - wzrost aktywności mieszkańców w zakresie prezentacji lokalnych produktów kulinarnych, wzrost zainteresowania lokalnymi produktami kulinarnymi - liczba imprez o charakterze wystawowym (ewidencja gminna). Poprawa warunków użytkowania budynków użyteczności publicznej na podobszarze rewitalizacji (ewidencja gminna). Wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dzieci, młodzieży i seniorów (ewidencja gminna).
13	Komplementarność projektów	Projekt rewitalizacyjny nr 1 Projekt rewitalizacyjny nr 2 Projekt rewitalizacyjny nr 3 Projekt rewitalizacyjny nr 4 Projekt rewitalizacyjny nr 5
14	Rodzaj zadania (publiczne, prywatne)	Publiczne
15	Planowany harmonogram realizacji	Przygotowanie założeń i zakresu działań oraz promocja II kw. 2017 Realizacja 2017-2023

Projekt rewitalizacyjny nr 7.		
1	Nazwa projektu	Edukacja ekologiczna szansą na zdrowsze jutro
2	Wnioskodawca	Gmina Przasnysz
3	Podmioty realizujące	Gmina Przasnysz NGO
4	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy podobszarów rewitalizacji.
5	Cel LPR	Cel szczegółowy 1. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji
6	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	Jak wykazano w diagnozie problemem terenu rewitalizacji ograniczona liczba odpadów segregowanych. W ponad połowie sołectw, średnia liczba gospodarstw domowych segregujących odpady jest niższa niż średnia dla Gminy.
7	Lokalizacja	Obszar rewitalizacji, miejscowości: Bartniki, Bogate, Nowa Krępa (część sołectwa Grabowo), Szla, Gostkowo, Golany
8	Zakres planowanych zadań	Przeprowadzenie warsztatów i akcji promującej zachowania ekologiczne w zakresie segregacji odpadów. Planuje się przygotowanie ulotek, plakatów, broszur, folderów, informacji prasowych, pokazujących korzyści wynikające z segregacji odpadów. Powyższe materiały zostaną dostarczone do wszystkim gospodarstw domowych na terenie obszaru rewitalizacji. Ponadto akcja prowadzona będzie również w Urzędzie Gminy Przasnysz, na tablicach informacyjnych w poszczególnych miejscowościach,

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

		oraz z prasie lokalnej, podczas imprez ogólnogminnych i promujących lokalne produkty kulinarne. W szkołach zostaną przeprowadzone konkursy dla dzieci w ramach przedmiotowej tematyki.
9	Szacowana wartość	50.000,00 zł.
10	Źródła finansowania (udział %)	Środki własne gminy 100
11	Prognozowane wskaźniki	Ilościowe: - Liczba warsztatów: 20 szt. - Liczba konkursów: 5 szt. - Liczba osób z podobszarów rewitalizacji uczestniczących w warsztatach: 100 osób. - Ulotki, plakaty, broszury, foldery, informacje prasowe: 3000 szt. Jakościowe: - Zwiększenie ilości odpadów segregowanych (ewidencja gminna).
12	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	Poprawa warunków zamieszkania w lokalach na podobszarze rewitalizacji. Zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców, i tym samym zwiększenie możliwości w zakresie samodoskonalenia się, wykorzystania wolnego czasu (ewidencja gminna). Wzrost świadomości mieszkańców terenu rewitalizacji w zakresie wpływu segregacji odpadów na poprawę jakości środowiska (ewidencja gminna).
13	Komplementarność projektów	Projekt rewitalizacyjny nr 6 Projekt rewitalizacyjny nr 8
14	Rodzaj zadania (publiczne, prywatne)	Publiczne
15	Planowany harmonogram realizacji	Przygotowanie założeń i zakresu działań oraz promocja I/2018 Realizacja 2018-2022

8.2. Pozostałe projekty rewitalizacyjne

Pozostałe projekty rewitalizacyjne również realizują kierunki działań służących ograniczeniu negatywnych zjawisk na podobszarach rewitalizacji, stanowią one uzupełnienie podstawowych projektów rewitalizacyjnych i pozwolą na częściową eliminację istniejących problemów.

Realizacja poniższych pozostałych projektów rewitalizacyjnych uzależniona jest przede wszystkim od możliwości pozyskania środków zewnętrznych, gdyż budżet Gminy nie pozwala na realizację tych, dość kosztownych zadań ze środków własnych. Ponadto w przypadku projektu *Rozwój aktywności społecznej na obszarze rewitalizacji poprzez rozwój sieci ścieżek rowerowych* czas realizacji projektu uzależniony jest od czasu przygotowania dokumentacji technicznej.

Tabela 37. Pozostałe projekty rewitalizacyjne.

Projekt rewitalizacyjny nr 8.			
1	Nazwa projektu	Rozwój aktywności społecznej na obszarze rewitalizacji poprzez rozwój sieci ścieżek rowerowych	
2	Wnioskodawca	Gmina Przasnysz	
3	Podmioty realizujące	Gmina Przasnysz	
4	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy gminy Przasnysz przede wszystkim z podobszarów rewitalizacji, dojeżdżający do pracy i szkół w Przasnyszu.	
5	Cel LPR	Cel szczegółowy 2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	
6	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	Zgodnie z analizą przeprowadzoną w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przasnysz konieczne są działania zmierzające do ograniczenia niskiej emisji. Jest to możliwe między innymi poprzez ograniczenie ruchu pojazdów samochodowych na rzecz ruchu rowerowego. Ruch rowerowy nie jest jednak bezpieczny ze względu na brak wystarczającej liczby ścieżek rowerowych. Ponadto ze względu na zły stan techniczny i degradację zabytkowej kolejki wąskotorowej można wykorzystać szlak kolejki do stworzenia ścieżki rowerowej prowadzącej do miasta Przasnysz, które stanowi duże centrum zatrudnienia ludności z Gminy Przasnysz. Z Gostkowa i Leszna bardzo dużo osób dojeżdża do pracy w Przasnyszu – korzystaliby z niskoemisyjnej ścieżki rowerowej; w Gostkowie i Lesznie osób w wieku produkcyjnym jest 641, przyjmuje się że ok. 50 % to rolnicy pracujący w swoich gospodarstwach (320 osób), a 320 osób pracujący poza rolnictwem, spośród nich przyjąć można że ok. 200 dojeżdża do pracy w Przasnyszu i potencjalnie mogliby korzystać z niskoemisyjnej ścieżki rowerowej. Poza tym każdy mieszkaniec Gostkowa i Leszna niemalże codziennie dojeżdża do Przasnysza np. po zakupy lub w sprawach urzędowych.	
7	Lokalizacja	Teren zlokalizowany wzdłuż kolejki wąskotorowej w granicach gminy Przasnysz (sołectwa Gostkowo i Leszno)	
8	Zakres planowanych zadań	Zagospodarowanie kolejki wąskotorowej zlokalizowanej na terenie Gminy Przasnysz (Gostkowo, Leszno) polegające na utworzeniu niskoemisyjnej ścieżki rowerowej i oraz ścieżki edukacyjnej z zachowaniem zabytkowego układu przestrzennego i elementów zabytkowych kolejki wąskotorowej.	
9	Szacowana wartość	2.000.000,00 zł.	
10	Źródła finansowania (udział %)	Środki własne gminy	RPO WM Działanie 6.2.
		20	80

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

11	Prognozowane wskaźniki	<p>Ilościowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - długość wybudowanych ścieżek rowerowych: 5,6 km. - długość wybudowanej ścieżki edukacyjnej: 1,5 km. <p>Jakościowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ograniczenie niskiej emisji poprzez wykorzystanie transportu rowerowego, a tym samym zmniejszenie ruchu samochodowego (ewidencja gminna). - Wzrost bezpieczeństwa podróżujących rowerami (zmniejszenie liczby wypadków z udziałem rowerzystów).
12	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Wzmocnienie oferty spędzania czasu wolnego, w szczególności dzieci, młodzieży i seniorów (ewidencja gminna).</p> <p>Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem - ułatwienie dostępu do rynku pracy (ewidencja gminna i PUP).</p> <p>Poprawa warunków zamieszkania w lokalach na podobszarze rewitalizacji. Zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców, i tym samym zwiększenie możliwości w zakresie samodoskonalenia się, wykorzystania wolnego czasu (ewidencja gminna).</p> <p>Ograniczenie niskiej emisji (monitoring zgodnie z PGN).</p> <p>Zachowanie, rewaloryzacja i modernizacja substancji zabytkowej (obszaru i infrastruktury kolejki wąskotorowej poprzez budowę niskoemisyjnej ścieżki rowerowej w pasie kolejki) (ewidencja gminna).</p>
13	Komplementarność projektów	Projekt rewitalizacyjny nr 4
14	Rodzaj (publiczne, prywatne)	Publiczne
15	Planowany harmonogram realizacji	Przygotowanie założeń i zakresu działań oraz promocja I/2019 Realizacja 2019-2023

Projekt rewitalizacyjny nr 9.		
1	Nazwa projektu	Budowa kanalizacji sanitarnej w Bartnikach
2	Wnioskodawca	Gmina Przasnysz
3	Podmioty realizujące	Gmina Przasnysz
4	Odbiorcy projektu	Mieszkańcy miejscowości Bartniki.
5	Cel LPR	Cel szczegółowy 2. Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji
6	Sytuacja obecna (opis stanu istniejącego)	W miejscowości Bartniki, w jednej z największych miejscowości gminy brak jest kanalizacji sanitarnej. Mieszkańcy ścieki odprowadzają do głów nie do szamb betonowych stwarzających zagrożenie dla środowiska. Występuje konieczność budowy sieci kanalizacyjnej.
7	Lokalizacja	Bartniki

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

8	Zakres planowanych zadań	Budowa kanalizacji sanitarnej w Bartnikach wraz z 126 szt. przyłączy.
9	Szacowana wartość	8.851.343,40 zł.
10	Źródła finansowania (udział %)	Środki własne gminy (środki zewnętrzne w zależności od możliwości ich pozyskania)
		100
11	Prognozowane wskaźniki	Ilościowe: - Wybudowana sieć kanalizacyjna: 11,518 km. - Liczba przyłączy: 126 szt. Jakościowe dotyczące wzrostu zadowolenia i poprawy jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji z uwagi na poprawę infrastruktury technicznej na podobszarach rewitalizacji i wzrost komfort zamieszkania.
12	Sposób oceny i pomiarów rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji	Poprawa warunków zamieszkania w lokalach na podobszarze rewitalizacji. Zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców, i tym samym zwiększenie możliwości w zakresie samodoskonalenia się, wykorzystania wolnego czasu (ewidencja gminna). Poprawa warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, przede wszystkim dla rozwoju lokalnego handlu detalicznego, rzemiosła i gastronomii oraz funkcji usługowych (ewidencja gminna).
13	Komplementarność projektów	Projekt rewitalizacyjny nr 6
14	Rodzaj (publiczne, prywatne)	Publiczne
15	Planowany harmonogram realizacji	Przygotowanie założeń i zakresu działań oraz promocja III/2018 Realizacja 2018-2023

9. Ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 ze zm.) projekt niniejszego dokumentu należy, przed podjęciem uchwały w sprawie przyjęcia *LPR*, skonsultować z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w celu ustalenia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (SOOŚ).

Zgodnie z ww. ustawą przez SOOŚ rozumie się postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityki, strategii, planu lub *LPR*, obejmujące w szczególności:

- a) uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- b) sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- c) uzyskanie wymaganych ustawą opinii,
- d) zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu.

Zgodnie z art. 48 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku możliwe jest odstąpienie od konieczności przeprowadzenia SOOŚ, gdy po uzgodnieniu katalogu proponowanych działań, organ prowadzący postępowanie stwierdzi brak znaczącego oddziaływania na środowisko.

Gmina Przasnysz wystąpiła do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Warszawie oraz do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023*. Wspomniane pisma zawierają informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 ze zm.).

W uzasadnieniu napisano:

1. Charakter działań przewidzianych w dokumencie

- a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023 określa długoterminowe, cele i zobowiązania gminy Przasnysz na wskazanych obszarach zdegradowanych. Przeprowadzona w dokumencie analiza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Przasnysz pozwoliła na określenie działań służących poprawie sytuacji na obszarach zdegradowanych, w tym również poprawie jakości środowiska naturalnego. Zadania planowane do realizacji

zostały zestawione powyżej. Projekty rewitalizacyjne w projekcie *LPR* są to przede wszystkim zadania nie mające wpływu na środowisko. Inwestycje budowlane i modernizacyjne zaplanowane w *LPR*, które po spełnieniu przez nie odpowiednich kryteriów, będą mogły potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, przed przystąpieniem do ich realizacji będą podlegały odrębnej procedurze oceny oddziaływania na środowisko. Stopień określenia tych zadań w *LPR* nie pozwala jednak na jednoznaczną ocenę czy inwestycje realizowane w ramach tych zadań będą zakwalifikowane do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Rozwój i modernizacja infrastruktury zaplanowana w projekcie *LPR* są inwestycjami określonymi w tym dokumencie na poziomie strategicznym. Z tego względu projekt *LPR* ustala jedynie ramy dla późniejszej realizacji tych przedsięwzięć.

b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Wskazane w projekcie *LPR* zadania powiązane są z charakterem działań określonych w dokumentach strategicznych na poziomie Unii Europejskiej, na szczeblu krajowym, wojewódzkim i lokalnym. Hierarchiczna zgodność celów w ww. dokumentach nadrzędnych z opracowywanym na szczeblu lokalnym *LPR* sprawia, że cele zdefiniowane na poziomie wojewódzkim, krajowym i wspólnotowym będą także aplikowane i realizowane na poziomie lokalnym. Uwarunkowania lokalne, opis stanu obecnego, identyfikacja obszarów problemowych oraz obszary działań ujętych w *LPR*, zgodne są z lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy Przasnysz.

c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska.

Zgodnie z przyjętym w 2009 r. pakietem energetyczno-klimatycznym do 2020 r. Unia Europejska:

- o 20% zredukuje emisje gazów cieplarnianych w stosunku do poziomu emisji z 1990 r.,
- o 20% zwiększy udział energii odnawialnej w finalnej konsumpcji energii (dla Polski 15%),
- o 20% zwiększy efektywność energetyczną, w stosunku do prognoz BAU (ang. business as usual) na 2020 r.

LPR jest dokumentem, który realizował będzie również powyższe założenia środowiskowe wspólnej polityki Unii Europejskiej, a także definiuje między innymi działania, których realizacja przyczyni się do poprawy jakości środowiska na obszarze gminy.

Ponadto dokument ten stanowi podstawę do ubiegania się o środki wsparcia na działania efektywnościowe i proekologiczne związane z realizacją celów poprawy jakości środowiska w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Zagadnienia podjęte w *LPR* odwołują się między innymi do problemów: gospodarki wodno-kanalizacyjnej, redukcji emisji CO₂, zwiększania udziału energii odnawialnej w wytwarzaniu

energii, zwiększaniu efektywności energetycznej, w tym m.in. problemów jakości powietrza, oddziaływania na środowisko transportu oraz termomodernizacji budynków, uwzględniając jednocześnie poprawę warunków życia mieszkańców oraz aspekty wynikające ze zrównoważonego rozwoju.

2. Rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko

a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

Spośród zadań zaplanowanych do realizacji w ramach *LPR*, mogących mieć negatywny wpływ na środowisko wymienić należy przedsięwzięcia inwestycyjne:

- termomodernizacje budynków,
- rozwój i modernizacja dróg,
- inwestycje w gospodarkę wodno-kanalizacyjną,
- inwestycje kubaturowe.

Pozostałe zadania mają charakter edukacyjno-promocyjny, kulturalny, społeczny, usprawniający zarządzanie energią, zmniejszający zapotrzebowanie energetyczne poprzez wymianę i stosowanie oświetlenia i sprzętu o wyższej klasie efektywności energetycznej. W tych przypadkach nie przewiduje się wystąpienia ryzyka negatywnego oddziaływania na środowisko.

LPR wskazuje zadania zaplanowane do realizacji w perspektywie czasowej do 2024 r., a zasięg planowanych działań ogranicza się do pięciu obszarów rewitalizowanych.

Zadania przewidziane do realizacji nie wiążą się ze znacznym zasięgiem ponadlokalnym, długotrwałym i nieodwracalnym oddziaływaniem związanym z emisją, wykorzystaniem zasobów naturalnych czy wystąpieniem awarii przemysłowej.

b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Gmina Przasnysz położona jest w znacznej odległości od granic kraju, a działania planowane w *LPR* mają zasięg lokalny, w związku, z czym nie przewiduje się oddziaływań skumulowanych ani transgranicznych.

c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

Realizacja działań realizowanych w *LPR* nie jest związana z możliwością wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi ani nie powoduje zagrożenia dla środowiska. Zgodnie z założonymi celami *LPR* zakłada się, że realizacja zaplanowanych działań spowoduje korzyści między innymi dla środowiska, przyczyniając się do poprawy gospodarki wodnej, czy ograniczenia niskiej emisji.

3. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko

a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Na terenie gminy Przasnysz nie występują obszary o szczególnych właściwościach naturalnych, ani obszary wymagające specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin i zwierząt lub ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Obiekty mające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego zostały określone w lokalnych ewidencjach zabytków.

Na terenach rewitalizowanych wskazanych w *LPR* nie występują obszary posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania.

Istniejące przekroczenia norm jakości powietrza w strefie mazowieckiej, do której należy gmina Przasnysz, dotyczą zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenem, których źródłem jest przede wszystkim niska emisja z indywidualnych pieców i kotłów.

Realizacja zadań przewidzianych w *LPR* nie wpłynie negatywnie na stan obszarów i obiektów objętych ochroną konserwatorską, nie spowoduje także przekroczenia standardów jakości środowiska.

b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

W pobliżu obszaru opracowania zlokalizowana jest ostoja ptasia w sieci NATURA 2000 (Dolina Omulwi i Płodownicy – kod obszaru PLB 140005) oraz Puszcza Kurpiowska będąca obszarem węzłowym ECONET-PL. Planowane jest włączenie do programu ESOCH dopływów Narwi w obrębie powiatu oraz terenów leśnych Puszczy Kurpiowskiej. Trwa również drugi etap prac utworzenia Kurpiowskiego Parku Krajobrazowego, co dodatkowo wzmocni przyrodnicze znaczenie terenu.

Najbliżej gminy zlokalizowany jest Krośnicko-Kosmowski Obszar Chronionego Krajobrazu. Od strony wschodniej Przasnysz graniczy z gminą Jednorzec, w obrębie której zlokalizowany jest obszar Natura 2000, obejmujący specjalne obszary ochrony siedliskowej Zachodnio kurpiowskie Bory Sasankowe (PLH 140052) oraz fragment obszaru Natura 2000 ustanowionego w celu specjalnej ochrony ptaków - Dolina Omulwi i Płodownicy (PLB 140005). Poza granicą powiatu na terenie powiatu makowskiego od strony wschodniej Przasnysza, zlokalizowany jest rezerwat przyrody Zwierzyniec. Ponadto cały powiat przasnyski jest położony w regionie Zielonych Płuc Polski.

W północnej części gminy Przasnysz występuje korytarz ekologiczny północny centralny (Lasy Przasnyskie) łączący Europejską Sieć Ekologiczną Natura 2000 oraz obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym Puszcza Kurpiowska (22M) sieci ECONET Polska.

Dodatkowo, doliny rzek Węgiełka i Morawka mogą stanowić korytarze ekologiczne o znaczeniu regionalnym.

W rejestrze pomników przyrody Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie (stan na VI 2013 r.) znajdują się trzy pomniki przyrody zlokalizowane na obszarze gminy Przasnysz.

Gmina Przasnysz otrzymała pismo (znak: WOOS-III.410.061.2017.ARM z dnia 8 lutego 2017 r.) Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, w którym stwierdzono, że *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* nie jest dokumentem, dla którego, zgodnie z art. 46 i art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa o ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 ze zm.), wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Jednocześnie zaznaczono, iż należy mieć na uwadze, iż prace dotyczące termomodernizacji budynków mogą powodować niszczenie siedlisk zwierząt, w tym podlegających ochronie gatunkowej. Wobec tego budynki przewidziane do modernizacji (m.in. poprzez docieplenie ścian zewnętrznych i stropodachów), powinny być poddawane inwentaryzacji ornitologicznej i chiropterologicznej, gdyż nie tylko strychy, stropodachy czy otwory wentylacyjne, ale także niewielkie, kilkucentymetrowej średnicy otwory czy szczeliny w budynkach mogą świadczyć o obecności kryjówek wykorzystywanych przez ptaki i nietoperze jako miejsca lęgowe czy schronienia.

Również Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie, stwierdził że *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023* nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zatem nie wymaga przeprowadzenia procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko o której mowa z dziale IV ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2016 r., poz. 353 ze zm.).

10. Spis rysunków

Rysunek 1. Gmina Przasnysz na obszarze województwa mazowieckiego.	13
Rysunek 2. Mapa Gminy Przasnysz.	14
Rysunek 3. Schematyczna mapa sołectw Gminy Przasnysz.	16
Rysunek 4. Ludność w sołectwach Gminy Przasnysz.....	19
Rysunek 5. Odsetek kobiet w wieku poprodukcyjnym.	23
Rysunek 6. Odsetek mężczyzn w wieku poprodukcyjnym.	23
Rysunek 7. Odsetek kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym.	24
Rysunek 8. Poziom bezrobocia na 1000 osób w wieku produkcyjnym.....	31
Rysunek 9. Struktura podmiotów gospodarczych wg Sekcji PKD 2007 w Gminie Przasnysz w 2016 r.	35
Rysunek 10. Fragment torowiska wąskotorowego Mławskiej Kolei Dojazdowej.	39
Rysunek 11. Procent gospodarstw segregujących odpady.	44
Rysunek 12. Budynek po byłej szkole w Golanach.....	48
Rysunek 13. Budynek po byłej szkole w Szli.....	57
Rysunek 14. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.	70
Rysunek 15. Prezentacja lokalnych produktów kulinarnych na dożynkach powiatowo-gminnych.....	71
Rysunek 16. Kolejka wąskotorowa.....	72

11. Spis tabel

Tabela 1. Wykaz sołectw wraz z miejscowościami w Gminie Przasnysz.	15
Tabela 2: Liczba ludności faktycznie zamieszkałej Gminę Przasnysz w podziale na płeć w latach 2003-2016.....	17
Tabela 3. Liczba ludności w sołectwach Gminy Przasnysz [stan na 31 grudnia 2016 r.).....	18
Tabela 4. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w Gminie Przasnysz w latach 2003-2016.....	20
Tabela 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2015 r.....	20
Tabela 6. Grupy wiekowe z podziałem na kobiety i mężczyzn [stan na 31 grudnia 2016 r.].	21
Tabela 7: Ruch naturalny ludności w gminie Przasnysz na 1000 ludności w latach 2003-2016.	24
Tabela 8: Saldo migracji na pobyt stały w gminie Przasnysz w latach 2003-2016.	25
Tabela 9. Świadczenia społeczne udzielone w Gminie Przasnysz w latach 2012-2016.	27
Tabela 10. Liczba świadczeń ogółem na 100 mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Przasnysz w 2016 r.	28
Tabela 11. Powody przyznania pomocy w Gminie Przasnysz w latach 2012-2016.....	29
Tabela 12. Bezrobotni w sołectwach Gminy Przasnysz z podziałem na grupy w 2016 r.	30
Tabela 13: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2003-2016.	33
Tabela 14: Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 [stan na dzień 31 grudnia 2016 r.).....	34
Tabela 15. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w gminie Przasnysz.....	36
Tabela 16. Infrastruktura kanalizacyjna w 2016 r. w Gminie Przasnysz.....	39
Tabela 17. Infrastruktura wodociągowa wg danych na 2016 r. w Gminie Przasnysz.	41
Tabela 18. Gospodarstwa domowe w Gminie Przasnysz segregujące odpady w 2016 r.....	42
Tabela 19. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Przasnysz w latach 2003-2016.....	45
Tabela 20. Zasoby mieszkaniowe wg form własności w gminie Przasnysz w 2016 r.	46
Tabela 21. Mieszkania według okresu budowy.....	46
Tabela 22. Liczba nieruchomości zamieszkałych w poszczególnych miejscowościach gminy Przasnysz [stan na 31 grudnia 2016 r.].	46

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przasnysz na lata 2017-2023

Tabela 23. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru gminnego.....	49
Tabela 24. Zestawienie zachowań niebezpiecznych w poszczególnych sołectwach Gminy Przasnysz w 2016 r.	50
Tabela 25. Obiekty stanowiące własność gminy Przasnysz, będące źródłem niskiej emisji.	55
Tabela 26. Budynki publiczne wymagające termomodernizacji w sołectwach.	56
Tabela 27. Analiza wskaźników społecznych [stan na 31 grudnia 2016 r.].....	60
Tabela 28. Analiza wskaźników środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych [stan na 31 grudnia 2016 r.].....	62
Tabela 29. Podsumowanie diagnozy występowania stanu kryzysowego w poszczególnych jednostkach analitycznych (sołectwach) gminy Przasnysz.	64
Tabela 30. Ludność i powierzchnie podobszarów rewitalizacji.....	69
Tabela 31. Wartości projektów rewitalizacyjnych w poszczególnych celach szczegółowych.....	81
Tabela 32. Dane ankietowe.....	86
Tabela 33. Zestawienie opinii.....	87
Tabela 34. Karta oceny realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (wzór).	92
Tabela 35. Wskaźniki monitorowania dla poszczególnych celów szczegółowych <i>LPR</i> na obszarze rewitalizacji, mierzone corocznie.	93
Tabela 36. Podstawowe projekty rewitalizacyjne.....	95
Tabela 37. Pozostałe projekty rewitalizacyjne.	109

12. Załączniki

Załącznik 1. Świadczenia społeczne w poszczególnych miejscowościach Gminy Przasnysz.

Załącznik 2. Mapa problemów alkoholowych.

